

Avrupa Birliği tarafından finanse
edilmektedir

CLIMPS Projesi İş Paketi 1: Haritalama – Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi Çalışması

Anket Raporu

Kasım 2024

Baltık Eğitim Teknoloji Enstitüsü (BETİ) tarafından hazırlanmıştır

TELİF HAKKI

© Telif Hakkı 2024; Kocaeli Valiliği- Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (TR), Mazeikiiai İlçe Belediyesi (LT); Kocaeli Sanayi Odası (TR); Baltık Eğitim Teknoloji Enstitüsü (LT)'den oluşan CLIMPS Proje Ortaklığı.

Bu belge CLIMPS Ortaklığının yazılı izni olmaksızın herhangi bir amaçla kısmen veya tamamen kopyalanamaz, çoğaltılamaz veya değiştirilemez. Ayrıca, belgenin yazarlarına ve telif hakkı bildiriminin ilgili tüm bölümlerine açıkça atıfta bulunulmalıdır.

This Publication was funded by the European Union.

Its contents are the sole responsibility of CLIMPS TTGS-II/124 Consortium and do not necessarily reflect the views of the European Union.

İçindekiler

BAĞLAM.....	2
BELGENİN AMACI	3
KATILIMCI PROFİLİ	3
ANKETLERE GENEL BAKIŞ	3
GERİ BİLDİRİM VE DEĞERLENDİRME	4
Endüstriyel Üretim Platformları (EÜP'ler) Anketi	4
İkincil Hedef Gruplar Anketi	28
SONUÇ	48
YAZARIN NOTU	60

Bağlam

Teklif Çağrısı	EuropeAid/173144/ID/ACT/TR
Teklif Çağrısı Başlığı	Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme- II (Yeşil Bir Gelecek İçin Eşleştirme) Hibe Programı
Ana Başvuru Sahibi Adı	Kocaeli Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı
Teklif Numarası	TR2020/DG/01/A2-01/124
Projenin Başlığı	CLIMPs - CLIMPs - Endüstriyel Üretim Platformlarında 2030 İklim Değişikliği Eylem Planı Modeli için Eşleştirme
Proje Yeri	Türkiye – Kocaeli; – Litvanya- Mazeikiai; Kaunas
Proje Süresi	12 ay

Belgenin Amacı

Bu veri analizinin amacı, ana hedef grup olan Endüstriyel Üretim Platformlarının (EÜP'ler) yanı sıra iki ikincil hedef grup olan Türkiye ve Litvanya'daki karar vericiler ve gençler/gençlik kuruluşları arasında iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izinin azaltılmasına ilişkin mevcut uygulamaların, zorlukların ve ihtiyaçların ayrıntılı bir değerlendirmesini sağlamaktır. YİKOB - Kocaeli Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı liderliğinde, MDM - Mazeikiai İlçe Belediyesi, KOSANO - Kocaeli Sanayi Odası ve BETI - Baltık Eğitim Teknoloji Enstitüsü gibi kilit ortaklarla iş birliği içinde yürütülen bu veri analizi, hedeflenen anketler yoluyla toplanan yanıtları derlemektedir. Bu bulgular, paydaşların iklim değişikliğine karşı hazırlık ve kapasitelerine ilişkin değerli bilgiler sunmakta olup, özel stratejiler ve eylem planlarının geliştirilmesine de ışık tutacaktır. Bu iş birliği çabası, CLIMPs projesinin sonraki aşamalarının mevcut koşulların ve paydaş perspektiflerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına dayanmasını sağlamaktadır.

Katılımcı Profili

Anketlerin katılımcıları Mazeikiai'de, Kaunas'ta ve Kocaeli'de birincil hedef gruplardan esas hedef grup olarak EÜP'ler arasından, ikincil hedef gruplardan ise yerel karar alıcılar ve gençler/gençlik kuruluşları arasından seçilmiştir. Her bir grup, kendi bağlamlarında iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izi azaltma çabalarının mevcut durumu hakkında farklı bakış açıları sağlamak üzere seçilmiştir.

İP1 ile ilgili görevlerin en başında metodolojik bir çerçeve hazırlanmıştır. Hem Proje Tanımında hem de Metodolojik Çerçevede açıkça belirtildiği gibi, Projedeki hedef gruplar, EÜP'ler; Yerel/Ulusal karar vericiler; ve yerel politika yapımına katılmak isteyen sivil toplum aktörleri, yani gençlik kuruluşlarıdır. Projenin esas olarak EÜP'lerin yeşil dönüşümüne ve iklim değişikliğine uyum sağlamalarına yardımcı olmayı amaçladığı göz önünde tutularak, EÜP'ler ana hedef grup olarak tanımlanmıştır. Ancak, EÜP'lerin rol ve görevleri hakkında yerel karar vericilerden ve gençlik çalışanlarından alınacak geri bildirimler çok değerli olduğundan, bu ikincil hedef gruplara odaklanan başka bir ankete de ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle hem ana hem de ikincil hedef gruplardan odaklanmış içgörüler elde etmek için iki ayrı, uyumlu ve birbirini tamamlayıcı anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bu yaklaşım, endüstriyel üretim sektöründeki benzersiz zorluklar ve eylemler hakkında daha hedefli ve derinlemesine bilgi sağlarken, karar vericilerden ve gençlik kuruluşlarından değerli girdiler elde etmeye de devam etmiştir.

Katılımcılar rolleri, deneyim düzeyleri ve kurumsal bağlantıları açısından çeşitlilik göstermiş ve ilgili paydaşların kapsamlı bir şekilde temsil edilmesini sağlamıştır. Yaş, cinsiyet, pozisyon ve eğitim düzeyi de dahil olmak üzere detaylı demografik bilgiler, her bir hedef grup için eksiksiz bir profil sunacak şekilde, her bir anket için ilerleyen bölümlerde sunulacaktır.

Anketlere genel bakış

Anketler, iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izinin azaltılmasına ilişkin ayrıntılı bilgiler elde etmek için tasarlanmış sorularla, hedeflenen grupların özel ihtiyaç ve deneyimlerine hitap edecek şekilde dikkatlice hazırlanmıştır.

EÜP'ler için anket, Mazeikiai'de, Kaunas'ta ve Kocaeli'de iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izinin azaltılması ile ilgili mevcut uygulamalar, zorluklar ve fırsatlar hakkında içgörü toplamaya odaklanmaktadır. Söz konusu anket; katılımcı profili, mevcut çevresel uygulamalar ve iklim değişikliğine ilişkin farkındalık; ihtiyaçlar, zorluklar, fırsatlar, gelecek planları; iyi uygulamalar ve başarı hikayeleri ile anketin değerlendirilmesine ilişkin bölümler içermektedir. Ayrıca yerel ve uluslararası ağlardan ihtiyaç duyulan desteğe ilişkin geri bildirim alınmakta ve katılımcıların AB Yeşil Mutabakatı gibi iklim politikaları hakkında bilgililikleri değerlendirilmektedir. Bu anket 14 Ekim 2024-2 Kasım 2024 tarihleri arasında ve Litvanya'dan **20**, Türkiye'den **20** katılımcı tarafından doldurulmuştur.

İkincil Hedef Gruplara (Yerel Karar Alıcılar ve Gençlik Aktörleri) yönelik anket; Mazeikiai, Kaunas ve Kocaeli bakımından katılımcıların iklim değişikliği konusundaki farkındalığı ve katılımı, ilgili politikalara bakış açıları ve EÜP'lerden beklentileri hakkında bilgi toplamayı amaçlamaktadır. Anket beş bölümden oluşmaktadır: Katılımcı profili, iklim değişikliği farkındalığı, katılım ve perspektifler, EÜP'lerden beklentiler ve anketin değerlendirilmesi. Anket, katılımcıların yeni girişimlere yönelik fikirlerini, çıkarılan dersleri ve sanayi aktörlerinin iklim değişikliğiyle mücadeleye nasıl katkıda bulunabileceğine ilişkin düşüncelerini anlamayı amaçlamaktadır. Bu anket 14 Ekim 2024-2 Kasım 2024 tarihleri arasında ve Litvanya'dan **18**, Türkiye'den **28** katılımcı tarafından doldurulmuştur.

Gerri Bildirim ve Değerlendirme

İlerleyen bölümlerde hem Türkiye hem de Litvanya'dan gelen yanıtları kapsayacak şekilde, her bir anket için ayrıntılı veriler ve analizler sunulacaktır. Bu kapsamlı değerlendirme, her bir ülkedeki EÜP'lerin, karar alıcıların ve gençlik kuruluşlarının bakış açılarına dair içgörü sağlayacaktır. Toplanan geri bildirimler, bu farklı bağlamlarda iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izi azaltma çabalarıyla ilgili eğilimleri, zorlukları ve eyleme geçirilebilir fırsatları belirlemek için sistematik olarak analiz edilecektir.

Endüstriyel Üretim Platformları (EÜP'ler) Anketi

Bölüm 1: Katılımcı profili

Anket, Litvanya ve Türkiye'den çeşitli yaş grupları, cinsiyetler, eğitim geçmişleri ve sektörleri kapsayan geniş bir katılımcı yelpazesini içermiştir.

Litvanya'da katılımcılar imalat, gıda ve içecek üretimi, ormancılık, inşaat, atık yönetimi ve su yönetimi gibi çeşitli sektörlerde istihdam edilmektedir. Temsil edilen şirketler arasında şunlar vardır:

- Kauno Reklama Ltd. – Üretim ve İşleme (Kaunas)
- Vigesta Ltd. – Yiyecek ve İçecek Üretimi (Mazeikiai)
- Lyra Group Ltd., Eko>Logiškas Ltd., ABF LT Ltd., MIGIRIS Ltd., Taumona Ltd., Rapsoila, ORLEN Lietuva Corp., Elmaga Ltd., ve Gerher Ltd. – Üretim ve İşleme (tümü Mazeikiai)

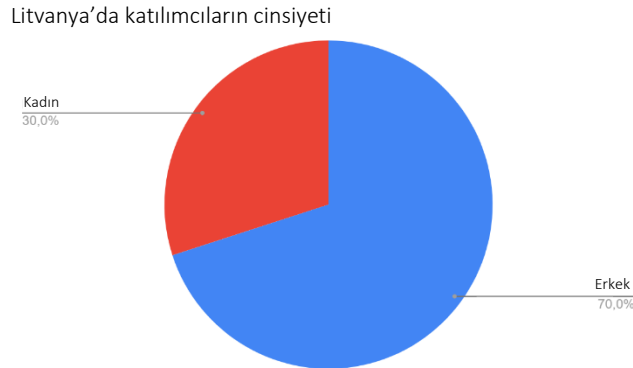
- Dujoda Ltd., Miškų darbai Ltd. – Ormancılık ve Kağıt Ürünleri (ikisi de Mazeikiai)
- Pieno žvaigždės – Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı (Mazeikiai)
- Hotrema Ltd., MK Baltic Ltd. – İnşaat ve Altyapı (ikisi de Mazeikiai)
- Ekovalis Ltd. – Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm (Mazeikiai)
- Mažeikių Vandenyys Ltd. – Su Yönetimi (Mazeikiai)

Litvanyalı katılımcıların yaş dağılımı (Şekil 1), 25-34 ve 60 yaş üstü yaş gruplarındaki bazı katılımcılarla birlikte, ağırlıklı olarak 35-59 aralığındadır.

Şekil 1. Litvanyalı katılımcıların yaş dağılımı

Cinsiyet temsili (Şekil 2), katılımcıların %70'i erkek ve %30'u kadın olmak üzere karışık bir dağılım göstermiştir.

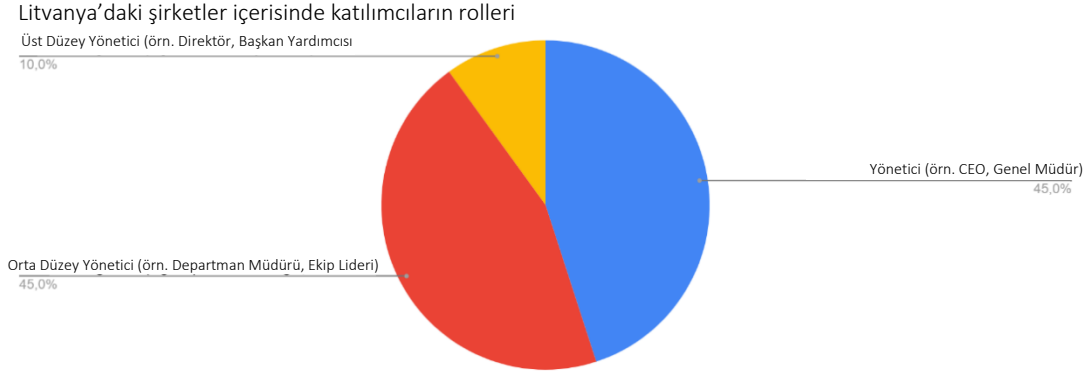
Şekil 2. Litvanyalı katılımcıların cinsiyet dağılımı

Katılımcıların eğitim geçmişleri (Şekil 3), orta öğretim ve mesleki eğitimden lisans ve yüksek lisans derecelerine kadar değişen niteliklerle geniş bir çeşitlilik göstermektedir. Kayda değer bir kesim lisans derecesine sahipken, diğerleri mesleki eğitim veya ortaöğretim derecesine sahiptir. Daha küçük bir oran ise lisansüstü yeterliliklere sahiptir ve bu da çeşitli eğitim seviyelerini yansıtmaktadır.

Şekil 3. Litvanyalı katılımcıların eğitim geçmişi

Katılımcıların şirketlerindeki rolleri de (Şekil 4) çeşitli sorumluluk düzeylerini kapsayacak şekilde çeşitlilik göstermektedir. Örneklemede yöneticiler (örn. CEO'lar ve genel müdürler), üst düzey yöneticiler (örn. direktörler ve başkan yardımcıları) ve orta düzey yöneticiler (örn. departman müdürleri ve ekip liderleri) yer almıştır. Katılımcıların önemli bir kısmının orta düzey yönetim pozisyonlarında, diğerlerinin ise üst düzey yönetim pozisyonlarında veya yönetici rollerinde bulunması, katılımcılar arasında yüksek düzeyde karar alma sorumluluğuna işaret etmektedir.

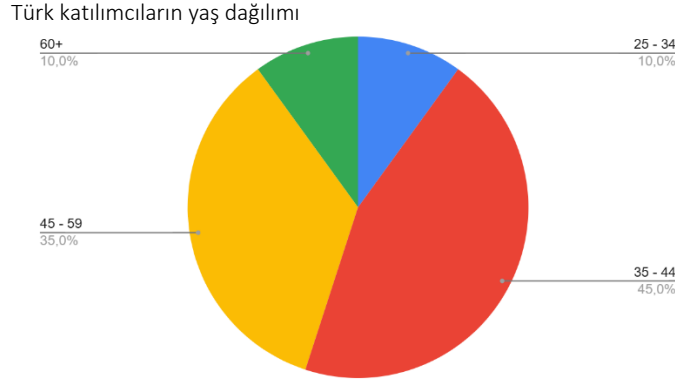
Şekil 4. Litvanyadaki şirketler içerisinde rol dağılımı

Türkiye'de katılımcılar kimya, organize sanayi bölgeleri, inşaat malzemeleri ve madencilik gibi çeşitli sektörlerden seçilmiştir. Kilit şirketler ve kuruluşlar arasında şunlar yer almaktadır:

- BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti., Makine İhtisas OSB ve TÜPRAŞ – Üretim ve İşleme (tümü Kocaeli)
- Teknocoat Boya Kimya San. Ve Tic. Ltd. Şti – Kimya Boya Endüstrisi (Kocaeli)
- Henkel – Yapıştırıcı Kimyasallar (Kocaeli)
- Belgin Holding – Madeni Yağlar, Hijyen ve Temizlik Ürünleri Üretimi (Kocaeli)
- GOSB Gebze OSB, Dilovası Organize Sanayi Bölgesi Yönetimi, Asım Kibar Organize Sanayi Bölgesi, ve GGOSB (Gebze Güzeller OSB) – Organize Sanayi Bölgesi ve Hizmetleri (tümü Kocaeli)
- Betek Boya ve Kimya Sanayi AŞ. – İnşaat Malzemeleri (Kocaeli)

- Polisan Holding, Poliport Kimya, ve Polisan Kimya – Kimyasallar ve İlaçlar, Liman Depolama ve Antrepo Hizmetleri (tümü Kocaeli)
- GEBKİM OSB – Kimyasallar ve İlaçlar (Kocaeli)
- Omya Madencilik AŞ. – Madencilik ve Ekstraksiyon (Kocaeli)

Türk katılımcıların çoğu 35-59 yaş aralığında olup, daha az sayıda katılımcı 25-34 yaş aralığında ve bazıları da 60 yaş ve üzerindedir (Şekil 5).

Şekil 5. Türk katılımcıların yaş dağılımı

Cinsiyet dağılımı (Şekil 6) dengeli olup, yaş grupları arasında hem erkekler hem de kadınlar temsil edilmiştir.

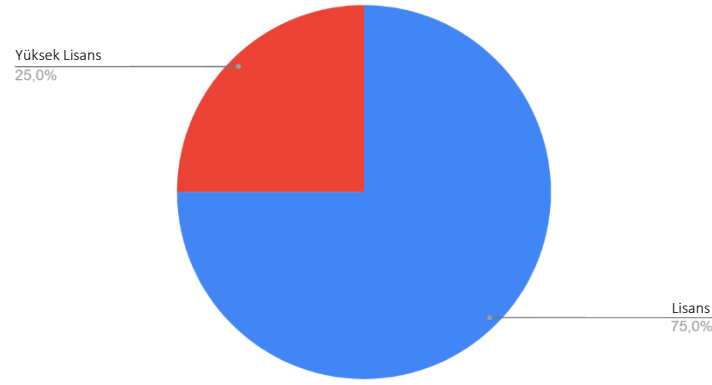

Şekil 6. Türk katılımcıların cinsiyet dağılımı

Eğitim nitelikleri (Şekil 7) ağırlıklı olarak lisans düzeyinde olmakla birlikte, önemli bir kısmının lisansüstü (yüksek lisans) derecelere sahip olması, Türk katılımcılar arasında yüksek düzeyde akademik kazanıma işaret etmektedir.

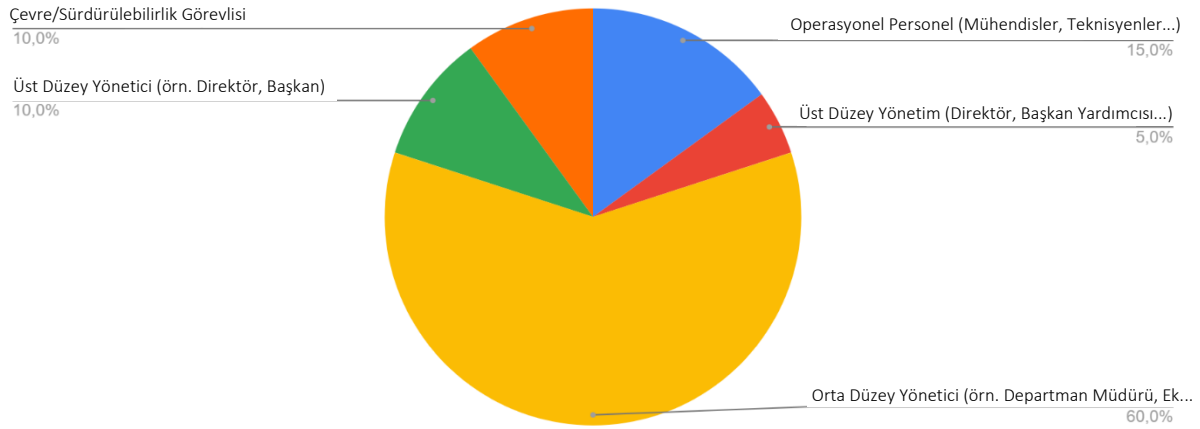
Türkiye’de katılımcıların eğitim düzeyi

Şekil 7. Türk katılımcıların eğitim geçmişi

Katılımcıların şirketlerindeki rolleri (Şekil 8), türlü mesleki sorumlulukları yansıtacak şekilde çeşitlilik göstermektedir. Türk katılımcılar arasında önemli sayıda orta düzey yöneticinin (örn. departman müdürleri ve ekip liderleri) yanı sıra üst düzey yönetim kadrosu (örn. direktörler ve başkan yardımcıları) ve yönetici rollerinde (örn. CEO'lar ve genel müdürler) yer alan kişiler de bulunmaktadır. Ayrıca, operasyonel personel (örn. mühendisler ve teknisyenler) ve çevre/sürdürülebilirlik görevlileri de bulunmakta olup, bu durum hem stratejik karar alıcıların hem de teknik uzmanların ankete dahil edildiğinin altını çizmektedir.

Türkiye’deki şirketler içerisinde katılımcıların rolleri

Şekil 8. Türkiye’deki şirketler içerisinde rol dağılımı

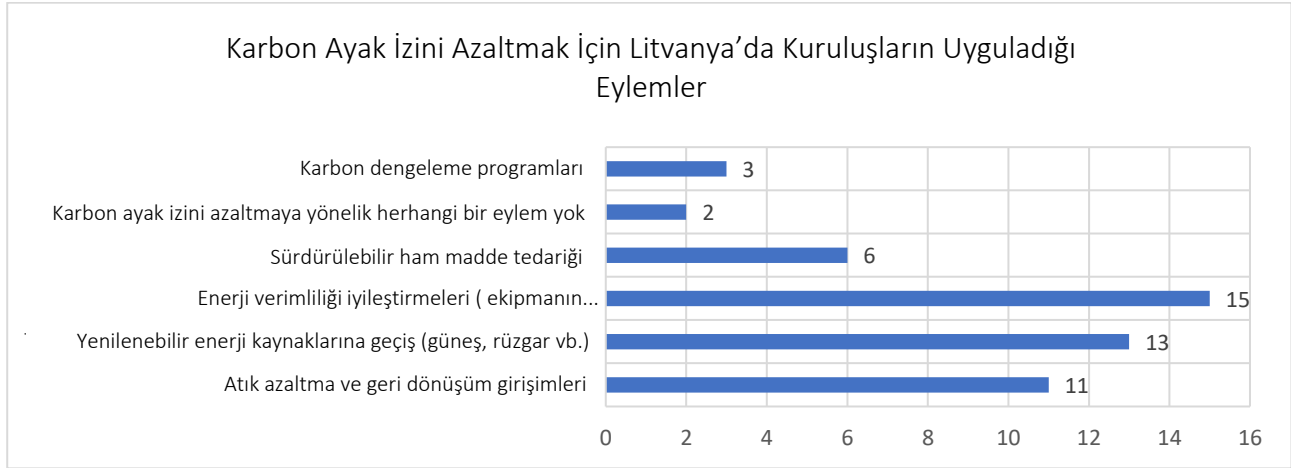
Bu çeşitlilik profili, cinsiyet, yaş ve eğitim geçmişlerinin yanı sıra geniş bir sektör yelpazesinde dengeli bir temsili vurgulamaktadır.

Bölüm 2: İklim Değişikliği Konusunda Mevcut Çevre Uygulamaları ve Farkındalık

1. Karbon Ayak İzini Azaltmak için Kuruluşlar Tarafından Uygulanan Eylemler

Anket sonuçları, **Litvanyalı** kuruluşların karbon ayak izlerini azaltmak için enerji verimliliği iyileştirmelerine (15 kuruluş) ve yenilenebilir enerji geçişlerine (13 kuruluş) öncelik verdiklerini göstermektedir. Atık azaltma ve geri dönüşüm de yaygındır ve 11 kuruluş tarafından benimsenmiştir. Diğer önlemler arasında sürdürülebilir kaynak kullanımı (6 kuruluş) ve karbon dengeleme (3 kuruluş) yer alırken, 2 kuruluş herhangi bir eylemde bulunmadığını bildirmiştir.

Şekil 9'da gösterildiği gibi, bu bulgular Litvanyalı kuruluşlar arasında artan çevre bilincini yansıtarak enerji ile ilgili girişimlere güçlü bir vurgu yapmaktadır.

Şekil 9. Litvanya'daki Kuruluşlarda Karbon Ayak İzi Azaltma Faaliyetleri

Türkiye'deki kuruluşlar öncelikli olarak enerji verimliliği iyileştirmelerine (örn. ekipmanların yenilenmesi, süreçlerin optimize edilmesi) odaklanmıştır ve 18 kuruluş bu eylemi uygulamıştır. Atık azaltma ve geri dönüşüm girişimleri de yaygın olarak raporlanmış ve 14 kuruluş tarafından benimsenmiştir. Ayrıca, yenilenebilir enerji kaynaklarına (örn. güneş, rüzgâr) geçiş 11 kuruluş tarafından uygulanmıştır.

Diğer eylemler arasında 7 kuruluş tarafından üstlenilen sürdürülebilir hammadde tedariki ve 4 kuruluş tarafından benimsenen karbon dengeleme programları yer almaktadır. Şekil 10'da görüldüğü üzere, 1 kuruluşun karbon ayak izini azaltmaya yönelik hiçbir eylem bildirmemesi dikkat çekicidir.

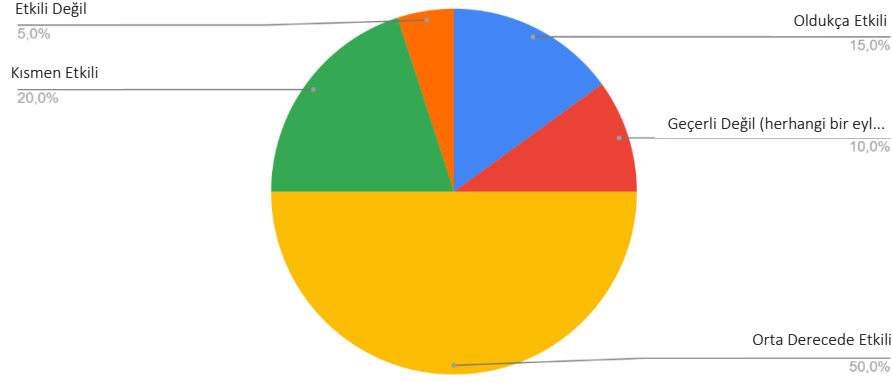

Şekil 10. Türk Kuruluşlarında Karbon Ayak İzi Azaltma Faaliyetleri

2. Karbon Ayak İzinin Azaltılmasında Eylemlerin Etkliliği

Şekil 11'de gösterildiği gibi, **Litvanyalı** kuruluşların %50'si karbon azaltma eylemlerinin orta düzeyde etkili olduğunu bildirirken, daha küçük bir kısmı yüksek düzeyde etkili olduğunu bildirmiştir. Bazı kuruluşlar sınırlı etki gözlemlemiştir ve birkaçı henüz herhangi bir karbon azaltma önlemi uygulamamıştır.

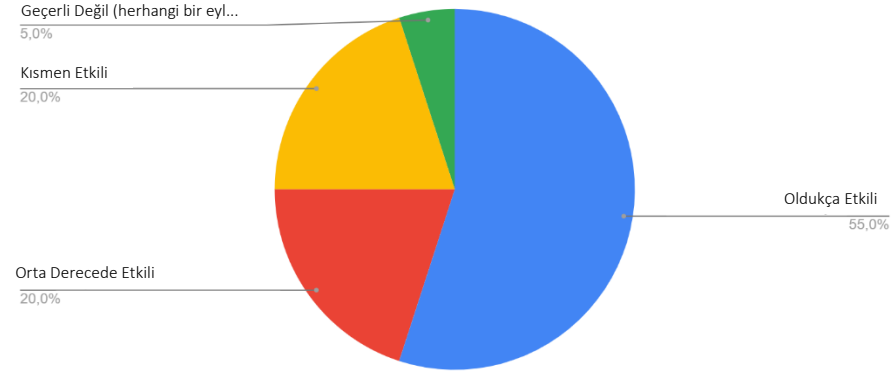
Litvanya'da Eylemlerin Etkililiği

Şekil 11. Litvanya'daki Kuruluşlarda Karbon Ayak İzi Azaltma Eylemlerinin Algılanan Etkililiği

Türkiye'deki kuruluşların çoğunluğu karbon azaltma eylemlerini oldukça etkili bulmuş ve katılımcıların çoğu bu eylemleri çok etkili olarak değerlendirmiştir (%55). Bazı katılımcılar orta veya hafif düzeyde etkili olduğunu belirtirken, bir şirket hiçbir eylemin uygulanmadığını belirtmiştir (Şekil 12).

Türkiye'de Eylemlerin Etkililiği

Şekil 12. Türkiye'deki Kuruluşlarda Karbon Ayak İzi Azaltma Eylemlerinin Algılanan Etkililiği

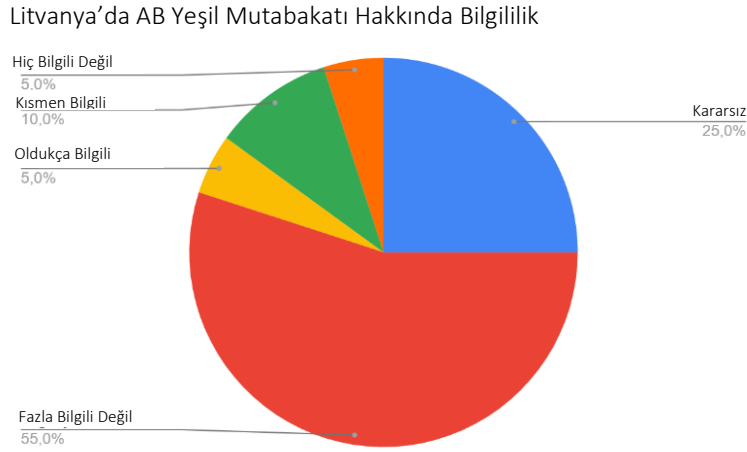
3. Çevre Sertifikaları ve Standartlara Uyum

Litvanyalı kuruluşlar arasında, ISO 14001 en yaygın olarak bildirilen olmak üzere, çeşitli çevre sertifikaları ve standartları bulunmaktadır. Belirtilen diğer sertifikalar arasında Üretimde Mükemmellik Sertifikası (SCS-FM/COC-009265), FSC (Orman Yönetim Konseyi) ve kalite ile iş sağlığı ve güvenliği için ISO 9001 ve ISO 45001 bulunmaktadır. Birkaç kuruluş şu anda hiçbir sertifikaya sahip olmadıklarını ve bir kuruluş da standartları uygulama sürecinde olduğunu belirtmiştir. Birkaç katılımcı kararsız kalmış veya belirli standartları belirtmemiştir.

Türkiye'de ISO 14001 kuruluşlar arasında yaygın olarak tanınmakta ve genellikle ISO 50001 (Enerji Yönetimi) ve ISO 9001 gibi ek sertifikalarla birlikte verilmektedir. Bazı şirketler Leed Sertifikasına ve çevre izinlerine özgü sertifikalara sahip olduklarını da belirtmiştir. Katılımcılardan birkaçı hala sertifikaları uygulama sürecinde olduklarını belirtirken, bir kuruluş resmi sertifikaları olmamasına rağmen çevre dostu uygulamalarının altını çizmiştir. Türk kuruluşlarının çoğu çevre standartlarına uyma konusunda proaktif görünmektedir.

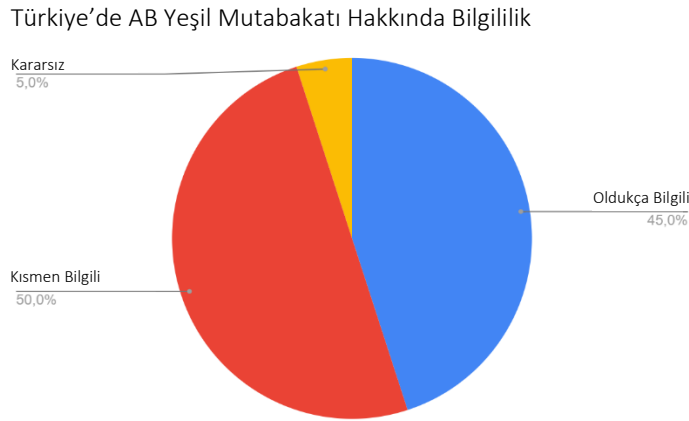
4. AB'nin Yeşil Mutabakatı ve Hedefleri Hakkında Bilgililik

Litvanyalı katılımcılar arasında AB'nin Yeşil Mutabakatı (Şekil 13) ve hedefleri hakkında bilgililikleri genellikle düşük ila orta düzeydedir. Çoğunluk kendilerini “fazla bilgili değil” ya da kararsız olarak tanımlarken, birkaçı kısmen bilgili ve oldukça bilgili olduğunu belirtmiştir. Az sayıda kişi ise hiç bilgili olmadığını belirtmiştir. Genel olarak, Yeşil Mutabakat'ın hedeflerine ilişkin farkındalık sınırlı görünmektedir.

Şekil 13. AB Yeşil Mutabakatı'nın Litvanyalı katılımcılar arasındaki bilinirliği

Buna karşılık, **Türk** katılımcılar AB'nin Yeşil Mutabakatı hakkında daha yüksek düzeyde bilgililik göstermiştir (Şekil 14). Katılımcıların çoğu, Litvanyalı meslektaşlarına göre daha güçlü bir farkındalık göstererek, AB'nin hedefleri hakkında kısmen bilgili olduklarını veya oldukça bilgili olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların sadece küçük bir kısmı kararsız seçeneğini işaretlemiş, hiç bilgili olmadıklarını belirten hiçbir yanıt verilmemiştir.

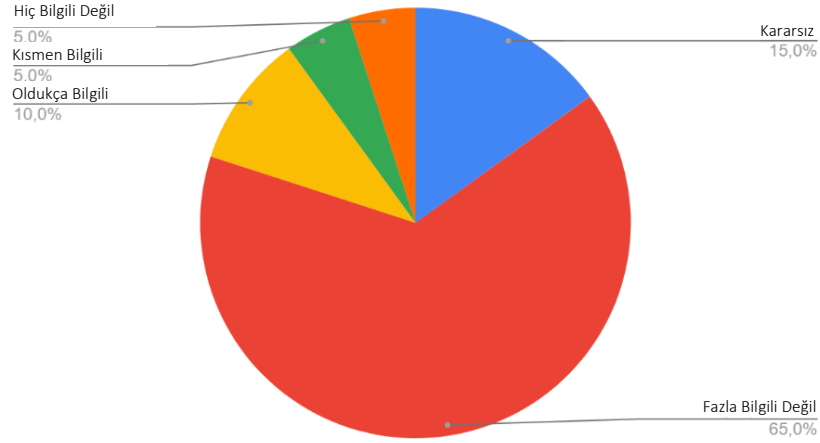

Şekil 14. AB Yeşil Mutabakatı'nın Türk katılımcılar arasındaki bilinirliği

5. Ulusal İklim Değişikliği Politikaları Hakkında Bilgililik

Litvanya'da ulusal iklim değişikliği politikaları hakkında bilgililik (Şekil 15) katılımcılar arasında genellikle düşük ila orta düzeydedir. Çoğunluk farkındalıklarını “fazla bilgili değil” veya kararsız olarak değerlendirirken, birkaçı kendilerini kısmen bilgili veya oldukça bilgili olarak tanımlamıştır. Az sayıda katılımcı ise hiç bilgili olmadığını belirtmiştir.

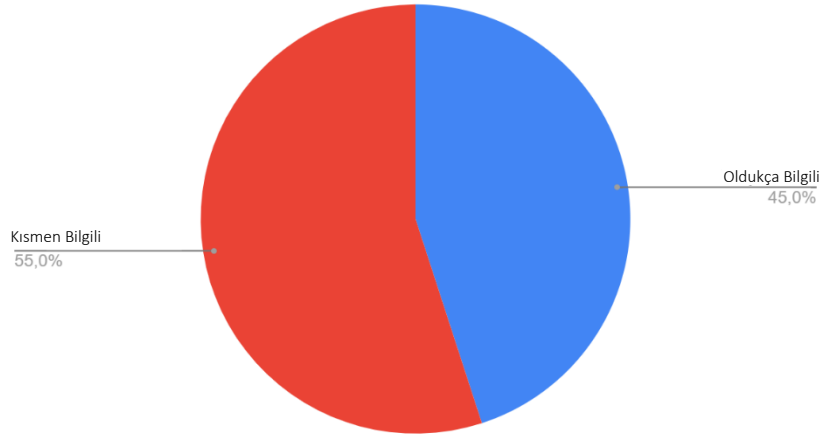
Litvanya'da Ulusal İklim Değişikliği Politikaları Hakkında Bilgililik

Şekil 15. Litvanyalı katılımcılar arasında Ulusal İklim Değişikliği Politikaları hakkında bilgililik

Türk katılımcılar, ülkelerinin iklim değişikliği politikaları konusunda daha güçlü bir farkındalık göstermiştir (Şekil 16). Katılımcıların çoğu ulusal politikalar hakkında kısmen bilgili olduklarını veya oldukça bilgili olduklarını belirtmiştir; bu da Litvanyalı katılımcılara kıyasla daha yüksek bir katılım ve bilgililik düzeyine işaret etmektedir.

Türkiye'de Ulusal İklim Değişikliği Politikaları Hakkında Bilgililik

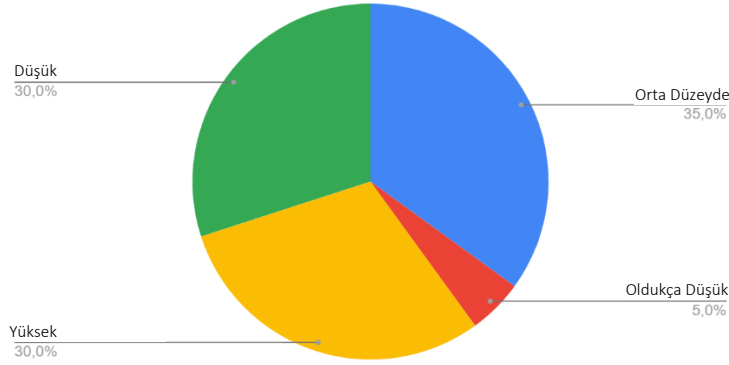

Şekil 16. Türk katılımcılar arasında Ulusal İklim Değişikliği Politikaları hakkında bilgililik

6. İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Kurumsal Farkındalık ve Anlayış

Litvanya'da, iklim değişikliğiyle ilgili risk ve fırsatlara ilişkin kurumsal farkındalık ve anlayış (Şekil 17) katılımcılar tarafından çoğunlukla orta düzeyde veya yüksek olarak değerlendirilirken, bazıları farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Çok az sayıda katılımcı farkındalıklarını oldukça düşük olarak değerlendirmiştir; bu da kuruluşların bir kısmının iklimle ilgili risk ve fırsatları iyi bir şekilde kavradığını ancak yine de gelişime açık alanlar olduğunu göstermektedir.

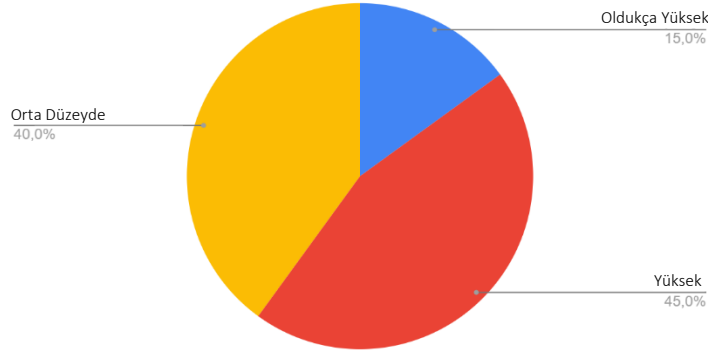
İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Mevcut Farkındalık ve Anlayış Düzeyi (Litvanya)

Şekil 17. Litvanya'da İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Farkındalık ve Anlayış Düzeyi

Türk kuruluşları genel olarak daha güçlü bir farkındalık ve anlayış düzeyi sergilemektedir (Şekil 18); katılımcıların çoğu farkındalıklarını yüksek veya oldukça yüksek olarak değerlendirmiştir. Daha küçük bir grup orta düzeyi seçmiş, ancak hiçbir katılımcı düşük seviyelerde farkındalık belirtmemiştir.

İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Mevcut Farkındalık ve Anlayış Düzeyi (Türkiye)

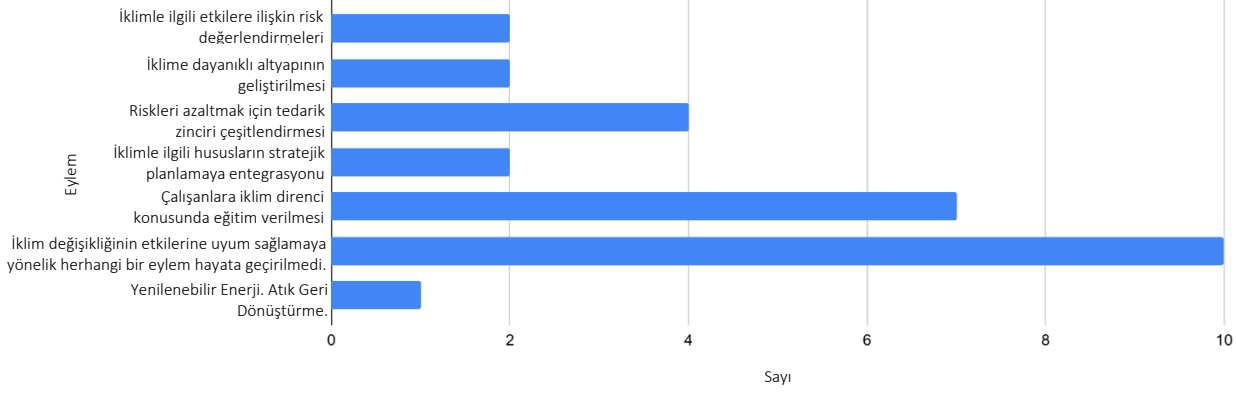

Şekil 18. Türkiye'de İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Farkındalık ve Anlayış Düzeyi

7. İklim Değişikliğinin Etkilerine Uyum Sağlamak için Kuruluşlar Tarafından Alınan Önlemler

Litvanyalı kuruluşların çoğunluğu iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamak için henüz belirli adımlar atmamıştır (Şekil 19); 10 katılımcı hiçbir uyum önlemi almadığını belirtmiştir. Adım atmış olanlar arasında en yaygın eylem, 7 kuruluş tarafından bildirilen iklim esnekliği konusunda çalışan eğitimidir. Diğer uyum çabaları arasında riskleri azaltmak için tedarik zincirinin çeşitlendirilmesi ve her biri birkaç kuruluş tarafından uygulanan iklimle ilgili hususların stratejik planlamaya entegre edilmesi yer almaktadır. Daha az sayıda kuruluş ise risk değerlendirmeleri, iklime dirençli altyapının geliştirilmesi, yenilenebilir enerji ve atık geri dönüşüm girişimlerinde bulunmuştur.

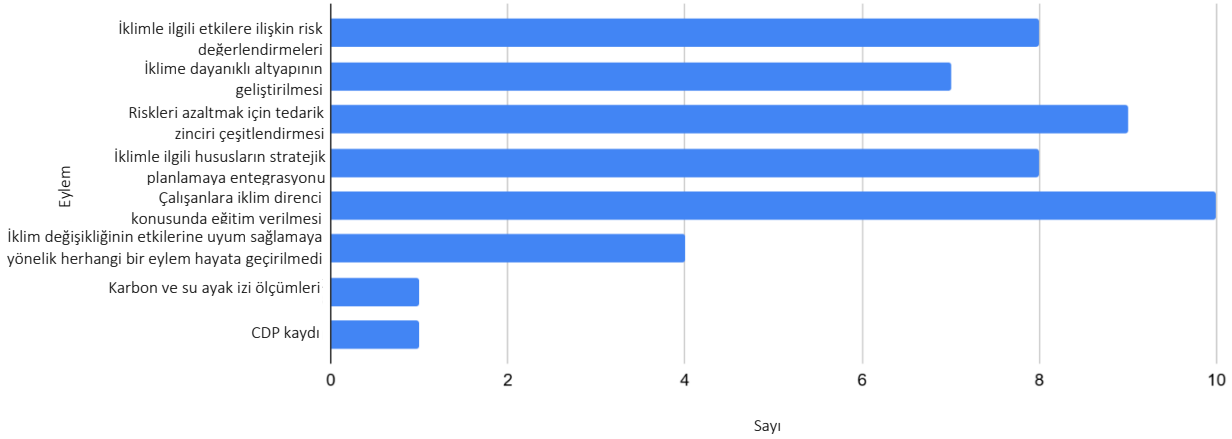
Litvanya'da İklim Değişikliği Etkilerine Uyum İçin Gerçekleştirilen Eylemler

Şekil 19. Litvanyalı kuruluşlar tarafından İklim Değişikliğine uyum sağlamak için alınan özel önlemler

Türkiye'deki kuruluşlar iklim değişikliğine uyum sağlamak için çeşitli eylemler uygulamıştır (Şekil 20); bunların en yaygın olanları çalışanların iklim esnekliği konusunda eğitilmesi (10 kuruluş) ve tedarik zincirinin çeşitlendirilmesidir (9 kuruluş). İklimle ilgili etkilere yönelik risk değerlendirmeleri ve iklimle ilgili hususların stratejik planlamaya entegrasyonu 8'er kuruluş tarafından rapor edilmiş ve iklime dirençli altyapının geliştirilmesi 7 kuruluş tarafından kaydedilmiştir. Daha az sayıda kuruluş karbon ve su ayak izi ölçümlerinden ve CDP (Karbon Saydamlık Projesi) kaydından bahsetmiştir (her biri 1 kuruluş). Bu arada, 4 kuruluş iklim etkilerine uyum sağlamak için hiçbir eylemde bulunmadığını bildirmiştir.

Türkiye'de İklim Değişikliği Etkilerine Uyum İçin Gerçekleştirilen Eylemler

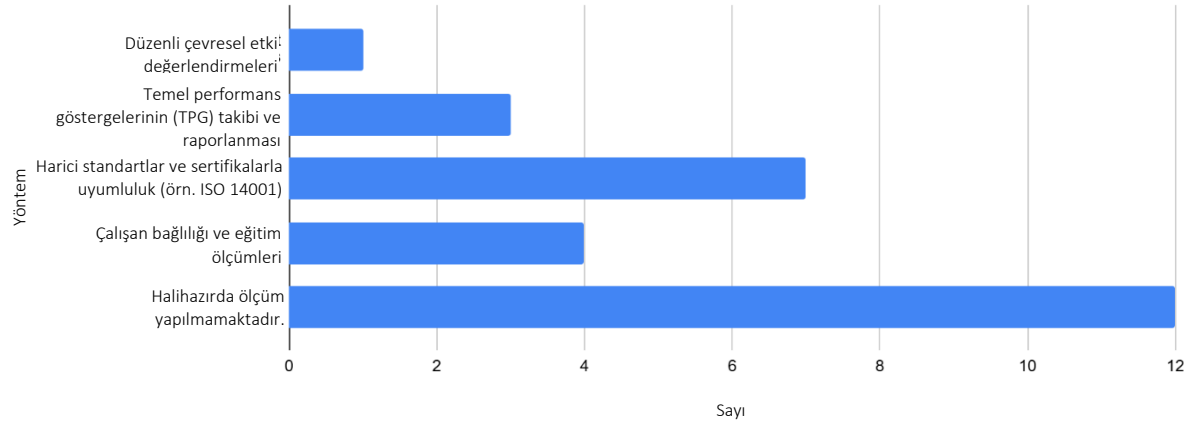
Şekil 20. Türk kuruluşlar tarafından İklim Değişikliğine uyum sağlamak için alınan özel önlemler

8. İklim Değişikliğine Uyum ve Karbon Ayak İzi Azaltma Girişimlerinin Başarısını Ölçme Yöntemleri

Litvanya'da kuruluşların çoğunluğu (12) an itibarıyla iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izi azaltma girişimlerinin başarısını ölçmediklerini bildirmiştir (Şekil 21). Bunu yapanlar arasında, dış standartlara ve sertifikalara (örn. ISO 14001) uyum 7 kuruluş tarafından en yaygın kullanılan yöntem olarak belirtilmiştir. Diğer ölçüm yöntemleri arasında çalışan katılımı ve eğitim ölçümleri (4 kuruluş) ve kilit performans göstergelerinin (KPG'ler) takibi ve raporlanması (3 kuruluş) yer almaktadır. Sadece 1 kuruluş düzenli çevresel etki değerlendirmeleri yaptığını bildirmiştir. Bu sonuçlar, birçok Litvanyalı

kuruluşun iklimle ilgili girişimlerinin başarısını değerlendirmek için ölçütler oluşturmanın henüz erken aşamalarında olduğunu göstermektedir.

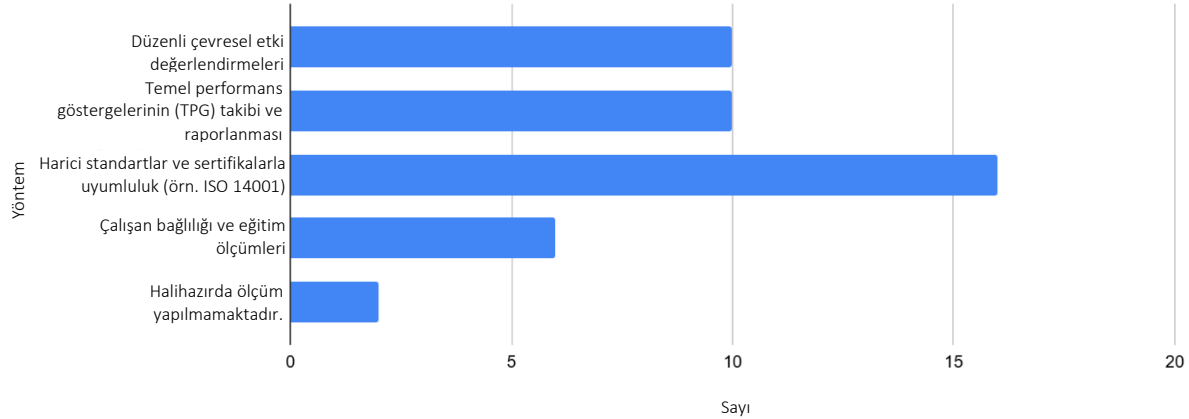
Litvanya'da İklim Değişikliğine Uyum ve Karbon Ayak İzi Azaltma Başarısını Ölçmek İçin Kullanılan Yöntemler

Şekil 21. Litvanyalı Kuruluşların İklim Adaptasyonu ve Karbon Ayak İzi Azaltma Girişimlerinin Başarısını Ölçmek İçin Kullandıkları Yöntemler

Türkiye'deki kuruluşların çoğunluğu iklim uyum ve karbon azaltma girişimlerinin başarısını ölçmek için harici standartlara ve sertifikalara (örn. ISO 14001) uyuma güvenmektedir (Şekil 22); 16 kuruluş bu yöntemi bildirmiştir. Düzenli çevresel etki değerlendirmeleri ve temel performans göstergelerinin (KPG) takibi ve raporlanması da yaygın olarak kullanılmakta olup her biri 10 kuruluş tarafından belirtilmiştir. Çalışan bağlılığı ve eğitim ölçütleri 6 kuruluş tarafından kullanılırken, az sayıda kuruluş an itibarıyla bu sonuçları ölçmediklerini belirtmiştir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum ve Karbon Ayak İzi Azaltma Başarısını Ölçmek İçin Kullanılan Yöntemler

Şekil 22. Türk Kuruluşların İklim Adaptasyonu ve Karbon Ayak İzi Azaltma Girişimlerinin Başarısını Ölçmek İçin Kullandıkları Yöntemler

Bölüm 3: İhtiyaçlar, Zorluklar, Fırsatlar, Gelecek Planları

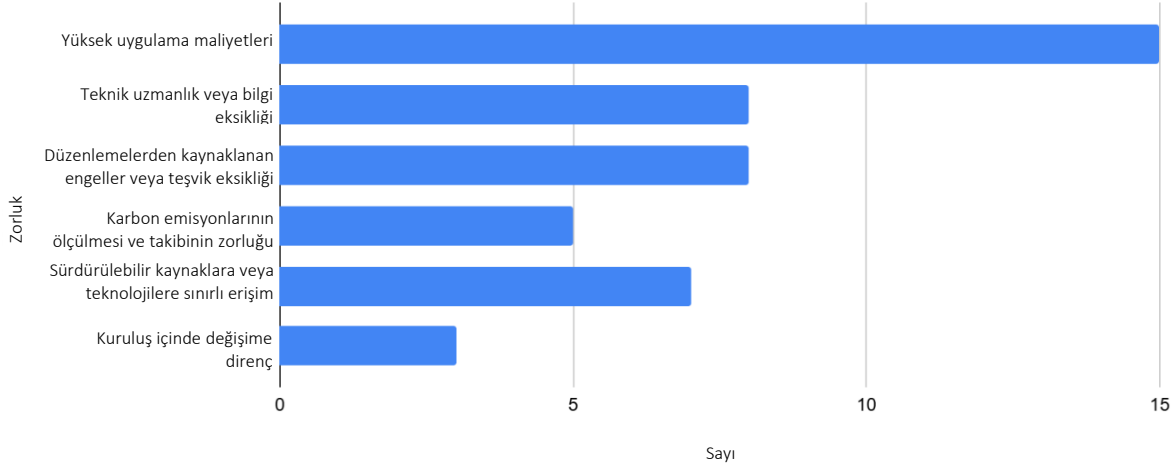
1. Karbon Ayak İzinin Azaltılmasında Karşılaşılan Başlıca Zorluklar

Litvanyalı kuruluşların karbon ayak izlerini azaltmada karşılaştıkları başlıca zorluk (Şekil 23), 15 katılımcı tarafından bildirilen yüksek uygulama maliyetidir. Teknik uzmanlık veya bilgi eksikliği ve düzenleyici engeller veya teşvik eksikliği 8 kuruluş tarafından dile

getirilmiş olup hem beceri geliştirme hem de destekleyici politikalara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Diğer zorluklar arasında sürdürülebilir kaynaklara veya teknolojilere sınırlı erişim (7 kuruluş) ve karbon emisyonlarının ölçülmesi ve izlenmesindeki zorluklar (5 kuruluş) yer almaktadır. Kurum içinde değişime karşı direnç 3 kurum tarafından belirtilmiş olup, bu da kurum içi kabulün daha az düzeyde olmakla birlikte mevcut bir zorluk olduğunu göstermektedir.

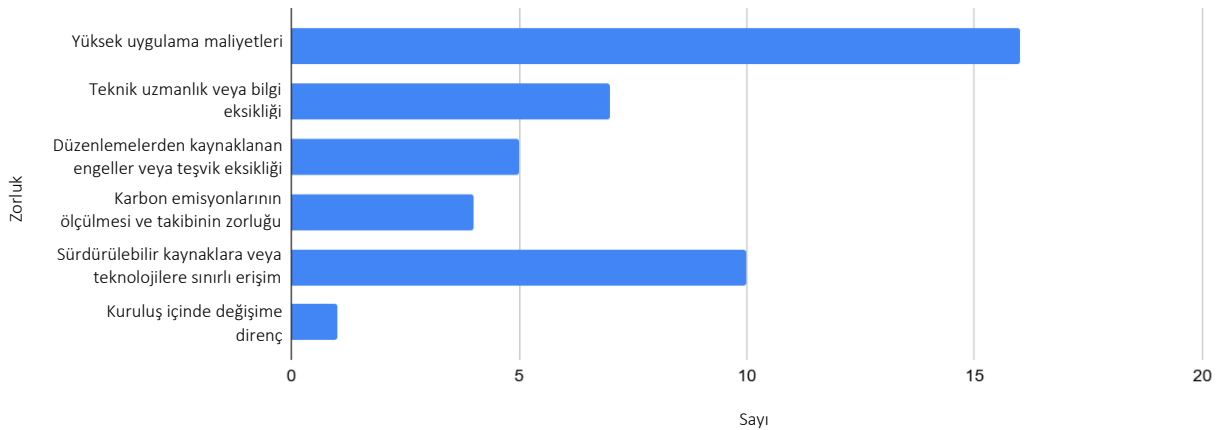
Litvanya'da Karbon Ayak İzinin Azaltılmasında Karşılaşılan Zorluklar

Şekil 23. Litvanyalı Kuruluşların Karbon Ayak İzini Azaltmada Karşılaştıkları Zorluklar

Türkiye'deki kuruluşların karbon ayak izlerini azaltma konusunda karşılaştıkları en önemli zorluk (Şekil 24), 16 kuruluş tarafından bildirilen yüksek uygulama maliyetidir. Sürdürülebilir kaynaklara veya teknolojilere sınırlı erişim, 10 kuruluşun bunu bir engel olarak tanımlamasıyla hemen ardından gelmektedir. Diğer kayda değer zorluklar arasında teknik uzmanlık veya bilgi eksikliği (7 kuruluş) ve düzenleyici engeller veya teşvik eksikliği (5 kuruluş) yer almaktadır. Daha az sayıda katılımcı karbon emisyonlarını ölçme ve izlemede zorluk (4 kuruluş) ve kuruluş içinde değişime direnç (1 kuruluş) olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'de Karbon Ayak İzinin Azaltılmasında Karşılaşılan Zorluklar

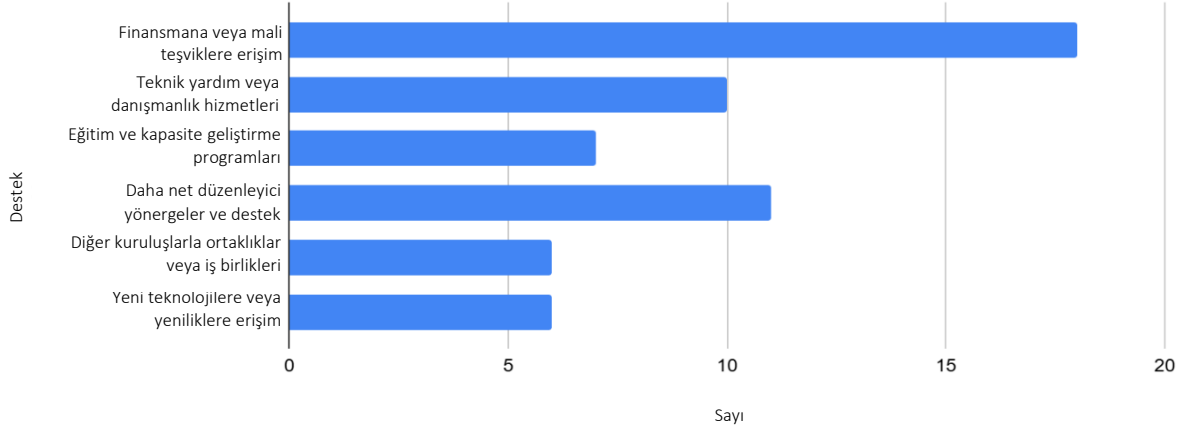
Şekil 24. Türk Kuruluşların Karbon Ayak İzini Azaltmada Karşılaştıkları Zorluklar

2. Karbon Ayak İzinin Daha da Azaltılması için İhtiyaç Duyulan Destek

Litvanyalı kuruluşlar, finansman veya mali teşviklere erişimi karbon ayak izlerini azaltmada en yararlı destek olarak tanımlamışlardır (Şekil 25); 18 katılımcı bu ihtiyacı

vurgulamıştır. Daha açık düzenleyici kılavuzlar ve destek de 11 kuruluş tarafından sıkça dile getirilmiştir. Diğer önemli destek biçimleri arasında teknik yardım veya danışmanlık hizmetleri (10 kuruluş) ile eğitim ve kapasite geliştirme programları (7 kuruluş) yer almaktadır. Diğer kuruluşlarla ortaklıklar veya iş birlikleri ve yeni teknolojilere veya yeniliklere erişimin her biri 6 kuruluş tarafından belirtilmiş olup, bu da etkili karbon azaltımı için iş birliğine dayalı çabalara ve teknolojik gelişmelere olan ilgiyi göstermektedir.

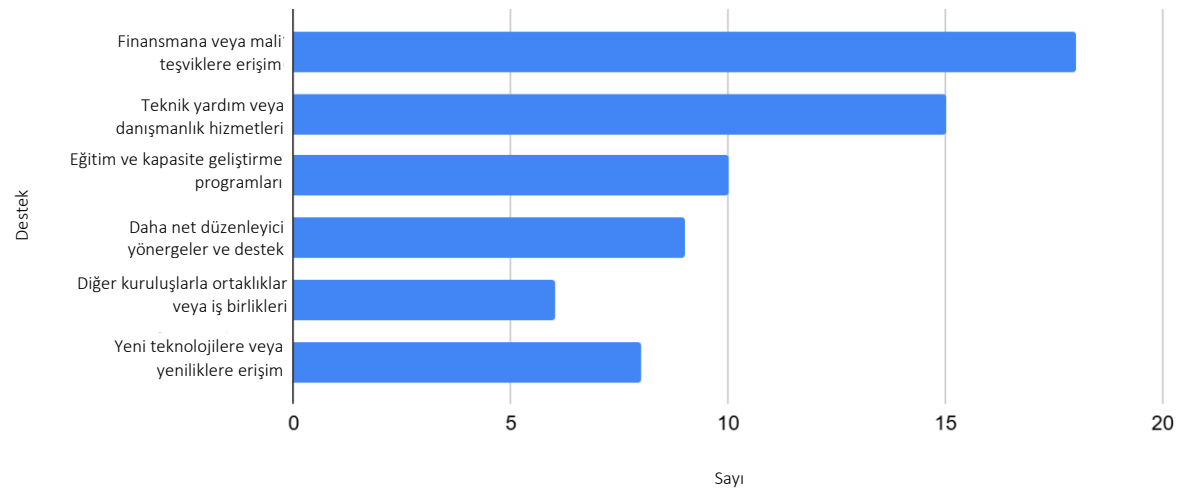
Litvanyalı Kuruluşların Karbon Ayak İzini Azaltmak İçin İhtiyaç Duyduğu Destek Türleri

Şekil 25. Litvanyalı Kuruluşların İhtiyaç Duyduğu Destek Türleri

Türkiye'de, kurumsal karbon ayak izinin azaltılması için en çok istenen destek (Şekil 26) 18 kuruluş tarafından vurgulanan finansman veya mali teşviklere erişimdir. Bunu, 15 kuruluşun bu desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmesiyle teknik yardım veya danışmanlık hizmetleri takip etmektedir. Diğer önemli ihtiyaçlar arasında eğitim ve kapasite geliştirme programları (10 kuruluş) ve daha açık düzenleyici kılavuzlar ve destek (9 kuruluş) yer almaktadır. Ayrıca, kuruluşların daha küçük bir bölümü tarafından da ortaklıklar veya iş birlikleri ve yeni teknolojilere veya yeniliklere erişim işaretlenmiştir.

Türk Kuruluşların Karbon Ayak İzini Azaltmak İçin İhtiyaç Duyduğu Destek Türleri

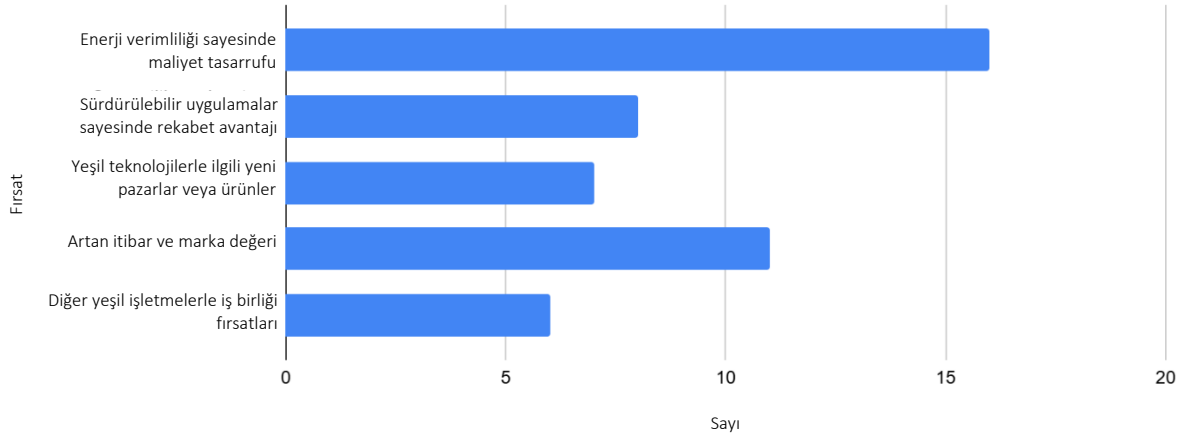

Şekil 26. Türk Kuruluşların İhtiyaç Duyduğu Destek Türleri

3. Yeşil Ekonomiye Geçişte Kuruluşlar için Fırsatlar

Litvanyalı kuruluşlar, enerji verimliliği yoluyla maliyet tasarrufunu yeşil ekonomiye geçişte en umut verici fırsat olarak görmektedir (Şekil 27); 16 katılımcı bu faydayı belirtmiştir. Diğer kayda değer fırsatlar arasında itibar ve marka değerinin artırılması (11 kuruluş) ve sürdürülebilir uygulamalar yoluyla rekabet avantajı elde edilmesi (8 kuruluş) yer almaktadır. Bazı kuruluşlar ayrıca yeşil teknolojilerle ilgili yeni pazarlarda veya ürünlerde (7 kuruluş) ve diğer yeşil işletmelerle iş birliğinde (6 kuruluş) potansiyel tespit ederek yeşil girişimlerden hem finansal hem de stratejik büyümeye ilgi duyduklarını göstermiştir.

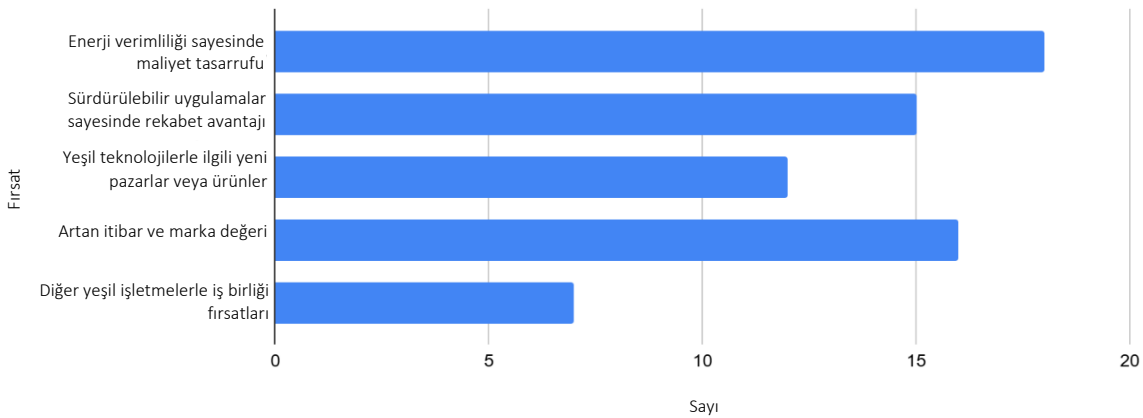
Yeşil Ekonomiye Geçişte Litvanyalı Kuruluşlar için Algılanan Fırsatlar

Şekil 27. Litvanyalı Kuruluşlar için Fırsatlar

Türkiye'de kuruluşlar enerji verimliliği yoluyla maliyet tasarrufunu yeşil ekonomiye geçişte en önemli fırsat olarak tanımlamıştır (Şekil 28); 18 kuruluş bu faydaya atıfta bulunmuştur. Artan itibar ve marka değeri (16 kuruluş) ve sürdürülebilir uygulamalar yoluyla rekabet avantajı (15 kuruluş) da öne çıkan fırsatlardır. Ayrıca, yeşil teknolojilerle ilgili yeni pazarlar veya ürünler (12 kuruluş) ve diğer yeşil işletmelerle iş birlikleri (7 kuruluş) potansiyel büyüme alanları olarak görülmüştür.

Yeşil Ekonomiye Geçişte Türk Kuruluşlar için Algılanan Fırsatlar

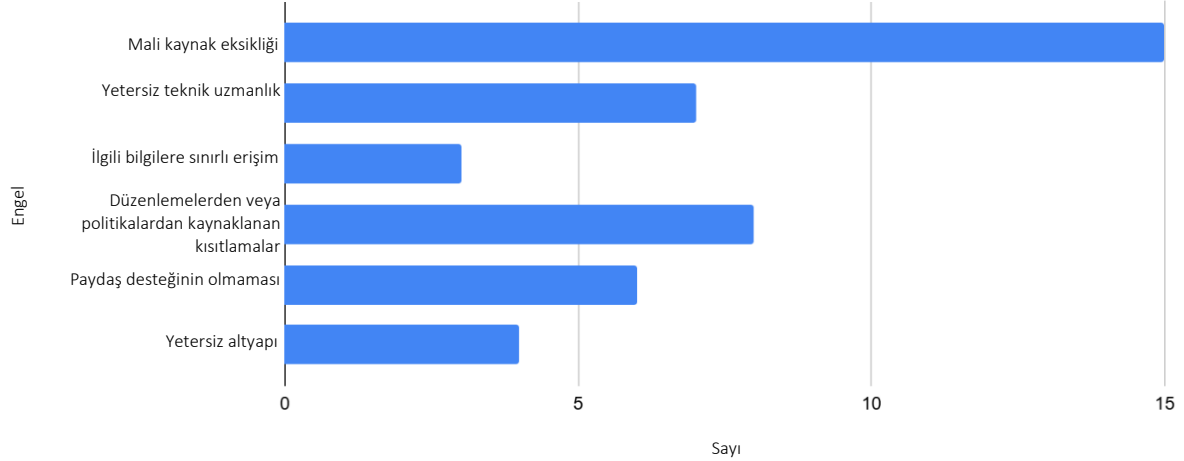

Şekil 28. Türk Kuruluşlar için Fırsatlar

4. İklim Değişikliğine Uyum Önlemlerinin Uygulanmasının Önündeki Başlıca Engeller

Litvanyalı kuruluşlar için mali kaynak eksikliği iklim değişikliğine uyum tedbirlerinin uygulanmasının önündeki birincil engeldir (Şekil 29) ve 15 kuruluş bu zorluğa değinmiştir. Diğer önemli engeller arasında mevzuat veya politika kısıtlamaları (8 kuruluş) ve yetersiz teknik uzmanlık (7 kuruluş) yer almaktadır. Bazı kuruluşlar tarafından belirtilen diğer engeller ise paydaş desteği eksikliği (6 kuruluş), yetersiz altyapı (4 kuruluş) ve ilgili bilgilere sınırlı erişimdir (3 kuruluş).

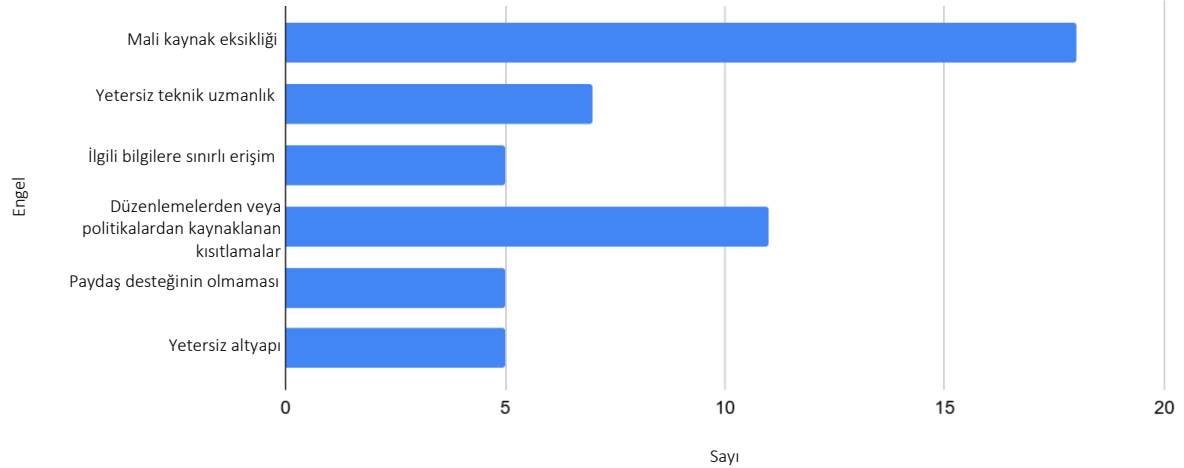
Litvanyalı Kuruluşlarda İklim Değişikliğine Uyum Önlemlerinin Önündeki Engeller

Şekil 29. Litvanyalı Kuruluşların İklim Değişikliğine Uyum Konusunda Karşılaştıkları Engeller

Türkiye'deki kuruluşlar için başlıca engeller mali kısıtlar (18 kuruluş) ve mevzuatla ilgili zorluklardır (11 kuruluş). Diğer zorluklar arasında teknik uzmanlık (7 kuruluş) ve bilgiye erişim, paydaş desteği ve altyapı (her biri 5 kuruluş) yer almaktadır (Şekil 30).

Türk Kuruluşlarda İklim Değişikliğine Uyum Önlemlerinin Önündeki Engeller

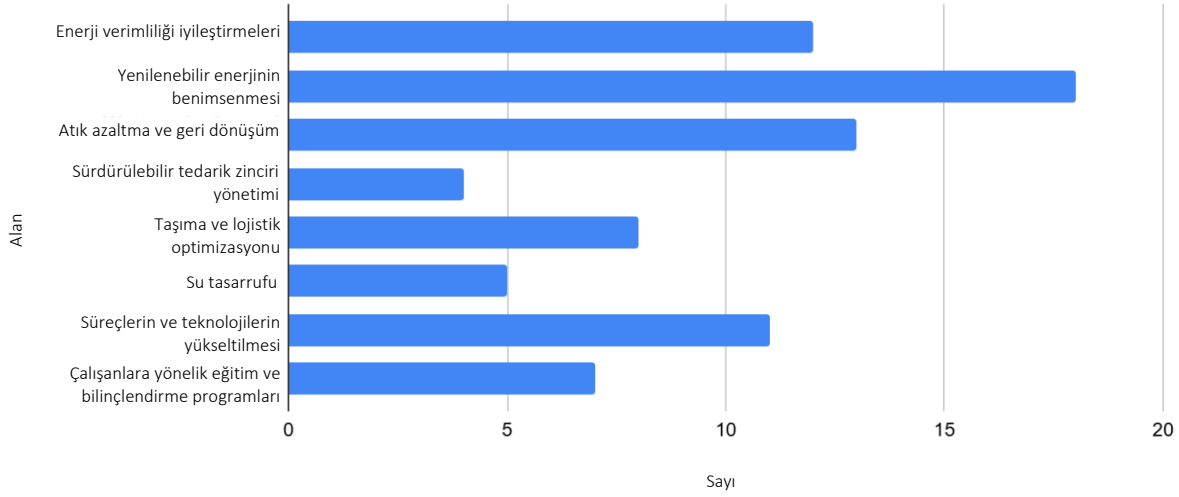
Şekil 30. Türk Kuruluşların İklim Değişikliğine Uyum Konusunda Karşılaştıkları Engeller

5. Karbon Ayak İzi Azaltma Potansiyeli En Yüksek Olan Alanlar

Litvanyalı kuruluşlar karbon ayak izi azaltımı için en büyük potansiyeli yenilenebilir enerjinin benimsenmesi (18 kuruluş) ve atık azaltımı ve geri dönüşümünde (13 kuruluş) görmektedir (Şekil 30). Diğer önemli alanlar arasında enerji verimliliği iyileştirmeleri (12

kuruluş) ve süreç ve teknoloji yükseltmeleri (11 kuruluş) yer almaktadır. Ulaşım ve lojistik optimizasyonu (8 kuruluş) ile çalışan eğitimi ve farkındalık programlarında (7 kuruluş) ek fırsatlar kaydedilmiş, daha az sayıda kuruluş ise su tasarrufu ve sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimini işaretlemiştir.

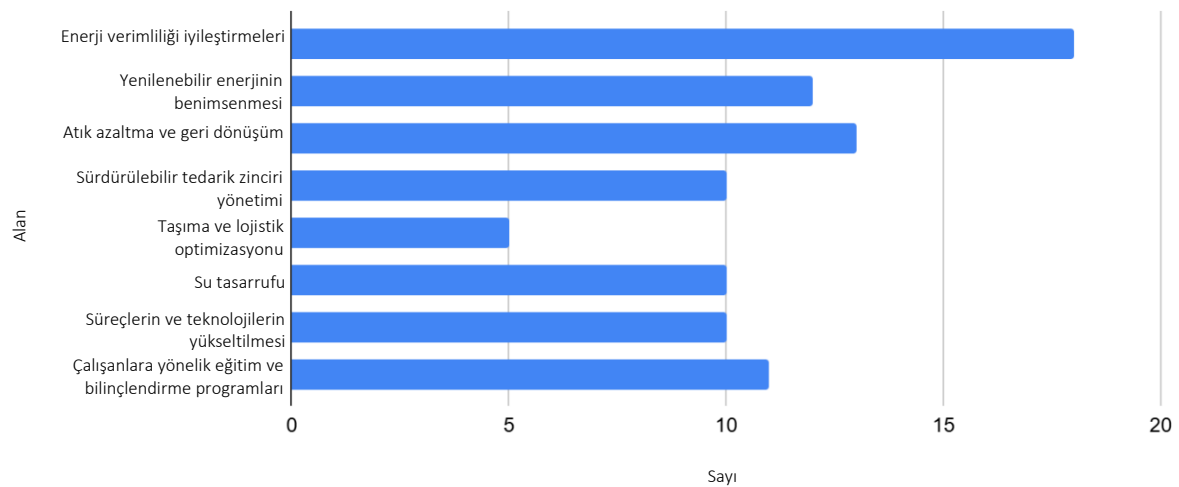
Litvanya'da Karbon Ayak İzini Azaltma Potansiyeli En Yüksek Alanlar

Şekil 31. Litvanyalı Şirketlerde Karbon Ayak İzinin Azaltılması İçin En Yüksek Potansiyele Sahip Alanlar

Türk kuruluşları karbon ayak izlerini azaltmak için çeşitli alanlarda önemli bir potansiyel görmektedir (Şekil 32); enerji verimliliği iyileştirmelerine (18 kuruluş) ve atık azaltma ve geri dönüşüme (13 kuruluş) güçlü bir şekilde odaklanılmaktadır. Ayrıca, yenilenebilir enerjinin benimsenmesi ve çalışan eğitim programları da kilit fırsatlar olarak görülmektedir. Sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi, su tasarrufu ve süreç iyileştirmelerine de (her biri 10 kuruluş) kayda değer bir ilgi vardır; bu da sürdürülebilir iyileştirmeler için operasyonların birden fazla yönünü hedef alan dengeli bir yaklaşıma işaret etmektedir.

Türkiye'de Karbon Ayak İzini Azaltma Potansiyeli En Yüksek Alanlar

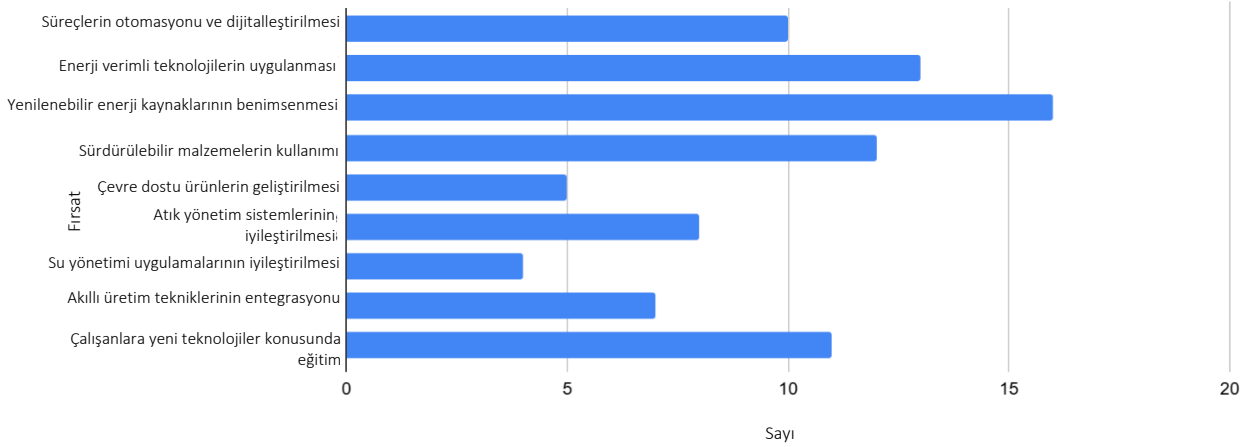

Şekil 32. Türk Şirketlerde Karbon Ayak İzinin Azaltılması İçin En Yüksek Potansiyele Sahip Alanlar

6. Yeni Teknolojilerin veya Uygulamaların Benimsenmesi için Fırsatlar

Litvanyalı kuruluşlar yenilenebilir enerji kaynaklarının benimsenmesini (16 kuruluş) ve enerji tasarruflu teknolojilerin uygulanmasını (13 kuruluş) yeni uygulamaların entegrasyonu için en önemli fırsatlar olarak görmektedir (Şekil 33). Sürdürülebilir malzeme kullanımı ve çalışanların yeni teknolojiler konusunda eğitilmesi (sırasıyla 12 ve 11 kuruluş) konularına olan ilgi de yüksek olup sürdürülebilirlik ve işgücü gelişimine odaklanıldığını göstermektedir. Diğer fırsatlar arasında süreçlerin otomasyonu ve dijitalleştirilmesi ile atık yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi de yer almakta olup çeşitli operasyonel alanlarda inovasyona yönelik dengeli bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

Litvanya’da Yeni Teknolojilerin veya Uygulamaların Benimsenmesi için Fırsatlar

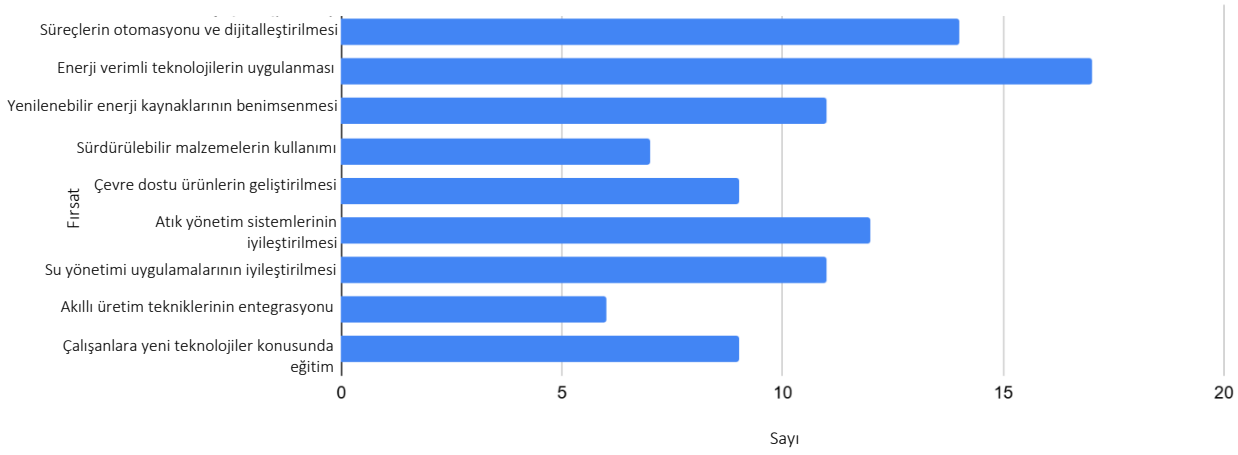

Şekil 33. Litvanyalı Kuruluşlarda Yeni Teknolojilerin veya Uygulamaların Benimsenmesi için Fırsatlar

Türk kuruluşları enerji verimliliği sağlayan teknolojileri (17 kuruluş) ve süreçlerin otomasyonu ve dijitalleştirilmesini (14 kuruluş) inovasyon için en önemli fırsatlar olarak tanımlamaktadır (Şekil 34). Ayrıca atık yönetiminin iyileştirilmesi (12 kuruluş) ve yenilenebilir enerjinin benimsenmesi ve su yönetiminin iyileştirilmesi (her biri 11 kuruluş) konularına da yoğun ilgi gösterilmektedir. Diğer potansiyel alanlar arasında çevre dostu ürün geliştirme ve yeni teknolojiler konusunda çalışan eğitimi (her biri 9 kuruluş) yer almakta olup hem teknoloji hem de işgücü gelişimine dengeli bir şekilde odaklanıldığını göstermektedir.

Bu, katılımcı tarafından verilen yazılı cevaptır ve ankette önceden seçilmiş bir seçenek değildir. Ek bir açıklama yapılmamış olmakla birlikte, Karbon Saydamlık Projesine (CDP) atıfta bulunulduğu varsayılmaktadır.

Türkiye’de Yeni Teknolojilerin veya Uygulamaların Benimsenmesi için Fırsatlar

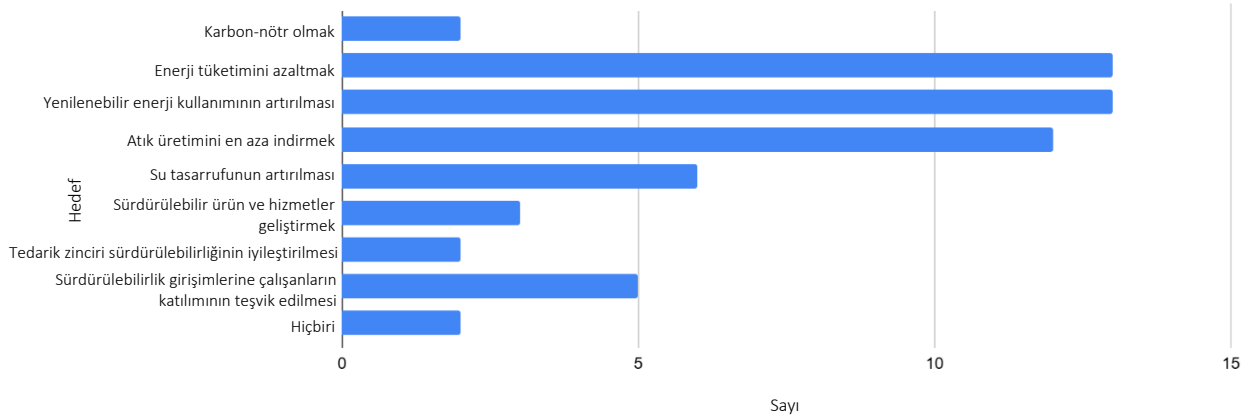

Şekil 34. Türk Kuruluşlarda Yeni Teknolojilerin veya Uygulamaların Benimsenmesi için Fırsatlar

7. Uzun Vadeli Sürdürülebilirlik Hedefleri

Şekil 35'te gösterildiği gibi, **Litvanyalı** kuruluşlar için enerji tüketimini azaltmak ve yenilenebilir enerji kullanımını artırmak, her biri 13 kuruluş tarafından belirtilen en önemli uzun vadeli sürdürülebilirlik hedefleridir. Atık üretimini en aza indirmek de önemli bir odak noktasıdır ve 12 kuruluş bunu hedefleri arasına dahil etmiştir. Diğer hedefler arasında su tasarrufunun artırılması (6 kuruluş) ve çalışanların sürdürülebilirlik girişimlerine katılımının teşvik edilmesi (5 kuruluş) yer almaktadır; bu da operasyonel verimlilik ile işgücü katılımını birleştiren dengeli bir yaklaşıma işaret etmektedir. Ancak iki kuruluş belirli bir sürdürülebilirlik hedefi olmadığını bildirmiştir.

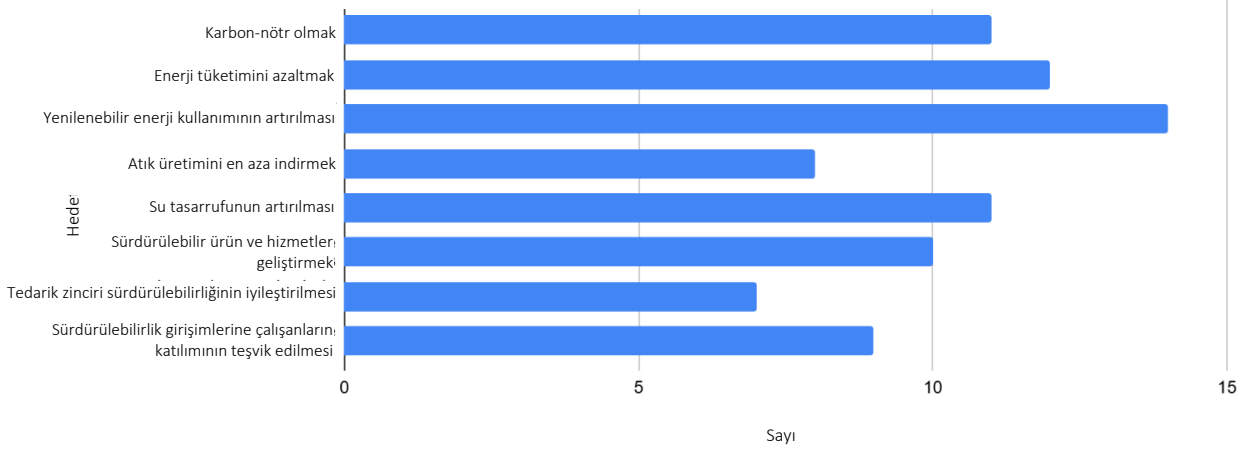
Litvanyalı Kuruluşların Uzun Vadeli Sürdürülebilirlik Hedefleri

Şekil 35. Litvanyalı kuruluşlar tarafından belirlenen temel sürdürülebilirlik hedefleri

Türk kuruluşları uzun vadeli sürdürülebilirlik hedefleri olarak yenilenebilir enerji kullanımını artırmaya (14 kuruluş) ve enerji tüketimini azaltmaya (12 kuruluş) öncelik vermektedir (Şekil 36). Diğer önemli alanlar arasında karbon nötrlüğünün sağlanması ve su tasarrufunun artırılmasının (her biri 11 kuruluş) yanı sıra sürdürülebilir ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi (10 kuruluş) yer almaktadır. Çalışanların sürdürülebilirlik girişimlerine katılımının teşvik edilmesi ve atık üretiminin en aza indirilmesi de hedef olarak vurgulanmıştır. Dikkat çekici bir şekilde, tüm Türk katılımcılar en az bir hedef belirlemiş ve hiçbir yanıt sürdürülebilirlik hedeflerinin eksikliğini göstermemiştir.

Türk Kuruluşların Uzun Vadeli Sürdürülebilirlik Hedefleri

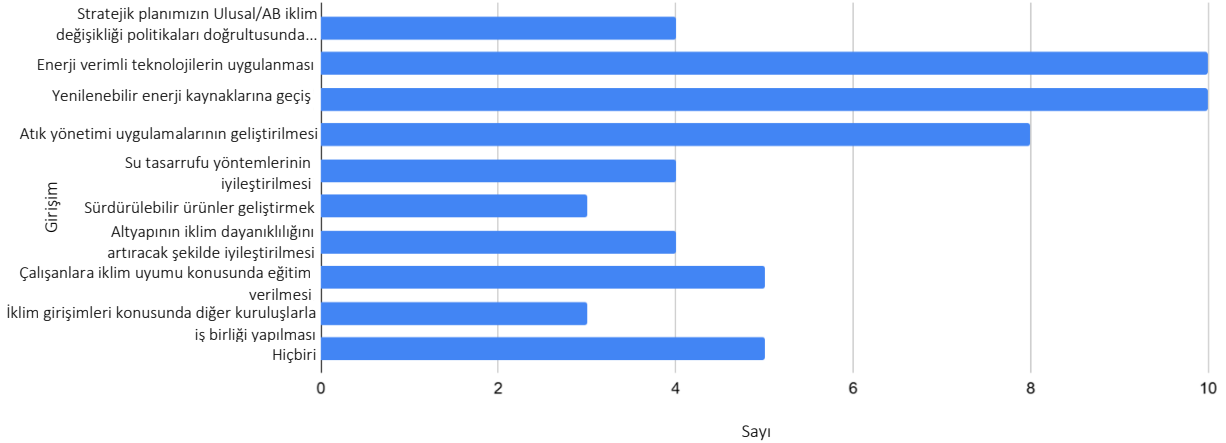

Şekil 36. Türk kuruluşlar tarafından belirlenen temel sürdürülebilirlik hedefleri

8. İklim Değişikliğine Uyum için Planlanan Girişimler

Litvanyalı kuruluşlar iklim adaptasyonu için temel girişimler olarak öncelikle enerji tasarruflu teknolojilerin uygulanmasını ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi (her biri 10 kuruluş) düşünmektedir (Şekil 37). Ayrıca atık yönetimi uygulamalarının iyileştirilmesi (8 kuruluş) ve çalışanların iklim adaptasyonu konusunda eğitilmesi (5 kuruluş) önemli odak alanlarıdır. Bazı kuruluşlar stratejilerini ulusal veya AB iklim politikalarıyla uyumlu hale getirmeye ve su tasarrufunu geliştirmeye çalışsa da, beş kuruluş iklim adaptasyonu için planlanmış bir girişim olmadığını belirtmiştir.

Litvanyalı Kuruluşlarda İklim Değişikliğine Uyum için Planlanan Girişimler

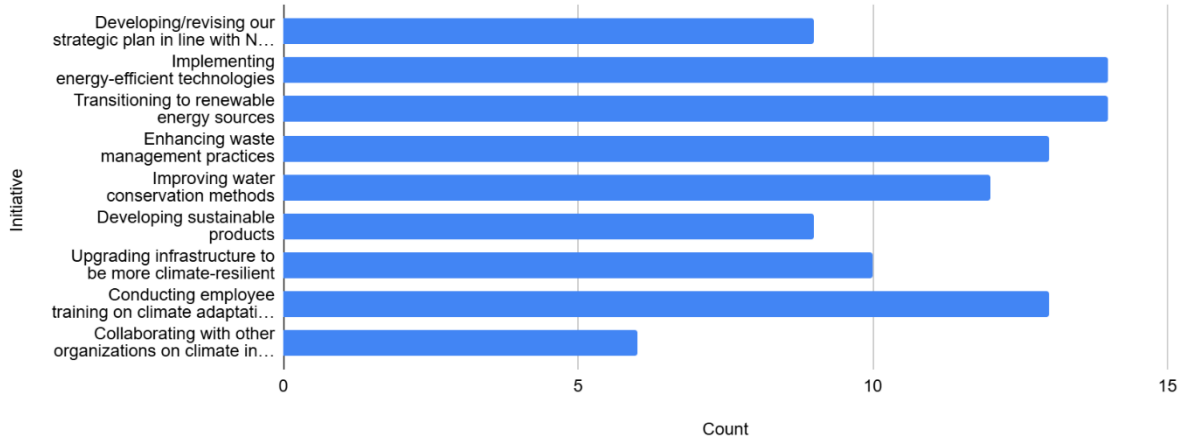
Şekil 37. Litvanyalı kuruluşlar tarafından değerlendirilen temel iklim uyum girişimleri

Şekil 38'de görüldüğü üzere, **Türk** kuruluşları iklim değişikliğine uyum için en önemli girişimler olarak enerji verimliliği sağlayan teknolojilerin uygulanmasına ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişe (her biri 14 kuruluş) odaklanmaktadır. Atık yönetimi uygulamalarının geliştirilmesine ve çalışanların iklim değişikliğine uyum konusunda eğitilmesine de (her biri 13 kuruluş) büyük önem verilmektedir. Ek çabalar arasında su tasarrufunun iyileştirilmesi (12 kuruluş) ve iklim esnekliği için altyapının iyileştirilmesi (10 kuruluş) yer almaktadır. Sürdürülebilir ürünler geliştirmek ve iklim girişimlerinde diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak gibi hedefler de biraz daha az vurgulanmakla birlikte öne

çıkılmaktadır.

Planned Climate Change Adaptation Initiatives in Turkish Organizations

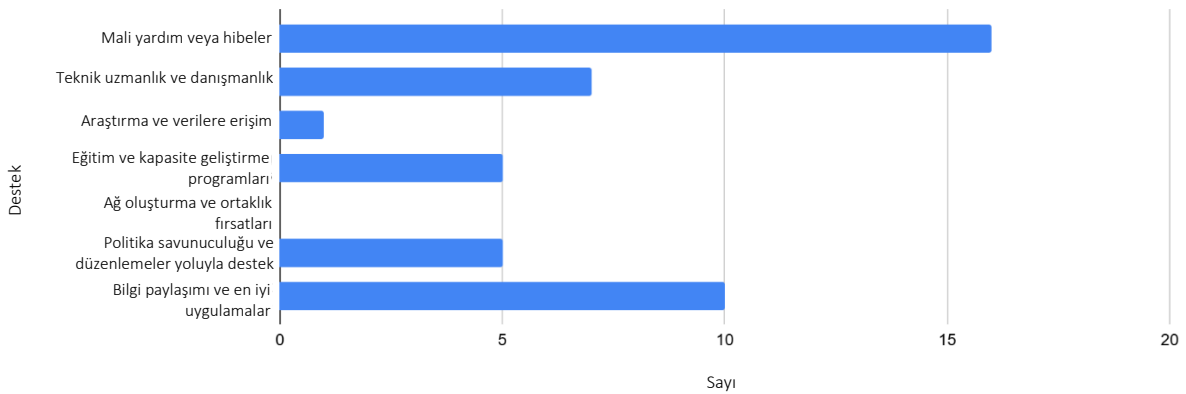

Şekil 38. Türk kuruluşlar tarafından değerlendirilen temel iklim uyum girişimleri

9. İklim Değişikliğine Uyum İçin Yerel ve Uluslararası Ağlardan Beklenen Destek

Litvanyalı kuruluşlar, iklim değişikliğine uyum çabalarına yardımcı olmak için öncelikle mali yardım veya hibe (16 kuruluş) aramakta, bu da finansman desteğine duyulan güçlü ihtiyacı vurgulamaktadır (Şekil 39). Bilgi paylaşımı ve en iyi uygulamalar da önemli bir değere sahiptir ve 10 kuruluş tarafından dile getirilmiştir; bu da başkalarının deneyimlerinden öğrenmeye duyulan ilgiyi yansıtmaktadır. Teknik uzmanlık ve danışmanlık talepleri (7 kuruluş) ile eğitim ve kapasite geliştirme programları ve politika savunuculuğu (her biri 5 kuruluş), kuruluşların uyum stratejilerini geliştirmek için hem bilgiye dayalı hem de düzenleyici destek aradıklarını göstermektedir. Ağ kurma ve ortaklık fırsatlarına hiç yanıt gelmemesi, iş birliğine dayalı ağlara daha az önem verildiğini göstermektedir.

Litvanya'da İklim Değişikliğine Uyum İçin Yerel ve Uluslararası Ağlardan Beklenen Destek

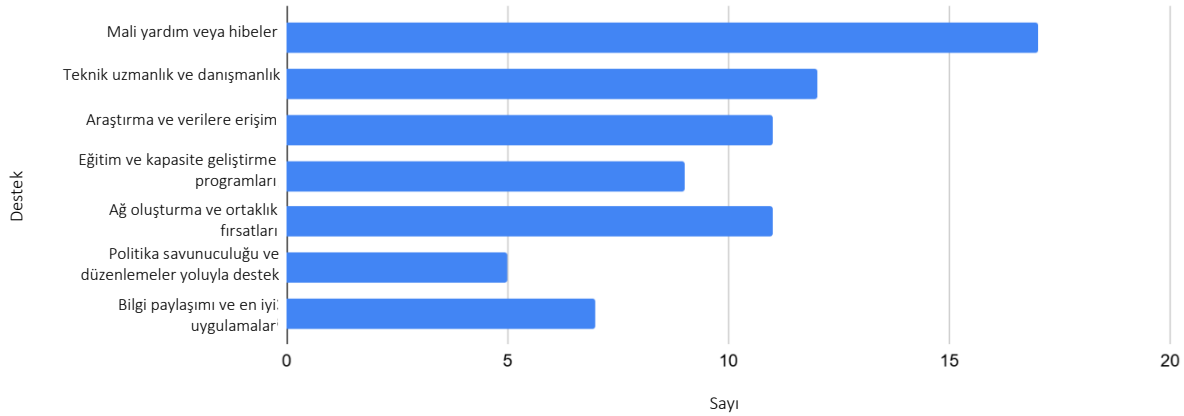

Şekil 39. Litvanyalı kuruluşlar tarafından belirlenen temel destek ihtiyaçları

Türk kuruluşları için mali yardım veya hibeler (17 kuruluş) en önemli destek biçimi olarak öne çıkmakta ve uyum çabalarını yönlendirmek için önemli miktarda finansmana ihtiyaç duyulduğunun altını çizmektedir (Şekil 40). Mali kaynakların yanı sıra, Türk şirketleri teknik uzmanlık ve danışmanlığın (12 kuruluş) ve araştırma ve verilere erişimin (11 kuruluş) önemini vurgulayarak mali desteği ve bilgi desteğini birleştiren pratik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Ağ oluşturma ve ortaklık fırsatları (11 kuruluş) da değerli

görülmekte ve iklim zorluklarının ele alınmasında işbirlikçi bir zihniyete işaret etmektedir. Diğer ihtiyaçlar arasında en iyi uygulamalar hakkında eğitim ve bilgi paylaşımı yer alırken, politika savunuculuğu ve mevzuat desteği daha az sıklıkla talep edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum İçin Yerel ve Uluslararası Ağlardan Beklenen Destek

Şekil 40. Türk kuruluşlar tarafından belirlenen temel destek ihtiyaçları

10. AB Üyesi Ülkelerdeki EÜP'lerle İş Birliği ve Değişim Programlarına İlgili

Litvanyalı kuruluşlar diğer AB üyesi ülkelerdeki EÜP'lerle karşılıklı değişim programlarına, çalışma ziyaretlerine veya iş birliği anlaşmalarına katılmaya sınırlı ilgi göstermektedir. Katılımcıların sadece küçük bir kısmı bu tür girişimlere ilgi duyduğunu veya bunları değerlendirmeye istekli olduğunu ifade ederken, çoğu ya katılımı reddetmiş ya da hiçbir yanıt vermemiştir; bu da Avrupa ağları içinde resmileştirilmiş iş birliği fırsatlarına karşı temkinli veya çekingen bir duruşa işaret etmektedir.

Türk kuruluşları arasında, iklim adaptasyonu ve sürdürülebilir kalkınma uygulamalarına ilişkin bilgi paylaşımı için AB üyesi ülkelerdeki platformlarıyla etkileşime girmeye yönelik olumlu bir ilgi vardır. Bazı şirketler özellikle döngüsel ekonomi faaliyetleri ve geri dönüştürülebilir ürün inovasyonu konularında iş birliği yapmaya isteklidir. Birkaç katılımcı, küresel stratejileri veya 2025 için planlanan girişimler gibi iş zaman çizelgeleri ile uyumluluğa bağlı olarak şartlı katılımın olabileceğini belirtmiştir. Birkaç şirket hevesli olmakla birlikte, resmi ortaklıklara yönelik farklı derecelerde bağlılığı yansıtan az sayıda şirket katılmaktan kaçınmaktadır.

Bölüm 4: İyi Uygulamalar ve Başarı Hikayeleri

Bu bölümde kuruluşlar, karbon ayak izlerini azaltmak veya iklim değişikliğine uyum sağlamak için hayata geçirdikleri başarılı uygulama örneklerini paylaşmaya davet edilmiştir. Katılımcılardan bu girişimlerin başarısına katkıda bulunan temel faktörleri ve deneyimlerinden çıkardıkları dersleri tanımlamaları istenmiştir. Anketin bu bölümü, daha sonra iyi uygulamaları sergilemeye odaklanan ayrı bir İyi uygulamalar derleme belgesinde daha ayrıntılı bir şekilde derlenecek ve açıklanacak olan pratik içgörülerini ve etkili stratejilerini toplamayı amaçlamıştır.

Litvanyalı kuruluşlar, karbon ayak izlerini azaltmayı ve iklim değişikliğine uyum sağlamayı amaçlayan bir dizi başarılı girişimin altını çizmiştir. Birçok şirket enerji maliyetlerini ve çevresel etkiyi azaltmak için güneş enerjisi santrallerine yatırım yapmış ve ısıtma sistemlerini geliştirmiştir. Bazıları da karbon emisyonlarını dengelemek için

tahsis edilen fonlarla desteklenen ağaçlandırma projelerine katılmıştır. Sürdürülebilirliği artırmaya yönelik çabalar arasında filoların EURO 6 standartlarına yükseltilmesi, atık geri dönüşümü ve yeşil tedarik uygulamaları yer almaktadır. Bu başarılarla katkıda bulunan temel faktörler arasında artan enerji maliyetleri, dış finansman ve iklim bilinci ve sorumluluğu oluşturmak için çalışan eğitime güçlü bir vurgu yer almaktadır. Ancak katılımcılar, yüksek uygulama maliyetleri ve fazla ısının etkili bir şekilde yeniden kullanılmasının karmaşıklığı ile ilgili zorluklara dikkat çekerek sürekli yatırım ve yenilikçi çözümlere duyulan ihtiyacın altını çizmiştir.

Türk kuruluşları, yenilenebilir enerji yatırımları, güneş enerjisi kurulumları ve geri dönüşüm ve döngüsel ekonomi girişimleri de dahil olmak üzere atık azaltma çabalarına güçlü bir şekilde odaklanarak karbon ayak izlerini azaltmayı ve iklim değişikliğine uyum sağlamayı amaçlayan çeşitli uygulamaları paylaşmıştır. Ek eylemler arasında lojistik optimizasyonu, karbon ayak izi ölçümü ve su tasarrufu ve sürdürülebilir üretim süreçleri gibi alanlarda enerji verimliliği projeleri yer almaktadır. Başarı için kilit faktörler arasında üst yönetim desteği, çalışan farkındalığı ve eğitimi ve net hedeflerle stratejik planlama yer almaktadır. Şirketler kaynak verimliliği, maliyet azaltma ve yeni teknolojilere zamanında yatırım yapmanın önemini vurgulamıştır. Alınan dersler, iklim konularında eğitimin, paydaş iş birliğinin ve artan enerji maliyetlerine karşı dayanıklılığın yanı sıra küresel standartları izleme ve bunlara uyum sağlama gerekliliğinin değerini vurgulamaktadır.

Bölüm 5: Anketin Değerlendirilmesi

1. Anket Sorularını Anlama ve Yanıtlama Kolaylığı

Litvanyalı katılımcıların çoğu anketi genel olarak anlaşılır bulmuş, “kolay” olarak değerlendirenler ile soruların netliği konusunda “kararsız” hissedener arasında bir denge oluşmuştur. Az sayıda katılımcı ankette gezinmeyi “zor” bulurken, birkaçı “oldukça kolay” olarak değerlendirmiştir.

Türk katılımcılar anketin anlaşılmasını ve yanıtlanmasını büyük ölçüde kolay bulmuş, çoğu “kolay” veya “oldukça kolay” olarak değerlendirmiştir. Bu geri bildirim, anket tasarımında yüksek düzeyde açıklık ve erişilebilirlik olduğunu ve zorluk belirten hiçbir yanıt olmadığını göstermektedir.

2. Anket Sorularının Katılımcıların Deneyim ve Uzmanlıklarına Uygunluğu

Litvanyalı katılımcıların çoğu anket sorularını kendi deneyim ve uzmanlıklarıyla alakalı ya da kısmen alakalı bulmuş, sadece birkaçı soruların “oldukça alakalı” ya da “alakasız” olduğunu belirtmiştir. Genel olarak geri bildirimler, anketin katılımcıların geçmişleriyle genel olarak iyi bir şekilde uyumlu olduğunu göstermektedir.

Türk katılımcılar anket sorularını genel olarak deneyimleriyle alakalı ya da kısmen alakalı bulmuş, birkaçı ise “oldukça alakalı” olarak değerlendirmiştir. Bu geri bildirim, anketin katılımcıların uzmanlık alanlarıyla büyük ölçüde uyumlu olduğunu ve kayda değer bir kısmının soruları kendi mesleki geçmişlerine son derece uygun olarak algıladığını göstermektedir.

3. Anket Süresinin Uygunluğu

Litvanyalı katılımcıların çoğunluğu anket süresini uygun bulmuş, “uygun” cevabı baskın çıkmıştır. Anketin “çok uzun” olduğunu küçük bir azınlık ise belirttiğinden anketin uzunluğuna ilişkin genel olarak olumlu bir algı sergilenmiştir. Bu geri bildirim, anket tasarımının aşırı zaman talep etmeden katılımcı katılımı için iyi kalibre edildiğini göstermektedir.

Türk katılımcılar anket süresini “uygun” bulmuş ve anketin uzunluğundan memnun olduklarını belirtmiştir. Tek bir katılımcı “çok kısa”, bir diğeri ise “çok uzun” olarak değerlendirmiştir. Genel olarak bu yanıtlar, anket süresinin katılımcıların zaman kısıtlarına saygı gösterirken yine de katılımlarını sürdürmede etkili olduğunu göstermektedir.

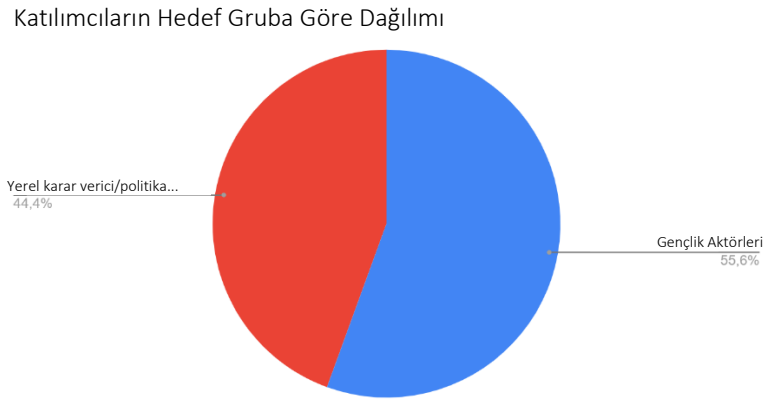

İkincil Hedef Gruplar Anketi

Bölüm 1: Katılımcı profili

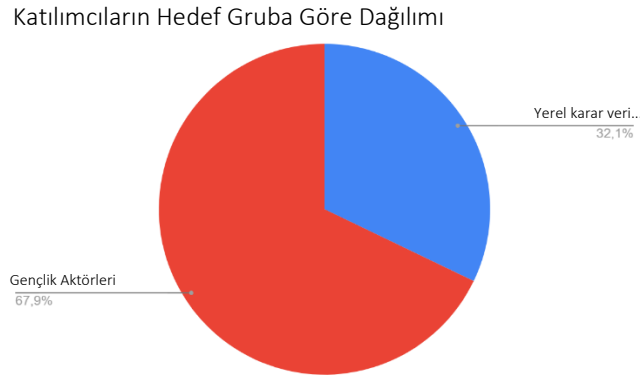
1. Katılımcı hedef gruplar

Litvanyalı yanıtlar, ikincil hedef gruplar arasında dengeli bir temsil göstermektedir (Şekil 41); katılımcıların %55,6'sı Genç Aktörler ve %44,4'ü Yerel Karar Vericiler/Politika Yapıcılar olarak tanımlanmıştır. Bu dağılım, Litvanya'da iklim değişikliğine uyum konusundaki tutumların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak hem gençlerin hem de politika ve karar alma süreçlerinde yer alanların bakış açılarının toplanmasını sağlamaktadır.

Şekil 41. Litvanya'da farklı hedef gruplar olarak anket katılımcılarının oranı

Türkiye sonuçları, katılımcıların %67,9'unun kendilerini Genç Aktörler olarak tanımladığını, %32,1'inin ise Yerel Karar Alıcılar/Politika Yapıcılar olarak tanımladığını ortaya koymaktadır (Şekil 42). Genç katılımcıların bu denli yüksek oranda temsil edilmesi, politika yapıcıların ve karar alıcıların görüşleriyle tamamlanan iklim değişikliğine uyum konusunda gençlerin bakış açılarına dair güçlü bir fikir vermektedir.

Şekil 42. Türkiye'de farklı hedef gruplar olarak anket katılımcılarının oranı

2. Katılımcı Yaş Grupları

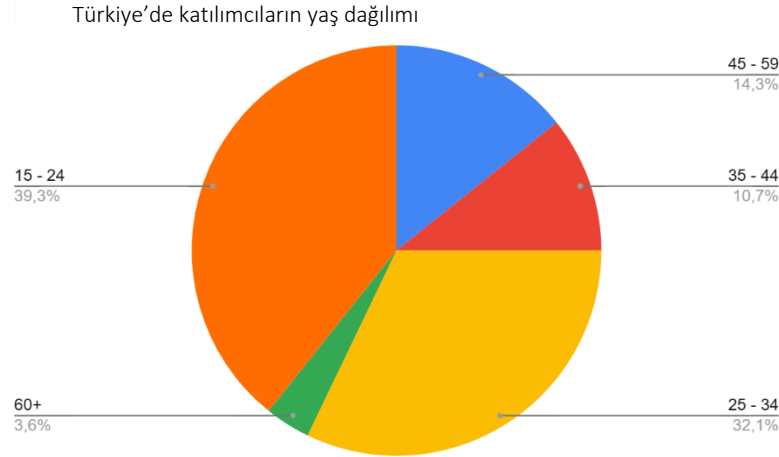
Litvanyalı katılımcıların yaş dağılımı (şekil 43) %50'sinin 15-24 yaş aralığında olduğunu göstermekte ve genç katılımcıların güçlü temsilini yansıtmaktadır. 35-44 yaş grubu katılımcıların %27,8'ini oluştururken, 25-34 ve 45-59 yaş gruplarının her biri %11,1'lik bir

orana sahiptir. Bu dağılım, iklim değişikliğine uyum konusunda farklı kuşaklardan bakış açıları arasında kapsamlı bir görüş sunan daha ileri yaş gruplarından perspektiflerle desteklenen ağırlıklı olarak genç bir katılımcı tabanına işaret etmektedir.

Şekil 43. Litvanyalı katılımcılar arasında yaş dağılımı

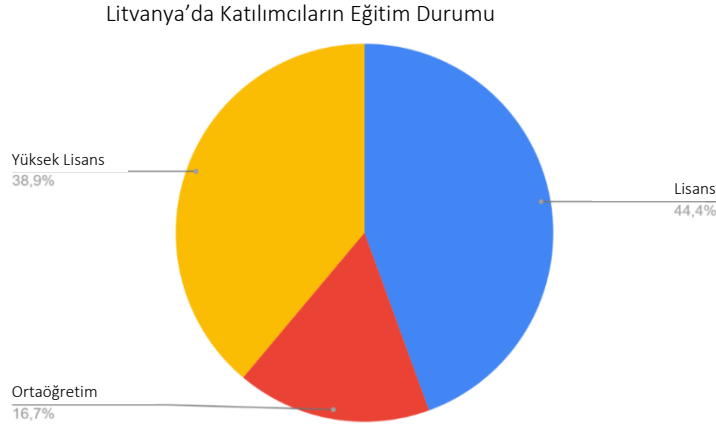
Türk katılımcıların yaş dağılımı (Şekil 44) ağırlıklı olarak gençlerden oluşmaktadır; katılımcıların %39,3'ü 15-24 yaş grubunda, %32,1'i ise 25-34 yaş aralığındadır. Katılımcıların %14,3'ünü 45-59 yaş grubu oluştururken, bunu %10,7 ile 35-44 yaş aralığı ve %3,6 ile 60+ yaş kategorisi takip etmektedir. Bu dağılım, Türkiye'deki farklı yaş demografileri arasında dengeli bir bakış açısı sağlayan daha yaşlı yaş gruplarından çeşitli katılımlarla desteklenen genç bireylerin güçlü katılımını vurgulamaktadır.

Şekil 44. Türk katılımcılar arasında yaş dağılımı

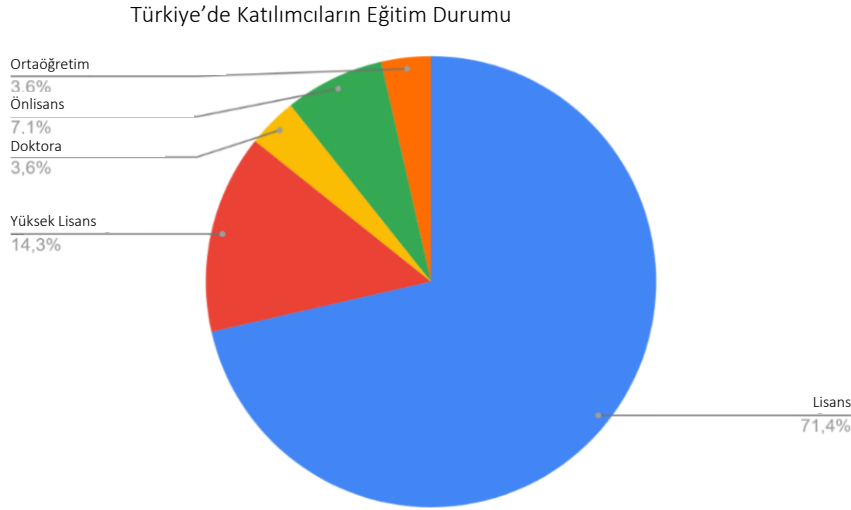
3. Katılımcıların Eğitim Durumları

Litvanyalı katılımcıların eğitim geçmişleri çeşitlilik göstermektedir (Şekil 45); çoğunluğu lisans (%44,4) ve önemli bir kısmı da yüksek lisans (%38,9) derecesine sahiptir. Daha küçük bir grup, %16,7, en yüksek eğitim seviyelerinin ortaöğretim olduğunu belirtmiştir. Bu dağılım, iyi eğitilmiş bir katılımcı tabanına işaret etmekte olup, katılımcıların çoğu yüksek öğrenim niteliklerine sahiptir.

Şekil 45. Litvanyalı katılımcıların aldıkları en yüksek eğitim düzeyine göre dağılımı

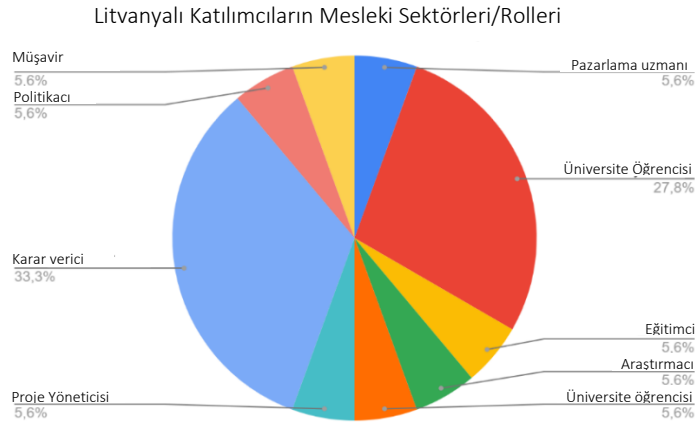
Türk katılımcıların eğitim geçmişi (Şekil 46) ağırlıklı olarak lisans düzeyindedir (%71,4) ve bu da yüksek eğitilmiş bir katılımcı tabanına işaret etmektedir. Katılımcıların %14,3'ü yüksek lisans derecesine sahipken, daha küçük bir oran ise ön lisans (%7,1), orta öğretim (%3,6) veya doktora (%3,6) derecesine sahiptir. Bu dağılım, yükseköğretime yapılan güçlü vurguyu yansıtmakla birlikte, Türk katılımcılar arasında farklı eğitim seviyelerinin nispeten geniş bir temsili de göstermektedir.

Şekil 46. Türk katılımcıların aldıkları en yüksek eğitim düzeyine göre dağılımı

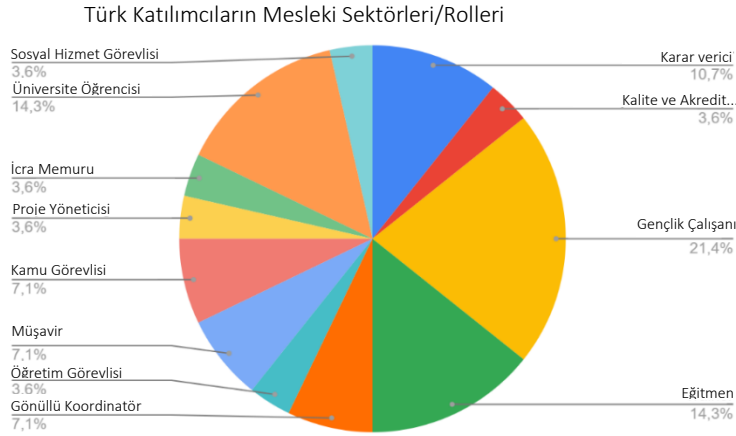
4. Kuruluştaki roller

Litvanyalı katılımcılar çeşitli mesleki rolleri ve sektörleri temsil etmektedir (Şekil 47). En büyük grup olan %33,3 Karar Vericiler olarak tanımlanırken, bunu %27,8 ile Üniversite Öğrencileri takip etmiştir. Daha küçük gruplar arasında Danışmanlar, Proje Yöneticileri, Pazarlama Uzmanları, Politikacılar, Eğitimciler ve Araştırmacılar yer almaktadır ve her biri katılımcıların %5,6'sını oluşturmaktadır. Bu dağılım hem öğrencilerin hem de etkili karar alma rollerine sahip profesyonellerin ankete katkıda bulunmasıyla dengeli bir perspektif bileşimini vurgulamaktadır.

Şekil 47. Litvanyalı katılımcıların sektör, iş unvanı veya kurum içindeki rollerine göre dağılımı

Türk katılımcılar çok çeşitli mesleki rolleri ve sektörleri kapsamaktadır (Şekil 48); en büyük grup olan %21,4'lük kesim kendisini Gençlik Çalışanı olarak tanımlamaktadır. Eğitimci ve Üniversite Öğrencileri katılımcıların %14,3'ünü oluşturmaktadır. Karar Vericiler %10,7'lik bir orana sahipken Danışmanlar, Gönüllü Koordinatörler, Kamu Görevlileri ve Proje Yöneticileri gibi roller de her biri %3,6 ile %7,1 arasında değişen oranlarda temsil edilmektedir. Bu çok yönlü katılımcı tabanı, hem gençlere yönelik rollerden hem de deneyimli profesyonellerden kapsamlı bir perspektif yelpazesi sunmaktadır.

Şekil 48. Türk katılımcıların sektör, iş unvanı veya kurum içindeki rollerine göre dağılımı

Bölüm 2: İklim Değişikliği Farkındalığı, Dahiliyet ve Perspektifler

1. İklim Değişikliği ve Etkileri Hakkında Bilgililik ve Farkındalık

Litvanya'dan gelen yanıtlarda, katılımcıların çoğu iklim değişikliği ve etkileri konusunda yüksek düzeyde bilgililik ve farkındalık belirtmiş olup, "yüksek" yaygın bir seçimdir (Şekil 49). Katılımcıların ılımlı bir kısmı farkındalıklarını "orta" olarak değerlendirmiştir; bu da dengeli bir genel anlayış seviyesine işaret etmekle birlikte farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir. Sadece birkaç katılımcı "düşük" düzeyde farkındalık bildirmiştir, bu da iklim değişikliği farkındalığının katılımcılar arasında nispeten yerleşmiş olduğunu göstermektedir.

Şekil 49. Litvanyalı katılımcıların iklim değişikliği ve etkileri hakkında kendi değerlendirdikleri bilgi ve farkındalıklarının dağılımı

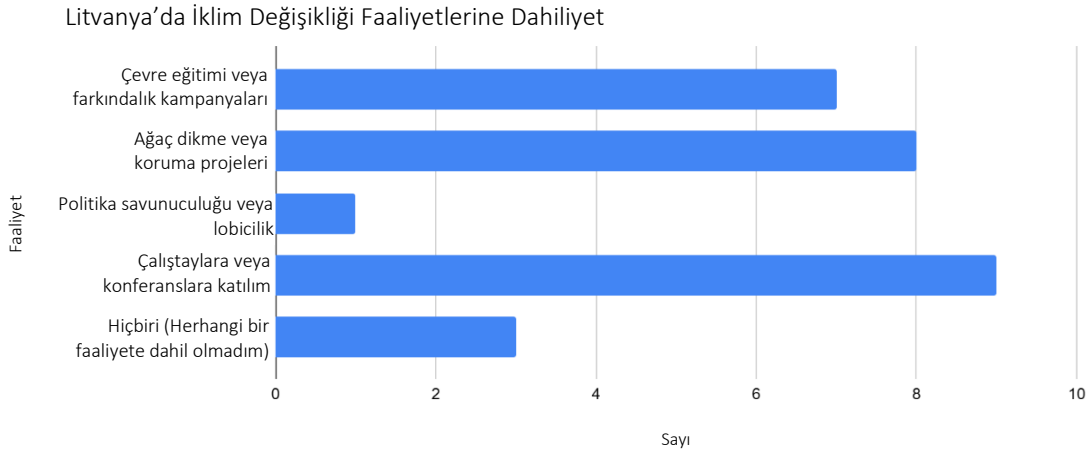
Türkiye'den verilen yanıtlarda, sonuçlar iklim değişikliği konusunda çeşitli ancak genel olarak orta ila yüksek düzeyde bir bilgililik ve farkındalık olduğunu göstermektedir (Şekil 50). Katılımcıların önemli bir kısmı “orta” düzeyde farkındalık belirtirken, birçoğu “yüksek” ve hatta birkaçı “oldukça yüksek” düzeyde farkındalık belirterek iyi bir temel anlayışa işaret etmiştir. Bununla birlikte, azınlık bir kesim “düşük” farkındalık bildirmiştir; bu da katılımcıların çoğunun iklim değişikliği konusunda temel bir kavrayışa sahip olmasına rağmen, derinlemesine kavrayışta hala boşluklar olabileceğini düşündürmektedir.

Şekil 50. Türk katılımcıların iklim değişikliği ve etkileri hakkında kendi değerlendirdikleri bilgi ve farkındalıklarının dağılımı

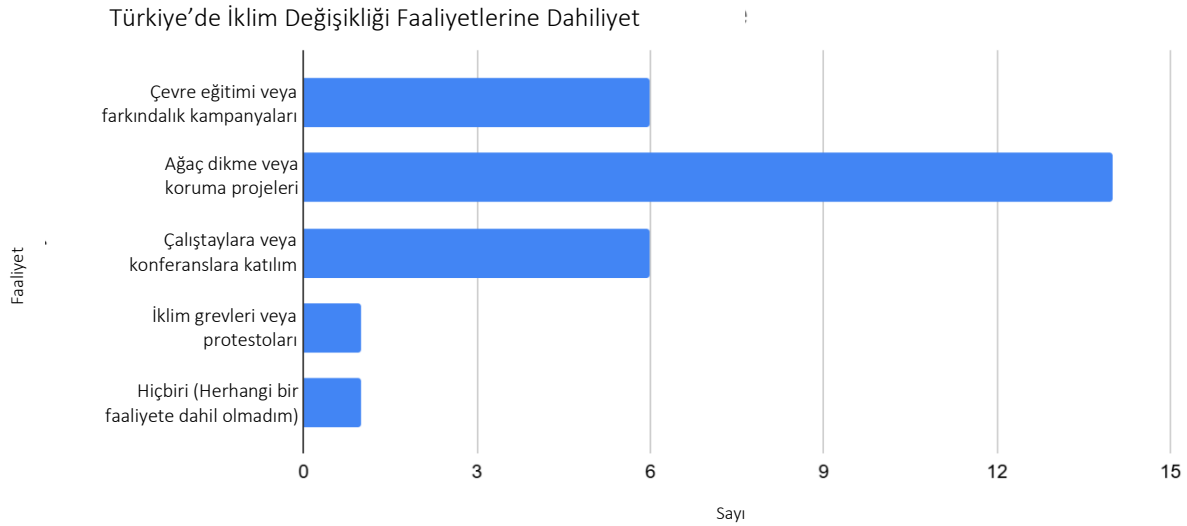
2. İklim Değişikliği Faaliyetlerine Katılım

Litvanyalı katılımcılar iklim değişikliğiyle ilgili faaliyetlere katılım düzeylerinin farklı olduğunu bildirmiştir (Şekil 51). Çalıştaylara veya konferanslara katılım 9 katılımcı ile en yaygın faaliyet olurken, bunu 8 katılımcı ile ağaç dikme veya koruma projeleri takip etmiştir. Çevre eğitimi veya farkındalık kampanyaları da 7 katılımcı ile orta düzeyde bir katılıma sahiptir. Ancak, politika savunuculuğu veya lobicilik gibi faaliyetlere katılım çok az olmuş veya hiç olmamıştır; sadece 1 katılımcı bu faaliyetlere katılmıştır. Özellikle 3 katılımcı iklimle ilgili hiçbir faaliyete katılmadığını belirtmiştir.

Şekil 51. Litvanyalı katılımcıların katıldığı iklim değişikliğiyle ilgili faaliyet türleri

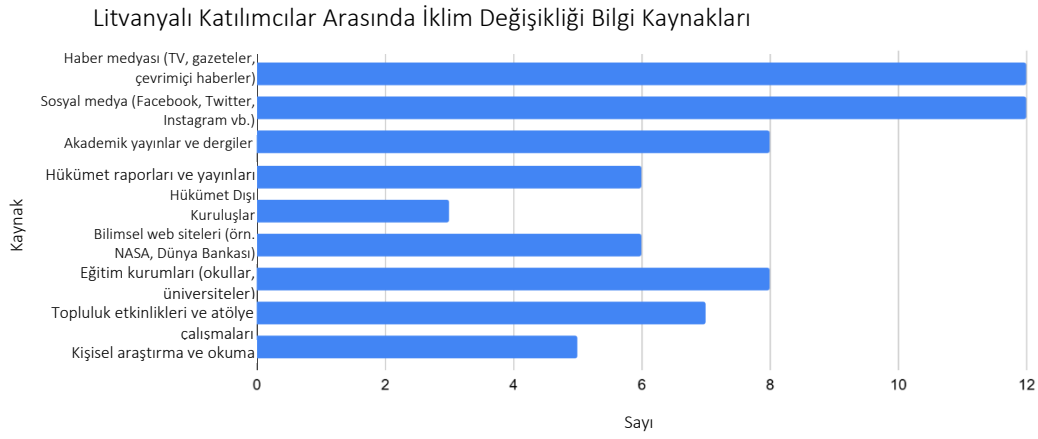
Türk katılımcılar çevre faaliyetlerine önemli ölçüde katılım göstermiştir. 14 katılımcının yer aldığı ağaç dikme veya koruma projeleri en popüler olanıdır. Diğer yaygın faaliyetler arasında çevre eğitimi veya farkındalık kampanyaları ve her biri altı katılımcıyla gerçekleştirilen çalıştay veya konferanslara katılım yer almaktadır. İklim grevleri veya protestolarına katılım çok az olup sadece bir katılımcı katıldığını belirtmiştir. Ayrıca, bir katılımcı hiçbir faaliyete katılmadığını bildirmiştir (Şekil 52).

Şekil 52. Türk katılımcıların katıldığı iklim değişikliğiyle ilgili faaliyet türleri

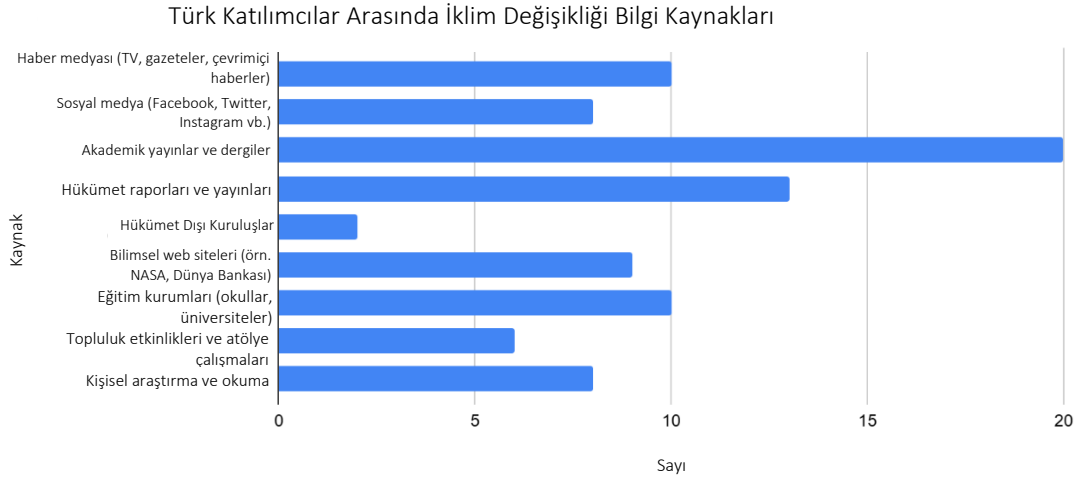
3. İklim Değişikliği Hakkında Bilgi Kaynakları

Litvanyalı katılımcılar iklim değişikliği konusunda bilgi edinmek için çok çeşitli kaynaklara başvurmaktadır (Şekil 53); haberler ve sosyal medya platformları 12'ser katılımcı tarafından en sık kullanılan kaynaklardır. Eğitim kurumları ile birlikte akademik yayınlar ve dergiler de önemli bir rol oynamakta ve her biri sekiz katılımcı için bilgi kaynağı olarak hizmet vermektedir. Hükümet raporları ve bilimsel web siteleri, her biri altı katılımcı tarafından kullanılması hasebiyle orta derecede popülerken, topluluk etkinlikleri ve çalıştaylar yedi katılımcı için bir kaynak olmuştur. Daha az sayıda katılımcının sivil toplum kuruluşlarına ve kişisel araştırmalara başvurması, ana akım ve resmi kanalların iklimle ilgili bilgiler için tercih edilen kaynaklar olduğunu göstermektedir.

Şekil 53. Litvanyalı katılımcılar için iklim değişikliği konusunda tercih edilen bilgi kaynakları

Türkiye'den katılımcılar, iklim değişikliğine ilişkin birincil bilgi kaynağı olarak akademik yayınlara ve dergilere güçlü bir güven duyduklarını belirtmiş, 20 katılımcı bu kaynaklara atıfta bulunmuştur. Hükümet raporları ve yayınları da 13 katılımcı tarafından atıfta bulunularak önemli bir rol oynamaktadır. Diğer popüler kaynaklar arasında her biri 10 katılımcı tarafından belirtilen haberler ve eğitim kurumları yer almaktadır. Sosyal medya, kişisel araştırmalar ve bilimsel web siteleri de iklim bilgisine katkıda bulunmaktadır. Toplumsal etkinlikler ve çalıştayların yanı sıra STK'lardan alınan bilgiler en az kullanılan kaynaklar olup, resmi ve kurumsal iklim bilgisi kaynaklarının tercih edildiğini yansıtmaktadır (Şekil 54).

Şekil 54. Türk katılımcılar için iklim değişikliği konusunda tercih edilen bilgi kaynakları

4. Ulusal İklim Değişikliği Politikasının Anlaşılması

Litvanyalı katılımcılar genel olarak ulusal iklim değişikliği politikalarını iyi anladıklarını bildirmiştir (Şekil 55). Çoğunluk politikayı “iyi” anladığını belirtirken, daha küçük bir grup “kısmen” veya daha düşük düzeyde bir anlayışa sahip olduğunu düşünmektedir. Bu dağılım, katılımcıların çoğunun ulusal iklim çabaları hakkında oldukça bilgili hissettiğini, ancak birkaçının ek bilgi veya açıklıktan faydalanabilecekleri alanları belirlediğini göstermektedir.

Şekil 55. Litvanyalı katılımcıların kendi değerlendirmelerine dayanan ulusal iklim değişikliği politikası anlayış düzeyleri

Türk katılımcılar genel olarak ulusal iklim değişikliği politikalarını orta ila güçlü düzeyde anladıklarını bildirmiştir. Katılımcıların çoğu politikaları “iyi” anladıklarını belirtirken, önemli bir kısmı da “kısmen” net bir kavrayışa sahip olduklarını düşünmektedir. Daha küçük bir grup ise anlayışlarını “iyi değil” olarak tanımlamıştır; bu da katılımcıların çoğunun makul düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünmekle birlikte, ulusal politikalara ilişkin bilgilerin netliğinin veya erişilebilirliğinin artırılması için hala bir alan olduğunu göstermektedir (Şekil 56).

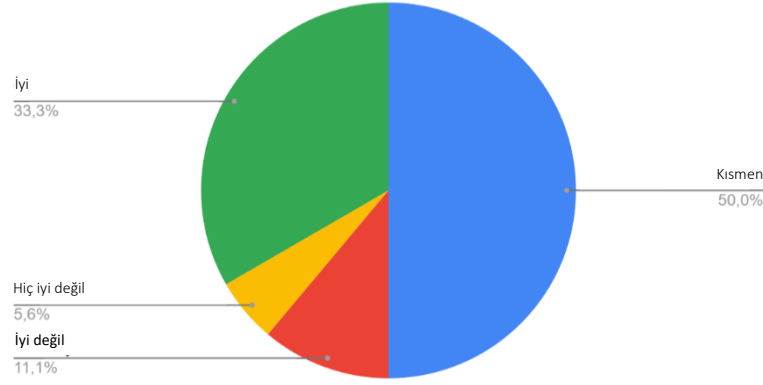

Şekil 56. Türk katılımcıların kendi değerlendirmelerine dayanan ulusal iklim değişikliği politikası anlayış düzeyleri

5. AB Yeşil Mutabakatı ve İklim Değişikliğine İlişkin Diğer AB Politikalarının Anlaşılması

Litvanyalı katılımcılar AB'nin Yeşil Mutabakatı ve iklim değişikliği politikası hakkında orta düzeyde bilgi sahibidir (Şekil 57). Çoğunluk “kısmen” bilgili olduğunu belirtirken, önemli bir kısmı da “iyi” düzeyde anladığını ifade etmiştir. Daha küçük bir grup ise “iyi değil” veya “hiç iyi değil” şeklinde tanımlayarak sınırlı bir bilgililik ifade etmiştir.

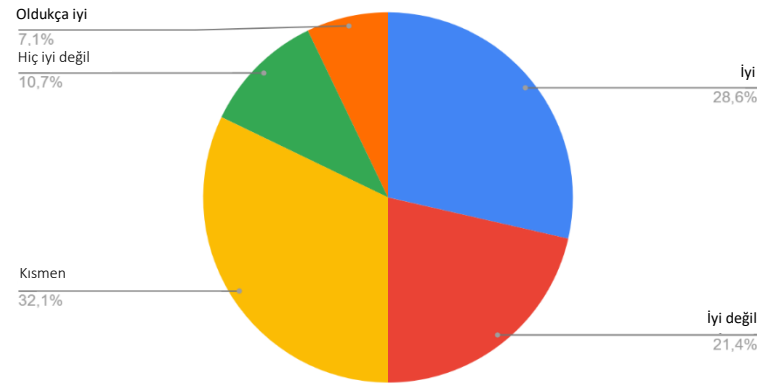
Litvanyalı Katılımcılar Arasında AB'nin Yeşil Mutabakat'ı ve İklim Değişikliği Politikası Hakkında Bilgililik ve Anlaşılma

Şekil 57. Litvanyalı katılımcılar arasında AB Yeşil Mutabakatı ve iklim değişikliği politikası hakkında bilgililik ve bu politikaların anlaşılmasına ilişkin öz değerlendirme

Türk katılımcılar AB'nin Yeşil Mutabakat ve iklim değişikliği politikaları hakkında farklı düzeylerde bilgi sahibi olduklarını göstermiştir (Şekil 58). Birçok katılımcı "kısmen" veya "iyi" düzeyde anladığını bildirerek orta düzeyde bir farkındalığa işaret etmiştir. Daha küçük bir grup bilgi düzeylerini "iyi değil" veya "hiç iyi değil" olarak tanımlarken, birkaçı kendilerini "oldukça iyi" düzeyde bilgili olarak tanımlayarak güçlü bir kavrayış belirtmiştir. Bu dağılım, Türk katılımcılar arasında AB iklim girişimlerine ilişkin farkındalığın mevcut olmakla birlikte, bilgililik düzeylerinin farklı olduğunu göstermektedir.

Türk Katılımcılar Arasında AB'nin Yeşil Mutabakat'ı ve İklim Değişikliği Politikası Hakkında Bilgililik ve Anlaşılma

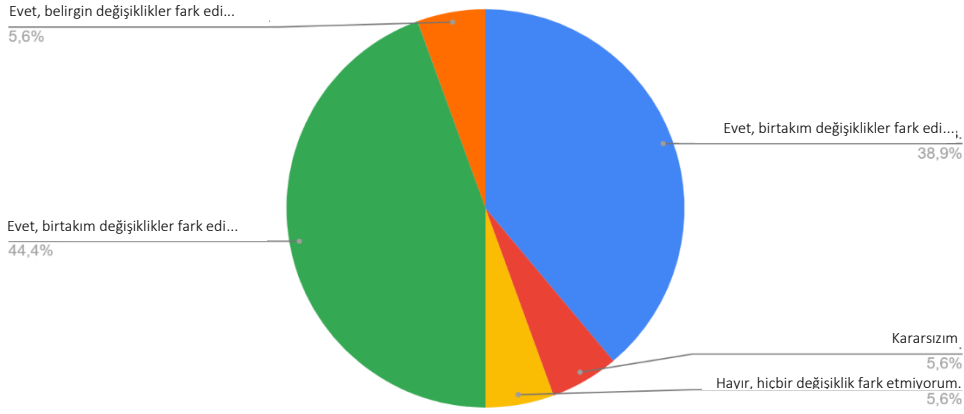

Şekil 58. Türk katılımcılar arasında AB Yeşil Mutabakatı ve iklim değişikliği politikası hakkında bilgililik ve bu politikaların anlaşılmasına ilişkin öz değerlendirme

6. İklim Değişikliğini Ele Almak İçin Yerel Sektörler ve Hükümet Tarafından Algılanan Değişiklikler veya İyileştirmeler

Litvanyalı katılımcıların çoğu, toplumlarında iklim değişikliğini ele alan değişiklikler veya iyileştirmeler fark ettiklerini bildirmiştir (Şekil 59) ve önemli bir kısmı yerel endüstriler veya hükümet tarafından bu tür çabalar gözlemlediklerini belirtmiştir. Birkaç katılımcı emin değilken, sadece bir katılımcı herhangi bir değişiklik fark etmediğini belirtmiştir. Bu durum, toplumda iklim girişimleri konusunda genel bir farkındalık olduğunu ve birçok katılımcının iklim etkisini azaltmaya yönelik görünür çabaları kabul ettiğini göstermektedir.

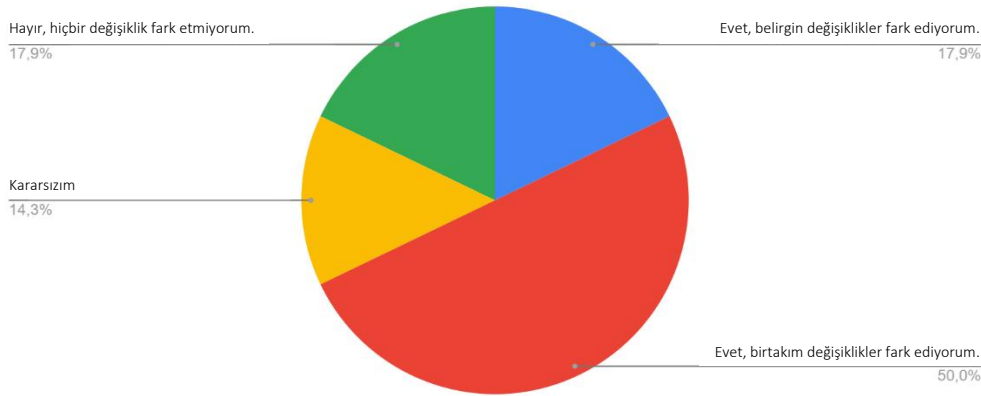
Litvanyalı Katılımcıların Yerel İklim Değişikliği Girişimlerine Dair Algısı

Şekil 59. Litvanya'da iklim değişikliğini ele almak için yerel endüstriler ve hükümet tarafından yapılan değişiklikler veya iyileştirmeler hakkında farkındalık

Türk katılımcılar genel olarak kendi toplumlarında iklim değişikliğiyle ilgili belli düzeyde iyileşmeler gözlemlediklerini bildirmiştir (Şekil 60). Katılımcıların önemli bir kısmı “birtakım değişiklikler” gözlemlediklerini belirtirken, birkaçı “belirgin değişiklikler” olduğunu bildirmiştir. Bununla birlikte, kayda değer bir kısım herhangi bir değişiklik fark etmediklerini ve birkaç katılımcı da kararsız olduklarını ifade etmiştir. Bu yanıt aralığı, yerel iklim girişimlerine ilişkin farkındalığın karışık olduğunu göstermektedir; birçoğu görünür çabaların farkındayken, bazıları emin değildir veya kayda değer bir eylem algılamamaktadır.

Türk Katılımcıların Yerel İklim Değişikliği Girişimlerine Dair Algısı

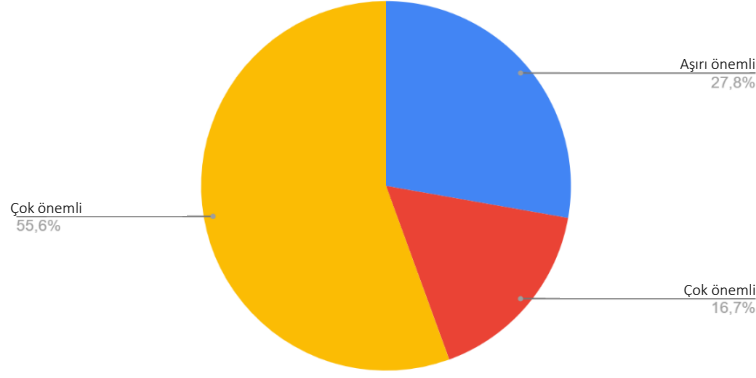

Şekil 60. Türkiye'de iklim değişikliğini ele almak için yerel endüstriler ve hükümet tarafından yapılan değişiklikler veya iyileştirmeler hakkında farkındalık

7. Karbon Ayak İzi Azaltımı ve İklim Adaptasyonunun Sektörler için Algılanan Önemi

Litvanyalı katılımcılar ezici bir çoğunlukla sektörlerin karbon ayak izlerini azaltmalarının ve iklim değişikliğine uyum sağlamalarının çok önemli olduğunu düşünmektedir (Şekil 61). Çoğunluk bu sorumluluğu “çok önemli” olarak değerlendirirken, önemli bir kısmı da “aşırı önemli” olarak vurgulamıştır. Bu fikir birliği, katılımcılar arasında sektörlerin çevresel etkiyi azaltmak için iklim eylemlerine aktif olarak katılmaları gerektiğine dair güçlü bir inancın altını çizmektedir.

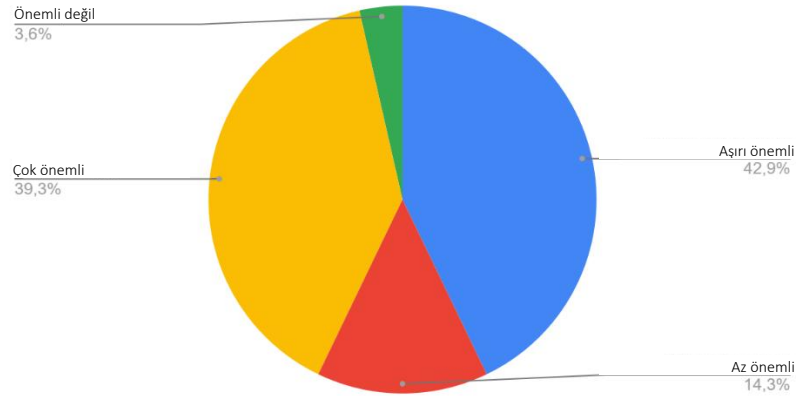
Litvanyalı Katılımcılar Arasında Sanayilerin İklim Eyleminin Önemine Dair Algı

Şekil 61. Litvanya'daki endüstriler için karbon ayak izinin azaltılması ve iklim adaptasyonunun önemine ilişkin görüşler

Türk katılımcılar büyük ölçüde sanayilerin karbon ayak izlerini ele almalarını ve iklim değişikliğine uyum sağlamalarını gerekli görmektedir (Şekil 62). Çoğunluk bunu “aşırı önemli” veya “çok önemli” olarak değerlendirerek endüstriyel iklim sorumluluğuna yönelik yaygın desteğin altını çizmiştir. Az sayıda katılımcının bunu “az önemli” veya “önemli değil” olarak değerlendirmesi, aciliyet konusunda bir miktar değişkenlik olduğunu ancak genel olarak endüstriyel iklim eyleminin güçlü bir şekilde onaylandığını göstermektedir.

Türk Katılımcılar Arasında Sanayilerin İklim Eyleminin Önemine Dair Algı

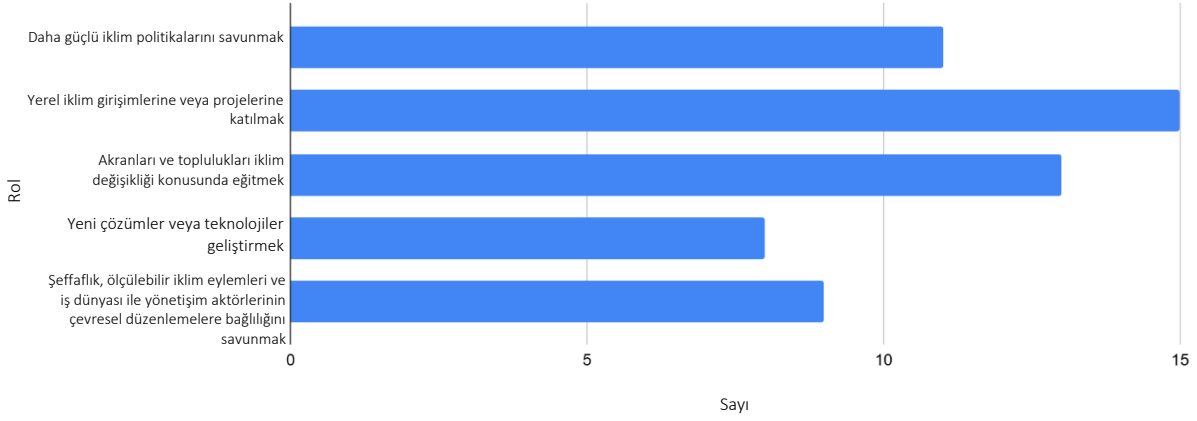

Şekil 62. Türkiye'deki endüstriler için karbon ayak izinin azaltılması ve iklim adaptasyonunun önemine ilişkin görüşler

8. İklim Değişikliği ile Mücadelede Gençlerin ve Gençlik Kuruluşlarının Rolü

Litvanyalı katılımcılar, gençlerin özellikle yerel iklim projelerine aktif katılım sağlayarak ve akranlarını ve toplulukları eğiterek iklim değişikliğinin ele alınmasında kendi rollerini oynamaları gerektiğine inanmaktadır (Şekil 63). Birçoğu ayrıca gençlerin daha güçlü iklim politikalarını ve iş dünyası ile hükümet aktörleri arasında şeffaflık ve hesap verebilirliği savunmaları gerektiğine inanmaktadır. Buna ek olarak, iklim çözümleri ve teknolojilerinde gençlerin yönlendirdiği inovasyona kayda değer bir destek vardır; bu da gençlerin hem doğrudan eylem yoluyla hem de politika ve inovasyonu etkileyerek katkıda bulunma potansiyeline ilişkin algının altını çizmektedir.

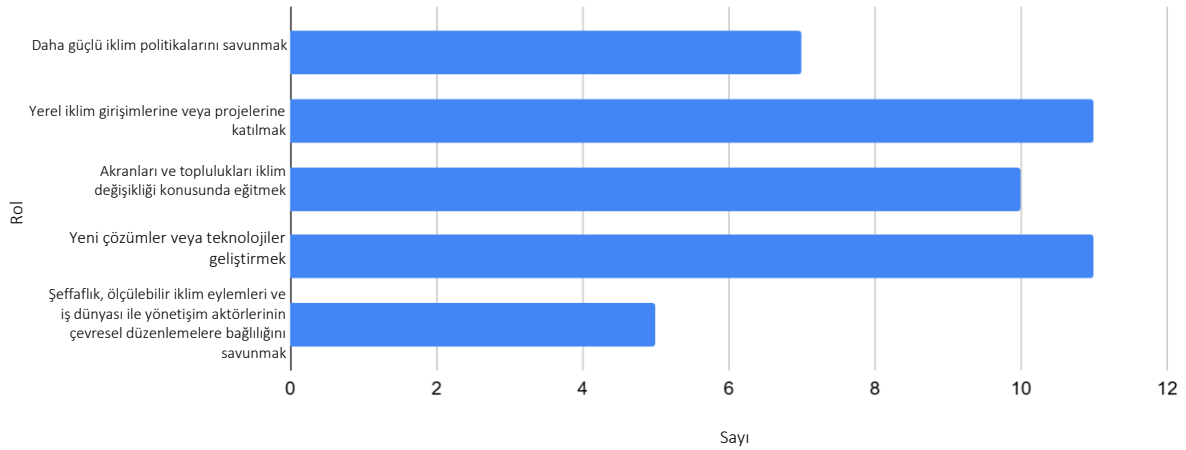
Litvanyalı Katılımcılar Arasında İklim Değişikliğinin Ele Alınmasında Gençliğin Rolüne Dair Algı

Şekil 63. Litvanya'da gençlerin ve gençlik kuruluşlarının iklim eyleminde oynaması gereken rollere ilişkin görüşler

Türk katılımcılar, iklim değişikliğinin ele alınmasında gençlerin ve gençlik kuruluşlarının birkaç önemli rolünün altını çizmiştir (Şekil 64). En çok vurgulanan roller arasında yerel iklim girişimlerine veya projelerine katılmak ve yeni çözümler veya teknolojiler geliştirmek yer almaktadır ve her ikisi de gençlerin doğrudan etki yaratmasının temel yolları olarak görülmektedir. Ayrıca, akranları ve toplulukları iklim değişikliği konusunda eğitmek, farkındalık yaratmak ve daha geniş bir topluluk katılımını teşvik etmek için çok önemli olarak tanımlanmıştır. Katılımcılar ayrıca gençleri, daha güçlü iklim politikaları için bastırma ve çevresel standartların karşılanmasında işletmeler ve yönetim aktörleri arasında şeffaflık ve hesap verebilirliği teşvik etme rolleriyle savunucu olarak değerlendirmiştir.

Türk Katılımcılar Arasında İklim Değişikliğinin Ele Alınmasında Gençliğin Rolüne Dair Algı

Şekil 64. Türkiye'de gençlerin ve gençlik kuruluşlarının iklim eyleminde oynaması gereken rollere ilişkin görüşler

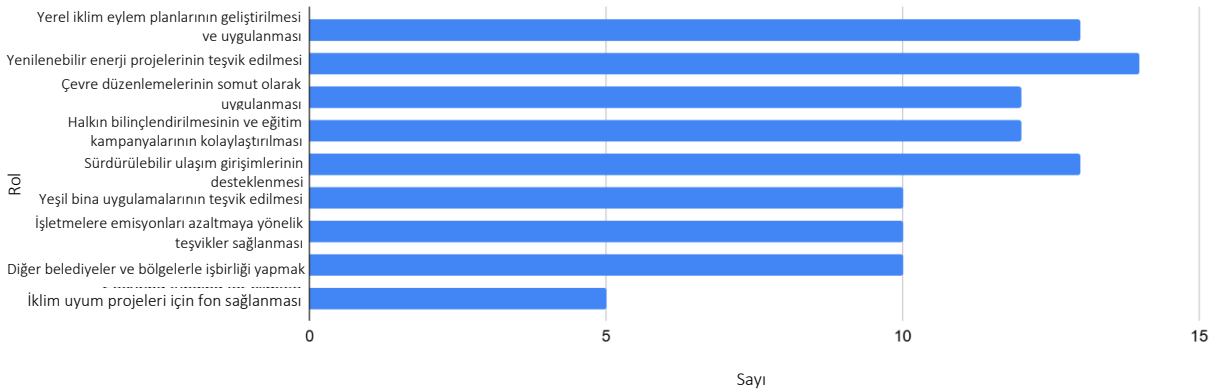
9. İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Karar Vericilerden Beklenen Rol

Litvanyalı katılımcılar, yerel karar vericilerin iklim eyleminin temel itici güçleri olarak hareket etmesi gerektiğine inanmaktadır (Şekil 65) ve özellikle yenilenebilir enerji projelerinin teşvik edilmesine ve her biri önemli sayıda katılımcı tarafından vurgulanan yerel iklim eylem planlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına odaklanmaktadır. Diğer kilit alanlar arasında, hem düzenleyici tedbirlerin hem de toplum katılımının algılanan

önemünün altını çizerek, çevresel düzenlemelerin uygulanması ve halkın bilinçlendirilmesi ve eğitim kampanyalarının kolaylaştırılması yer almaktadır. Sürdürülebilir ulaşımın desteklenmesi, yeşil bina uygulamalarının teşvik edilmesi ve işletmelerin emisyonlarını azaltmaları için teşvikler sağlanması da yerel karar alıcıların önemli rolleri olarak görülmektedir. Bunlara ek olarak, diğer bölgelerle iş birliği ve iklim uyum projeleri için finansman sağlanması, biraz daha az vurgulanmakla birlikte, dile getirilmiştir.

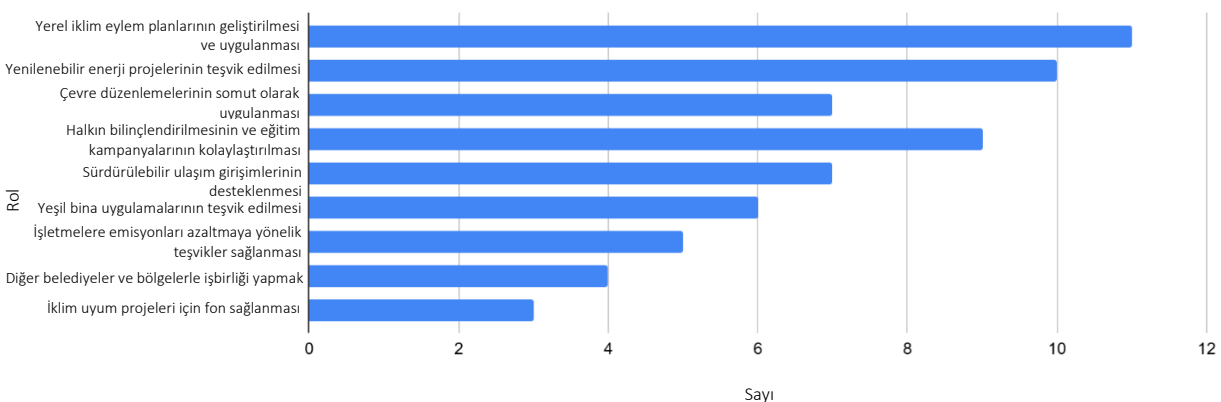
Litvanyalı Katılımcılar Arasında İklim Değişikliğiyle Mücadelede Yerel Karar Vericilerden Beklenen Rol

Şekil 65. Litvanya'da yerel karar vericilerin iklim değişikliğini ele almak için öncelik vermesi gereken rollere ilişkin görüşler

Türk katılımcılar, iklim değişikliğinin ele alınmasında yerel karar alıcılar için çeşitli kilit roller tanımlamıştır (Şekil 66); katılımcıların çoğu yerel iklim eylem planlarının geliştirilmesi ve uygulanmasının yanı sıra yenilenebilir enerji projelerinin teşvik edilmesi rollerini seçmiştir. Katılımcıların çoğu ayrıca etkili iklim eylemi için kamu bilinci ve eğitim kampanyalarının kolaylaştırılmasının ve çevresel düzenlemelerin uygulanmasının önemini vurgulamıştır. Sürdürülebilir ulaşım girişimlerine ve yeşil bina uygulamalarına verilen destek, kapsamlı yerel çabalara yönelik arzuyu yansıtmaktadır. İşletmelere teşvik sağlanması, diğer belediyelerle iş birliği yapılması ve uyum projeleri için finansman sağlanması da dile getirilmiş, ancak temel politika eylemlerine ve görünür toplum katılımına daha az ölçüde odaklanıldığını göstermiştir.

Türk Katılımcılar Arasında İklim Değişikliğiyle Mücadelede Yerel Karar Vericilerden Beklenen Rol

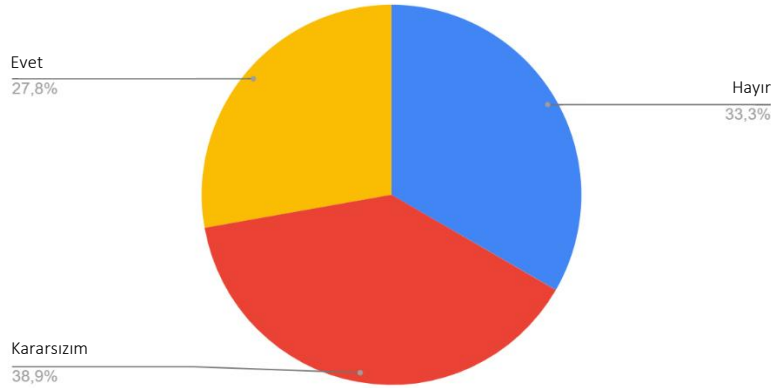
Şekil 66. Türkiye'de yerel karar vericilerin iklim değişikliğini ele almak için öncelik vermesi gereken rollere ilişkin görüşler

10. Mevcut Ulusal ve AB İklim Politikalarının Algılanan Etkililiği

Litvanyalı katılımcılar mevcut ulusal ve AB iklim politikalarının etkililiği konusunda karışık görüşler ifade etmiştir (Şekil 67). Önemli bir kısmı belirsizlik belirtmiş, "emin değilim"

yaygın bir yanıt olmuştur. Daha kesin bir görüşe sahip olanlar arasında, birkaç kişi politikaların etkisiz olduğunu düşünürken, daha az sayıda kişi politikaların iklim değişikliğini ele almada etkili olduğuna inanmaktadır.

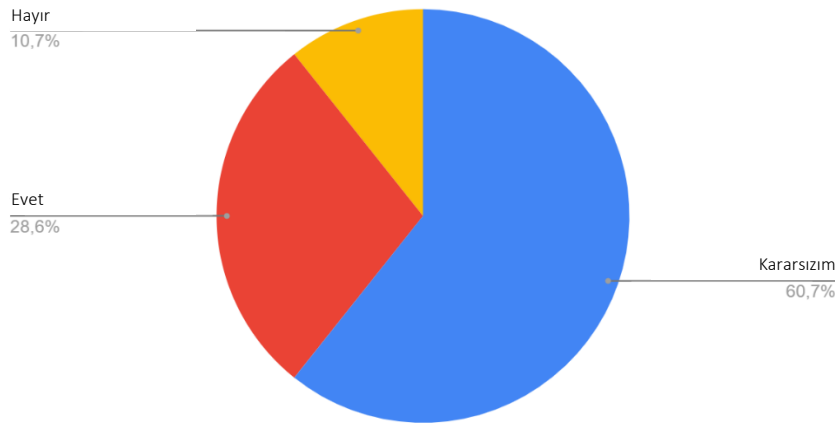
Litvanyalı Katılımcılar Arasında Ulusal ve AB İklim Değişikliği Politikalarının Etkililiğine Dair Algı

Şekil 67. Litvanyalı katılımcıların mevcut ulusal ve AB iklim politikalarının etkinliğine ilişkin görüşleri

Türk katılımcılar mevcut ulusal ve AB iklim politikalarının etkililiği konusunda kayda değer bir belirsizlik sergilemişlerdir (Şekil 68) ve çoğunluk “emin değilim” demiştir. Bu durum, katılımcılar arasında bu politikaların iklim değişikliği üzerindeki etkisi konusunda yaygın bir belirsizlik veya net kanıt eksikliği olduğunu göstermektedir. Daha kesin bir duruşa sahip olanlar arasında, politikaların etkili olduğuna inananlar ile yetersiz olduğunu düşünenler arasında nispeten dengeli bir dağılım söz konusudur. Bu dağılım, katılımcıların önemli bir kısmının ya politikaların etkililiğine güvenmediği ya da sonuçların yetersiz olduğunu düşündüğü temkinli bir görünümü yansıtmaktadır.

Türk Katılımcılar Arasında Ulusal ve AB İklim Değişikliği Politikalarının Etkililiğine Dair Algı

Şekil 68. Türk katılımcıların mevcut ulusal ve AB iklim politikalarının etkinliğine ilişkin görüşleri

11. Sanayi ve Toplumda İklim Değişikliğinin Ele Alınmasına Yönelik Düşünceler ve Fikirler

Litvanyalı katılımcılar iklim değişikliğini hem yerel hem de küresel etkileri olan kritik bir mesele olarak görerek iklim eylemine güçlü bir bağlılık ifade etmişlerdir. Birçoğu, özellikle **gençlerin güçlendirilmesinde, toplum bilincinin artırılmasında ve sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesinde** eğitimin rolünü vurgulamıştır. Önerilen girişimler arasında **ağaç dikme etkinlikleri, geri dönüşüm programları, çalıştaylar düzenlenmesi** ve **İklim Fresk oyunu** gibi ilgi çekici yaklaşımlarla öne çıkan araçlarla

iklim okuryazarlığının teşvik edilmesi yer almaktadır. Katılımcılar ayrıca **hem toplum projelerinde hem de sanayi sektörlerinde yenilenebilir enerjiye geçişin ve döngüsel ekonomi ilkelerinin uygulanmasının** önemini altını çizmiştir. Sanayi sektöründeki iyi uygulamalar arasında enerji verimli sistemlerin benimsenmesi, ISO 14001 standartlarının uygulanması ve fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak için güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması yer almaktadır. Ayrıca, elektrikli araç altyapısının genişletilmesi ve toplu taşımanın iyileştirilmesi gibi **yeşil projelerin** teşvik edilmesi desteklenmiştir. Çıkarılan önemli dersler arasında sektörler arası iş birliğinin değeri, paydaşların her düzeyde sürece dahil edilmesi ve sürdürülebilir kaynak yönetimine odaklanılması yer almaktadır; katılımcılar bunları genel çevresel ayak izinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum sağlanması için temel adımlar olarak görmektedir.

Türk katılımcılar, iklim değişikliğinin etkileri ve hem sektörlerinde hem de toplumlarında iklim değişikliğini ele almak için potansiyel stratejiler hakkında çeşitli ve düşünceli görüşler paylaşmıştır. Birçoğu, su kaynaklarının tükenmesi, mevsimsel düzenlerdeki değişimler ve iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri de dahil olmak üzere çevresel bozulmaya ilişkin derin endişelerini dile getirmiştir. Katılımcılar, iklim sorunlarıyla etkin bir şekilde mücadele etmek için hükümet, sanayi ve eğitim kurumları arasında **iş birliği çabalarının** önemini vurgulamıştır. Yeni girişimler için öneriler arasında **atık ayrıştırma programlarının** genişletilmesi, **kamu binalarında enerji verimliliği projeleri** ve okullarda farkındalık yaratma ve çevre kampanyaları düzenleme gibi **toplum odaklı iklim eğitimi** girişimleri yer almaktadır.

Katılımcılar tarafından belirlenen iyi uygulamalar arasında **sıfır atık girişimleri, güneş ve rüzgâr enerjisinin benimsenmesi** ve endüstriyel üretimde **geri dönüşüm ve döngüsel ekonomi ilkeleri** öne çıkmaktadır. Ayrıca LEED (Enerji ve Çevre Tasarımında Liderlik) ve BREEAM (Bina Araştırma Tesis Çevresel Değerlendirme Metodolojisi) gibi sertifikaların sürdürülebilir bina uygulamalarını teşvik etmedeki değerine de işaret etmişlerdir. Katılımcılar, iklim tedbirlerinin sanayi sektörü için maliyetli olabileceği algısı gibi engelleri kabul etmiş ve yeşil uygulamaları teşvik etmek için **teşvikler ve düzenleyici tedbirlerin** bir kombinasyonunu önermiştir. Diğer kayda değer fikirler arasında atık yemeklik yağın araç yakıtına dönüştürülmesi ve çevreye etkisi olan sektörlerde düzenli denetimler yapılması yer almaktadır. Genel olarak, katılımcılar iklim etkilerinin azaltılması ve sürdürülebilir büyümenin desteklenmesi için sürekli farkındalık, stratejik yatırımlar ve güçlü yasama desteği ihtiyacının altını çizmiştir.

Bölüm 3: Endüstriyel Aktörlerden (EÜP'ler) Beklentiler

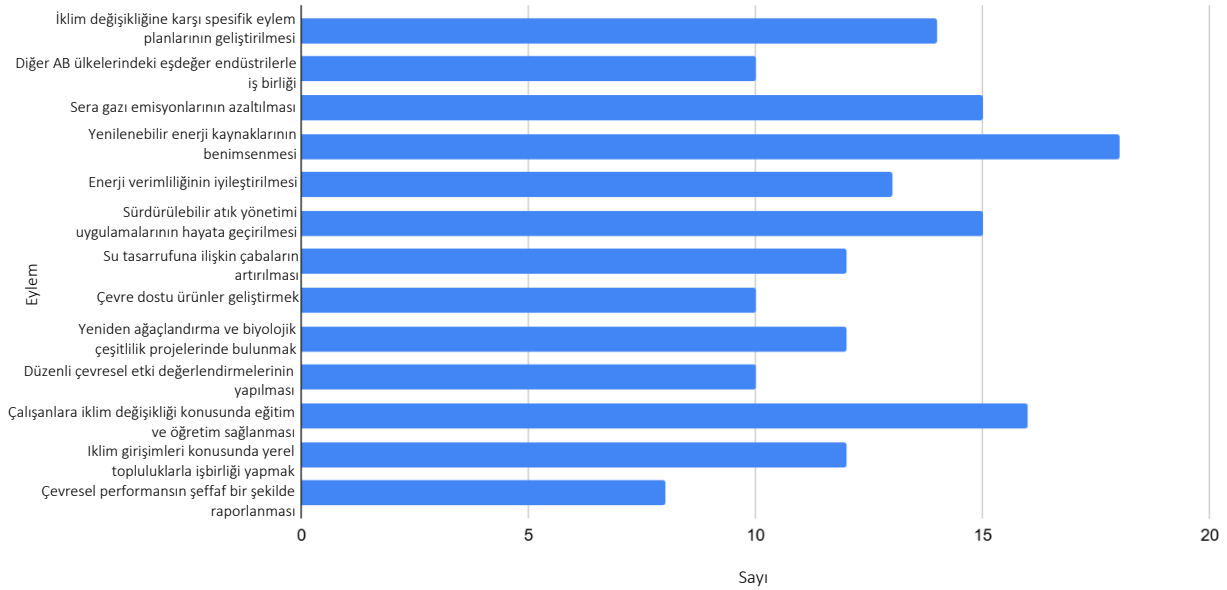
1. İklim Değişikliği Konusunda Beklenen Sektör Eylemleri

Litvanyalı katılımcılar, sektörlerin iklim değişikliğiyle mücadelede sürdürülebilir ve hesap verebilir eylemlerle öncülük etmesini beklemektedir (Şekil 69). Temel öncelikler arasında yenilenebilir enerji kaynaklarının benimsenmesi, sera gazı emisyonlarının azaltılması ve sürdürülebilir atık yönetimi uygulamalarının hayata geçirilmesi yer almakta, bu da sektörlerin çevresel etkilerle sistematik bir şekilde mücadele etmesi çağrısına işaret etmektedir. Katılımcılar ayrıca çalışanların iklim değişikliği konusunda eğitim ve öğretimine de vurgu yaparak, bilinçli bir işgücünün kalıcı dönüşüm için gerekli olduğunu düşünmektedir. Belirli iklim eylem planlarına, enerji verimliliği iyileştirmelerine ve su tasarrufuna verilen destek, kapsamlı ve iklime dirençli uygulamalara odaklanıldığını yansıtmaktadır. Ayrıca, katılımcılar yerel topluluklarla işbirliğine ve AB içinde uluslararası

ortaklıklar kurulmasına değer vererek koordineli ve şeffaf çabaların önemini altını çizmektedir. Genel olarak bu sonuçlar, sektörlerin iklim eylemine hem yerel hem de küresel sorumlulukla yaklaşmasına yönelik bir toplum talebinin altını çizmektedir.

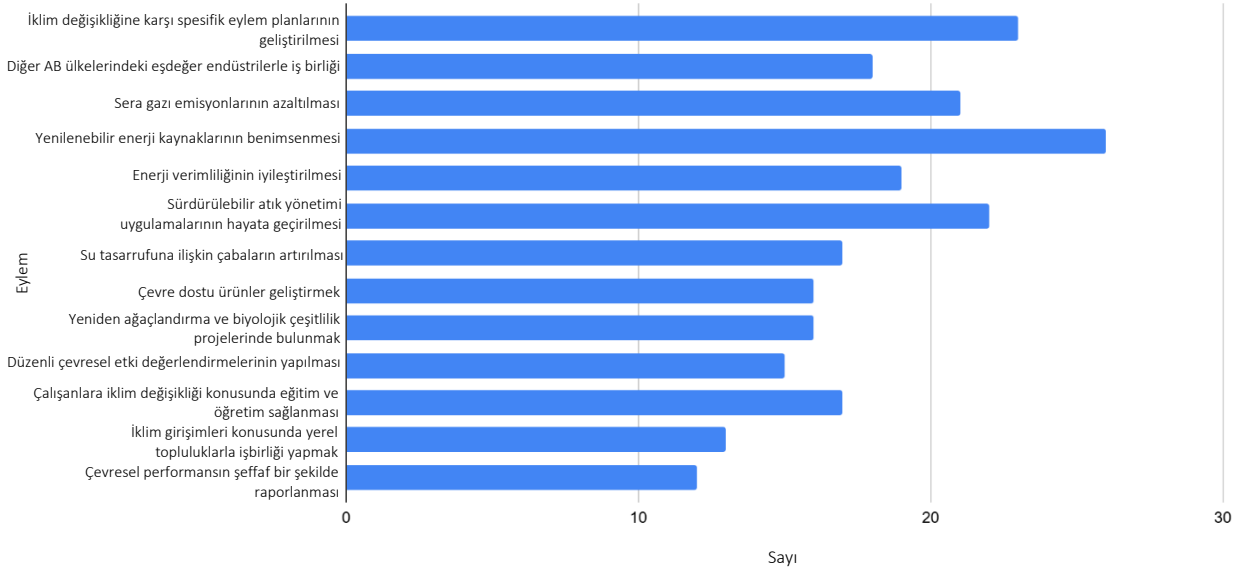
Litvanya'da Sanayilerden Beklenen İklim Eylemleri

Şekil 69. Litvanyalı katılımcıların iklim değişikliğiyle mücadelede sektörlerin atmasını beklediği temel adımlar

Türkiye'den gelen yanıtlar, yenilenebilir enerjinin benimsenmesi, yapılandırılmış iklim eylem planları ve sürdürülebilir atık yönetimini vurgulayarak sektörde iklim eylemine yönelik stratejik ve proaktif bir yaklaşımı yansıtmaktadır (Şekil 70). Katılımcılar, su tasarrufu ve iklimle ilgili çalışan eğitimine yönelik pratik çabaların yanı sıra sera gazı azaltımı ve gelişmiş enerji verimliliği gibi hedeflenen eylemlerin önemini vurgulamaktadır. Hem yerelde hem de Avrupalı meslektaşlarla iş birliğine yapılan vurgu, iklim etkilerinin ele alınmasında uyumlu çabalar gösterilmesi isteğinin altını çizmektedir. Çevresel uygulamalarda şeffaflık ve düzenli çevresel değerlendirmeler de hesap verebilirlik ve sürdürülebilir ilerleme konusundaki kararlılığı gösteren önemli unsurlar olarak görülmektedir. Genel olarak, yanıtlar Türk sanayilerinin dirençli, iş birliğine dayalı ve ileriye dönük bir iklim stratejisine doğru ilerlediğini göstermektedir.

Türkiye’de Sanayilerden Beklenen İklim Eylemleri

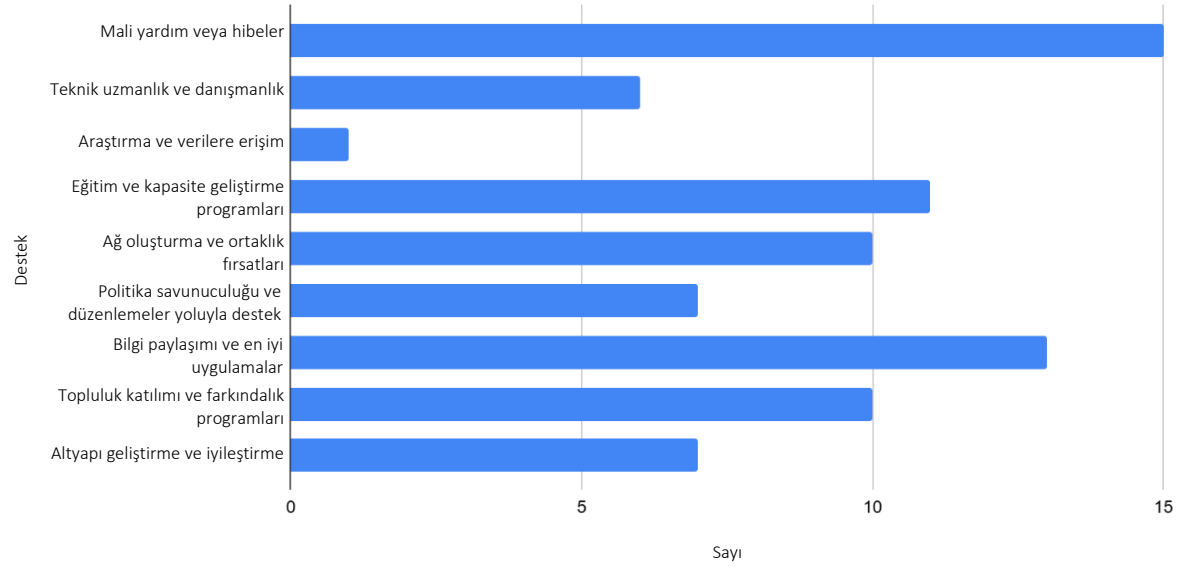

Şekil 70. Türk katılımcıların iklim değişikliğiyle mücadelede sektörlerin atmasını beklediği temel adımlar

2. İklim Değişikliğine Uyum Çalışmalarına Yerel Katılım için Gereken Destek

Litvanya'da kuruluşlar tarafından iklim değişikliğine uyum çabalarına etkili yerel katılım için ifade edilen birincil ihtiyaç (Şekil 71) mali yardımdır ve sürdürülebilir girişimleri desteklemek için hibeler tercih edilmektedir. Kuruluşlar ayrıca eğitim ve kapasite geliştirme programlarına erişimin, en iyi uygulamaların ve ilgili bilgilerin paylaşılmasının önemini vurgulamış, kurum içi kabiliyetleri geliştirme ve bilgi birikimini genişletme arzusunun altını çizmiştir. Toplum katılımı ve farkındalık programları ile ağ kurma fırsatları da önemsenmiş ve sanayi ile yerel kuruluşların iklim eylemini güçlendirmek için birlikte çalışabilecekleri işbirlikçi bir yaklaşıma işaret etmiştir. Ayrıca, uyum önlemleri için elverişli bir ortam yaratmak amacıyla altyapı geliştirme, politika savunuculuğu ve düzenleyici destek için açık bir talep bulunmaktadır.

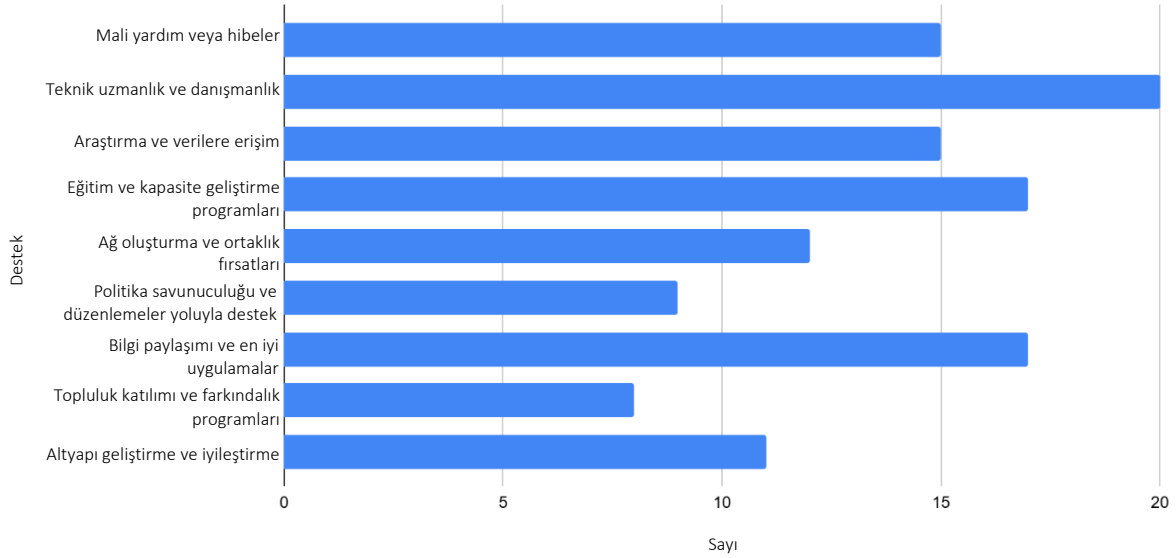
Litvanya'da Yerel İklim Değişikliği Uyum Çabaları İçin Destek İhtiyaçları

Şekil 71. Litvanyalı kuruluşların yerel iklim değişikliğine uyum çabalarını geliştirmek için ihtiyaç duydukları temel destek türleri

Türk katılımcılar, en önemli destek gereksinimi olarak teknik uzmanlık ve danışmanlığa güçlü bir ihtiyaç olduğunu belirtmiş ve iklim uyum çabalarının ilerletilmesinde uzmanlık bilgisinin önemini vurgulamıştır (Şekil 72). Aynı zamanda, eğitim ve kapasite geliştirme programlarının yanı sıra araştırma ve verilere erişim de kritik öneme sahiptir ve her biri katılımcıların önemli bir kısmı tarafından tanımlanmıştır. Bu durum, beceri kazandırma ve kanıta dayalı karar alma süreçlerine olan ilgiyi açıkça ortaya koymaktadır. Mali yardım veya hibelere de büyük ölçüde ihtiyaç duyulmaktadır; bu da uyum girişimlerinin etkili bir şekilde uygulanması ve sürdürülmesinde mali desteğin rolünün altını çizmektedir. Ayrıca, katılımcılar bilgi paylaşımı, ağ oluşturma ve ortaklık fırsatlarına değer vermekte, bu da işbirliğine dayalı öğrenme ve stratejik ittifakların anlamlı bir ilerleme için gerekli olduğunu göstermektedir. Daha az sayıda katılımcı altyapı geliştirme, politika savunuculuğu ve toplum katılımına işaret ederken, bu unsurların iklim direncine yönelik kapsamlı bir yaklaşımın tamamlayıcısı olduğu kabul edilmektedir.

Türkiye’de Yerel İklim Değişikliği Uyum Çabaları İçin Destek İhtiyaçları

Şekil 72. Türk kuruluşların yerel iklim değişikliğine uyum çabalarını geliştirmek için ihtiyaç duydukları temel destek türleri

Bölüm 4: Anketin Değerlendirilmesi

1. Anket Sorularını Anlama ve Yanıtlama Kolaylığı

Litvanyalı katılımcıların çoğunluğu anket sorularını anlamayı ve yanıtlamayı kolay bulmuştur; “oldukça kolay” ve “kolay” en yaygın yanıtlardır. Daha küçük bir kısım ise deneyimlerini “kararsızım” olarak değerlendirerek basitleştirmeye veya açıklamaya ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Sadece bir katılımcı zorluk yaşadığını belirterek anketin tasarımının ve dilinin anlaşılabilirliğinin genel olarak etkili olduğunu vurgulamıştır.

Türk katılımcıların çoğunluğu anket sorularının anlaşılmasını ve yanıtlanmasını kolay bulmuştur; “kolay” en sık verilen yanıt olmuştur. Daha küçük bir grup ise anketin kendileri için orta derecede anlaşılır olduğunu belirterek “kararsızım” geri bildiriminde bulunmuştur. Ancak birkaç katılımcı soruları “zor” veya “oldukça zor” olarak değerlendirerek ifade veya bağlamsal netlikte iyileştirme yapılabilecek potansiyel alanları vurgulamıştır. Genel olarak, yanıtlar anketin genel olarak iyi karşılandığını ve çoğu katılımcı için erişilebilir olduğunu göstermektedir.

2. Anket Sorularının Katılımcıların Deneyim ve Uzmanlıklarına Uygunluğu

Litvanyalı katılımcılar anket sorularını genel olarak deneyim ve bilgileriyle alakalı bulmuştur. Çoğunluk soruları “alakalı” olarak değerlendirirken, birkaç katılımcı da “kısmen alakalı” bulmuştur. Daha küçük bir kısım ise soruların “oldukça alakalı” olduğunu belirterek kendi uzmanlık alanlarıyla güçlü bir uyum sergilediğini göstermiştir.

Türk katılımcılar anketin kendi deneyim ve uzmanlık alanlarına uygunluğu konusunda karışık ancak olumlu bir değerlendirme yapmıştır. Çoğunluk soruları “alakalı” bulmuş ve anketin kendi bilgileriyle ilgili konuları ele aldığını belirtmiştir. Kayda değer bir kısım ise soruları “kısmen alakalı” olarak değerlendirmiş ve kendi uzmanlık alanlarıyla daha iyi uyum sağlaması için bazı iyileştirmeler yapılması gerektiğini belirtmiştir. Daha küçük bir grup ise soruları “oldukça alakalı” olarak değerlendirerek mesleki kapsamları ile güçlü bir

uyum sergilediğini belirtmiştir. Bununla birlikte, birkaç katılımcı soruların “alakalı değil” olduğunu belirterek, anketin belirli alanlarının tüm katılımcıların daha iyi katılımını sağlamak için ayarlanması gerekebileceğini öne sürmüştür.

3. Anket Süresinin Uygunluğu

Litvanyalı katılımcıların çoğunluğu anket süresinin “uygun” olduğunu belirtmiş, bu da anketi tamamlamak için ayrılan süreden duyulan memnuniyeti yansıtmıştır. Küçük bir azınlık anketi “çok uzun” bulmuştur, bu da birkaç katılımcı için sürenin biraz zorlayıcı olabileceğini düşündürmektedir.

Türk katılımcılar ağırlıklı olarak anket süresini “uygun” olarak değerlendirmiştir; bu da anket süresinin beklentilerini karşıladığını ve düşünceli yanıtlar vermek için yeterli zaman tanıdığını göstermektedir. Bununla birlikte, az sayıda katılımcı anketi “çok uzun” olarak değerlendirmiş, bu da bazılarının sürecin biraz uzadığını hissetmiş olabileceğini düşündürmüştür. Genel olarak, yanıtlar anketin uzunluğundan genel olarak memnun olduğunu göstermekte olup, ayarlama yapılması gerektiğini belirten yalnızca çok az sayıda geri bildirim bulunmaktadır.

Sonuç

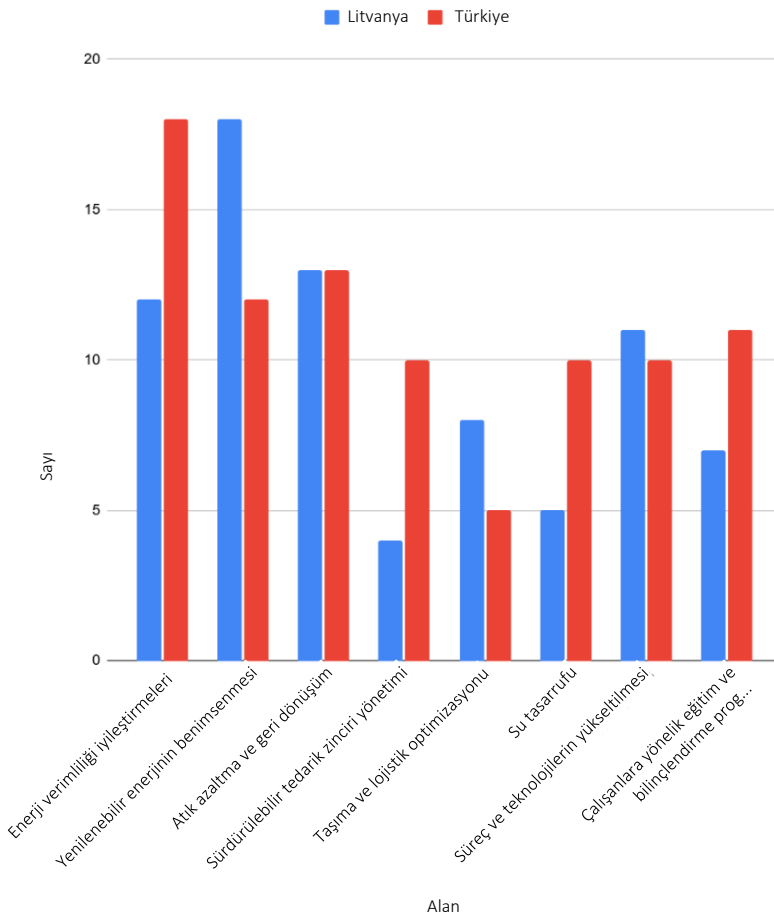
EÜP'leri ve ikincil grupları (karar vericiler ve gençler) hedefleyen anketler, Litvanya ve Türkiye'deki iklim değişikliğine uyum ve azaltım çabalarının durumu hakkında kritik bilgiler sağlamaktadır. Bu bulgular, gelecekteki iklim eylemleri için hedeflenen tavsiyeleri bilgilendirebilecek temel eğilimleri, farklılıkları ve dersleri vurgulamaktadır.

Ana bulgular ve eğilimler

1. İklim Eylemi için Öncelikli Alanlar:

Her iki ülkede de katılımcılar yenilenebilir enerjinin benimsenmesi ve atıkların azaltılmasını karbon ayak izinin azaltılması için en umut verici alanlar olarak tanımlamıştır (Şekil 73). Litvyalı katılımcılar yenilenebilir enerjinin benimsenmesini vurgularken, Türk katılımcılar enerji verimliliği iyileştirmelerini öne çıkarmıştır.

Karbon Ayak İzini Azaltmak İçin En Önemli Alanlar

Şekil 73. Her iki ülkede de karbon ayak izinin azaltılması için en umut verici alanlar

Litvanya'nın yenilenebilir enerjinin benimsenmesine güçlü bir şekilde odaklanması, temiz enerji projeleri için ulusal politikalar ve teşviklerle desteklenen AB iklim hedeflerine ve karbonsuzlaştırma çabalarına olan bağlılığını vurgulamaktadır. Türkiye'nin enerji verimliliği iyileştirmelerine verdiği önem, endüstriyel verimsizlikleri ele alma ve enerji

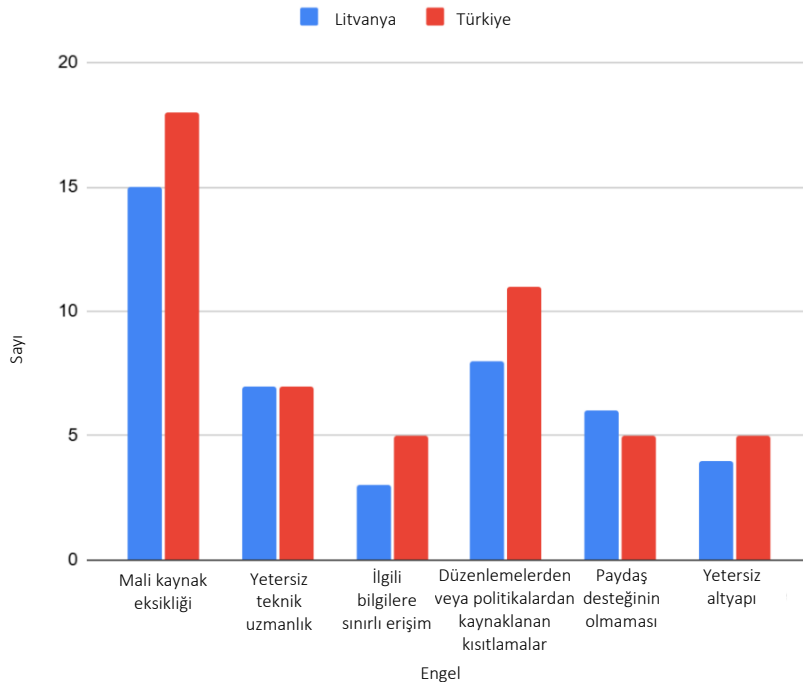
kullanımını uygun maliyetli bir şekilde optimize etme ihtiyacını yansıtmaktadır. Her iki ülke de atık azaltma ve geri dönüşüme eşit derecede öncelik vererek bu eylemlerin erişilebilir ve etkili iklim stratejileri olarak ortak kabul gördüğünün altını çizmektedir. Türkiye'nin ek olarak, anket verilerine yansıyan sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi ve suyun korunmasına odaklanması, ülkenin kaynak kıtlığına ve verimli piyasa operasyonlarına yönelik artan ihtiyaca bir yanıt olduğunu göstermektedir. Öte yandan, Litvanya'nın nakliye optimizasyonu ile süreç ve teknoloji iyileştirmelerine verdiği önem, bu alanları öncelik olarak vurgulayan anket yanıtlarından anlaşılmaktadır.

Bu bulgular, her bir ülkede iklim eylemine yönelik özel yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Litvanya, yenilenebilir enerjinin benimsenmesindeki ivmeden faydalanmaya devam ederken enerji verimliliği ve atık yönetimi alanlarındaki fırsatları da değerlendirmelidir. Türkiye ise enerji verimliliğine odaklanmayı, hem acil hem de uzun vadeli hedeflere yönelik olarak yenilenebilir enerjinin benimsenmesini artıran girişimlerle bütünleştirmelidir. Her iki ülke de kendi odak alanlarındaki başarılı stratejiler hakkında sınır ötesi bilgi paylaşımından faydalanabilir ve iklim adaptasyonu ve azaltım hedeflerine yönelik iş birliğine dayalı ilerlemeyi teşvik edebilir.

2. Engeller ve destek ihtiyaçları:

Hem Litvanya hem de Türkiye için en önemli engel mali kaynakların yetersizliğidir ve bu konudaki endişeler Türkiye'de biraz daha yüksektir (Şekil 74). Her iki ülke de mevzuat veya politika kısıtlamalarıyla ilgili zorluklarla karşı karşıyadır, ancak bu sorun Türkiye'de daha belirgindir. Teknik uzmanlık yetersizliği her iki ülkede de sürekli olarak dile getirilmekte ve kapasite geliştirme girişimlerine duyulan ortak ihtiyaca işaret etmektedir. İlgili bilgilere sınırlı erişim ve yetersiz altyapı gibi diğer engeller, daha az sıklıkla dile getirilmekte birlikte, iyileştirmelerin iklim eylemi çabalarını daha fazla destekleyebileceği alanlara işaret etmektedir.

Kuruluşlar İçin İklim Değişikliğine Uyumun Önündeki Başlıca Engeller

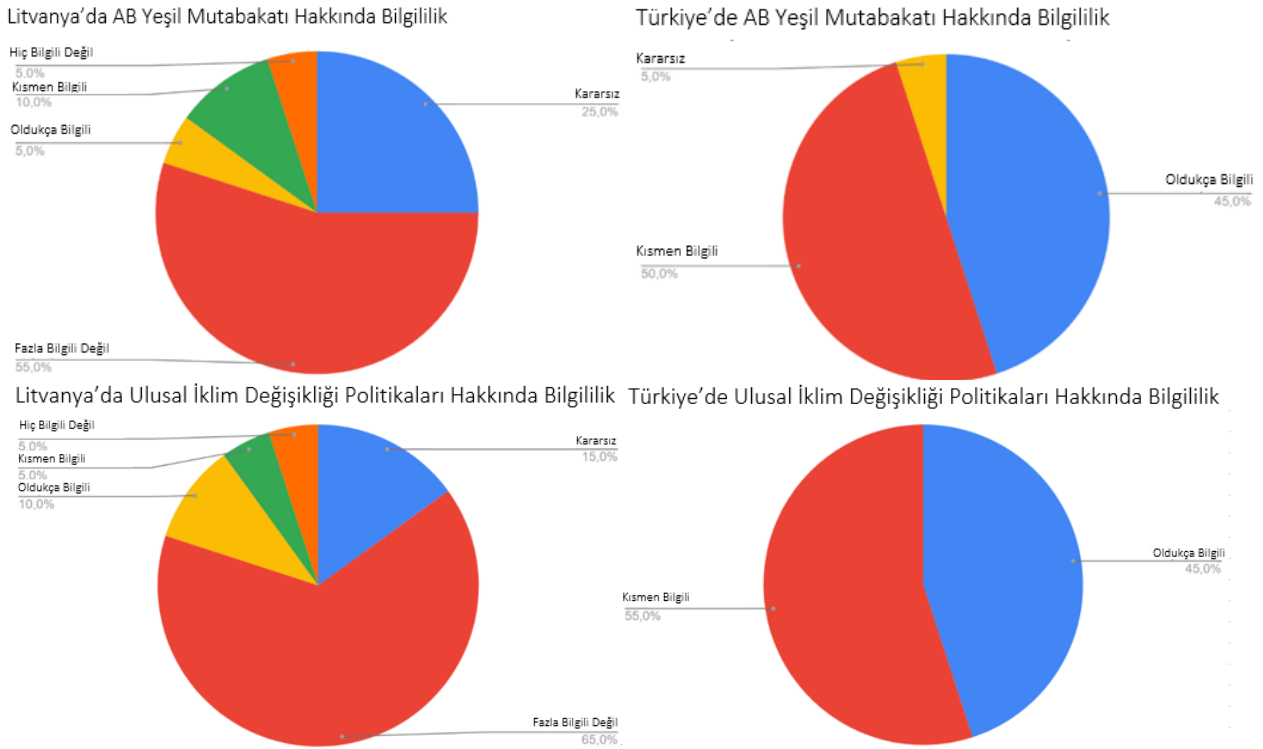
Şekil 74. Her iki ülkede de kuruluşların iklim değişikliğine uyum çalışmalarında karşılaştıkları başlıca engeller

Mali kısıtların hakimiyeti, sürdürülebilir uygulamalara geçişle ilgili yüksek maliyetleri yansıtmakta olup, bu maliyetler kuruluşların, özellikle de küçük işletmelerin mali kapasitesini aşabilmektedir. Her iki ülkede de teknik uzmanlığın bir engel olarak öne çıkması, uzmanlık eğitimi ve bilgi paylaşımı girişimlerine duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Bilgiye sınırlı erişim ve yetersiz altyapı, özellikle yatırımların ve kaynakların daha az yoğunlaştığı şehir merkezleri dışındaki bölgelerde, resmi destek sistemlerindeki boşluklardan kaynaklanabilmektedir.

Bulgular, finansal ve düzenleyici engelleri ele almak için hedefe yönelik müdahalelere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Politika yapımcılar, kuruluşların mali zorluklarını hafifletmek için hibeler ve sübvansiyonlar gibi finansman fırsatlarını genişletmeyi düşünmelidir. Aynı zamanda, uyumu teşvik etmek ve proaktif iklim eylemini özendirme için düzenleyici çerçeveler kolaylaştırılmalıdır. Eğitim programları ve atölye çalışmaları yoluyla teknik uzmanlık açığının giderilmesi, sürdürülebilir çözümlerin etkili bir şekilde uygulanması için sektörleri güçlendirebilir.

3. İklim Politikaları Hakkında Bilgililik ve İklim Değişikliği Riskleri Konusunda Farkındalık:

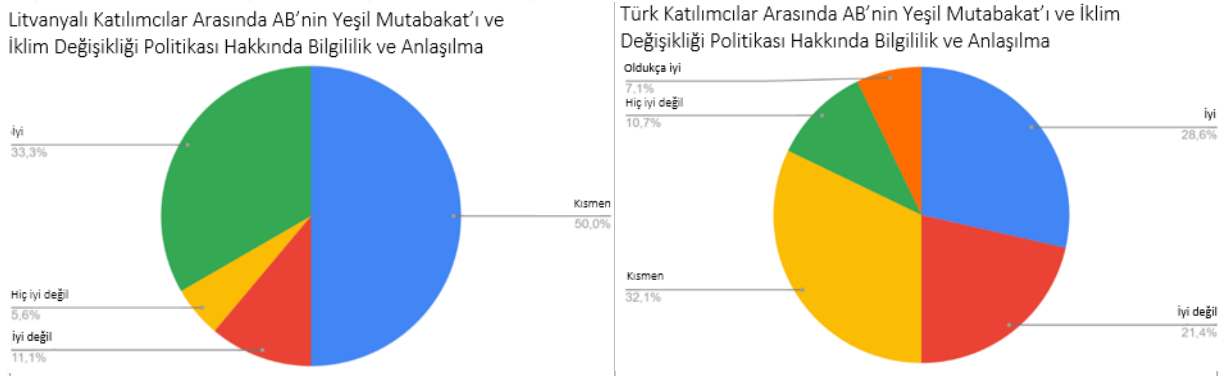
Anket sonuçları, Litvanyalı ve Türk EÜP'ler arasında iklim politikası farkındalığı ve bilgililik konusunda farklı modeller ortaya koymaktadır. Litvanya'da, AB'nin Yeşil Mutabakatı ve ulusal iklim politikaları hakkında ağırlıklı olarak orta ila biraz tanıdık bir anlayış vardır ve yalnızca küçük bir yüzde yüksek farkındalık bildirmektedir. Bu durum, katılımcıların önemli bir kısmının hem AB'nin Yeşil Mutabakatı hem de ulusal iklim politikaları hakkında oldukça bilgili olduğunu bildirdiği ve bu alanlarda genel farkındalığın daha yüksek olduğunu gösteren Türkiye ile tezat oluşturmaktadır (Şekil 75).

Şekil 75. EÜP'lerin AB'nin Yeşil Mutabakatı ve her iki ülkedeki diğer Ulusal İklim Politikaları hakkında bilgililiği

Bu farklılıklar, iklim değişikliği politikalarını sanayi sektörüne entegre etmeyi amaçlayan AB politika tartışmalarına veya yerel hükümet girişimlerine farklı düzeylerde maruz kalmaktan kaynaklanabilmektedir. Türkiye'nin AB pazarlarına yakınlığı ve AB'nin çevre standartlarıyla ilgili tartışmalara artan katılımı, katılımcıların daha yüksek bilgisini açıklayabilir. Ayrıca, Türkiye'deki yerel savunuculuk ve eğitim programları da farkındalığın artmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Türkiye ve Litvanya'daki gençler ve yerel karar vericilerden elde edilen bulgular, iki grup arasında bazı belirgin farklılıklar olmakla birlikte, AB Yeşil Mutabakatı ve iklim değişikliği politikaları hakkında orta düzeyde bir bilgililik ve anlayış ortaya koymaktadır (Şekil 76). Türkiye'deki gençler ve karar vericiler arasında, bilgililik seviyelerinde belirgin bir fark vardır; yanıtlar yüksek düzeyde bilgililikten ("İyi" ve "Oldukça iyi") düşük düzeyde bilgililiğe ("İyi değil" ve "Hiç iyi değil") kadar değişmektedir. Türk katılımcıların çoğu "İyi" veya "Kısmen" düzeyinde bir kavrayış bildirmiş olup, bu durum daha derin bir kavrayış sergileyen birkaç kişiyle birlikte orta düzeyde bir farkındalığı yansıtmaktadır. Buna karşılık, Litvanyalı gençler ve karar vericiler bilgililiklerini ezici bir çoğunlukla "Kısmen" olarak kategorize ederken, daha az sayıda katılımcı düşük bilgililik düzeyine sahiptir. Bu durum, Litvanyalı katılımcıların AB iklim politikaları hakkında genel bir farkındalığa sahip olmakla birlikte, Türk grubuna kıyasla daha azının derinlemesine bir anlayışa sahip olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Bu farklılıklar, her bir ülkedeki AB politika entegrasyonunun derecesinden, AB güdümlü çevre girişimlerine maruz kalma düzeylerinin farklılığından veya her bir bölgedeki gençler ve karar vericiler için eğitim ve politika katılım fırsatlarındaki farklılıklardan etkileniyor olabilir.

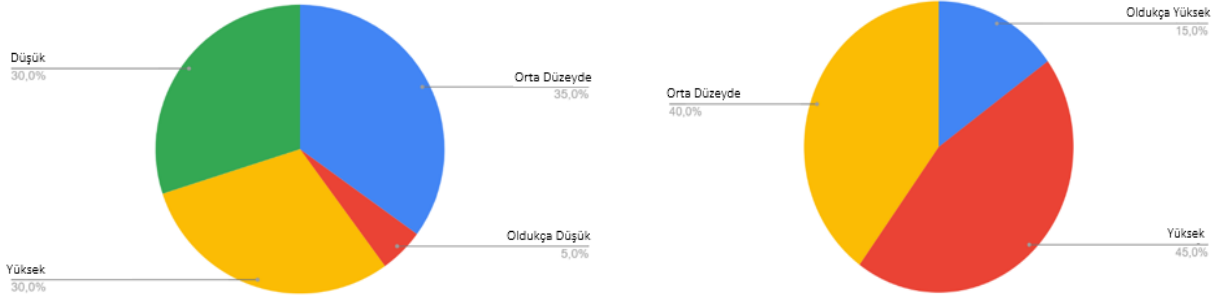

Şekil 76. Gençlerin ve Yerel Karar Vericilerin AB'nin Yeşil Mutabakatına ve Her İki Ülkedeki Diğer İklim Politikaları Hakkında Bilgililiği

İklim değişikliği risk ve fırsatlarına ilişkin farkındalık ve anlayış Litvanyalı ve Türk EÜP'ler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir (Şekil 77). Litvanyalı katılımcılar genel olarak daha düşük düzeyde farkındalık bildirmekte ve önemli bir kısmı anlayışlarını sınırlı olarak tanımlamaktadır. Buna karşılık, Türk katılımcılar iklim değişikliği konularına ilişkin bilgilerinde daha yüksek derecede bilgililik ve güven sergilemektedir; bu da iklim

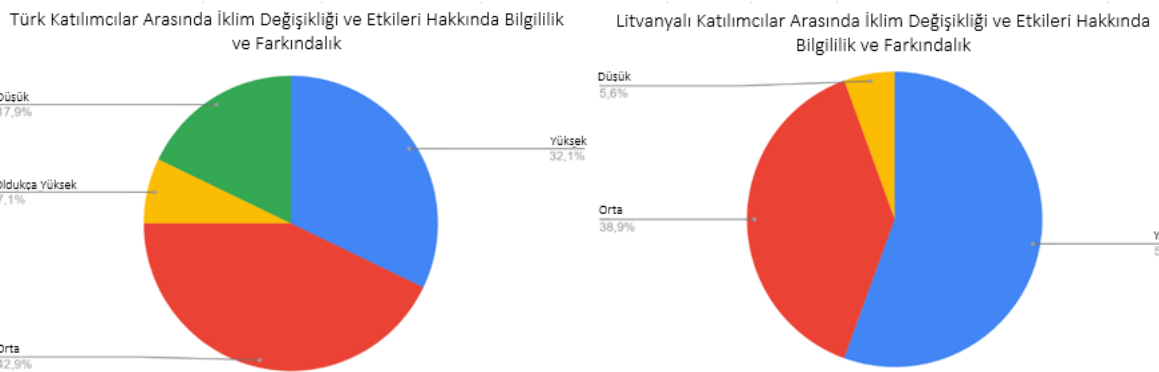
farkındalığının Türkiye'de daha belirgin bir şekilde vurgulanmış veya deneyimlenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Mevcut Farkındalık İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Mevcut Farkındalık ve Anlayış Düzeyi (Litvanya)

Şekil 77. Her iki ülkede de EÜP'lerin İklim Değişikliği Riskleri ve Fırsatlarına İlişkin Farkındalık Düzeyi

Türkiye ve Litvanya'daki gençler ve karar vericiler arasında iklim değişikliği farkındalığına ilişkin sonuçlar, iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin farklı düzeylerde bilgililik ve anlayış olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 78). Litvanyalı katılımcılar ağırlıklı olarak "yüksek" düzeyde farkındalık bildirirken, yarısından fazlası iklim değişikliği ve etkileri konusunda kendilerini iyi bilgilendirilmiş hissettiklerini belirtmiş ve yalnızca küçük bir yüzde farkındalıklarını "düşük" olarak değerlendirmiştir. Bu durum, bu grupta iklimle ilgili konularda genel olarak güçlü bir anlayış olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ise yanıtlar daha çeşitlidir: "orta" düzeyde farkındalık en yaygın yanıt olmakla birlikte, önemli bir kısım hala bilgililiklerini "yüksek" olarak değerlendirmektedir ve bu da genel olarak makul düzeyde bilgili bir gruba işaret etmektedir. Bununla birlikte, Türk katılımcılar arasında "düşük" farkındalığın varlığı dikkat çekerken, Litvanyalı grupta bu durum daha az görülmektedir. Bu farklılıklar, her ülkede iklim eğitime veya toplum temelli iklim girişimlerine maruz kalma düzeylerinin farklılığını yansıtır olabilir; Litvanyalı gençler ve karar vericiler belki de daha entegre iklim tartışmalarından ve eğitim kaynaklarından faydalanıyor olmalıdır.

Şekil 78. Gençlerin ve Yerel Karar Vericilerin İklim Değişikliği ve Etkileri Konusunda Farkındalığı

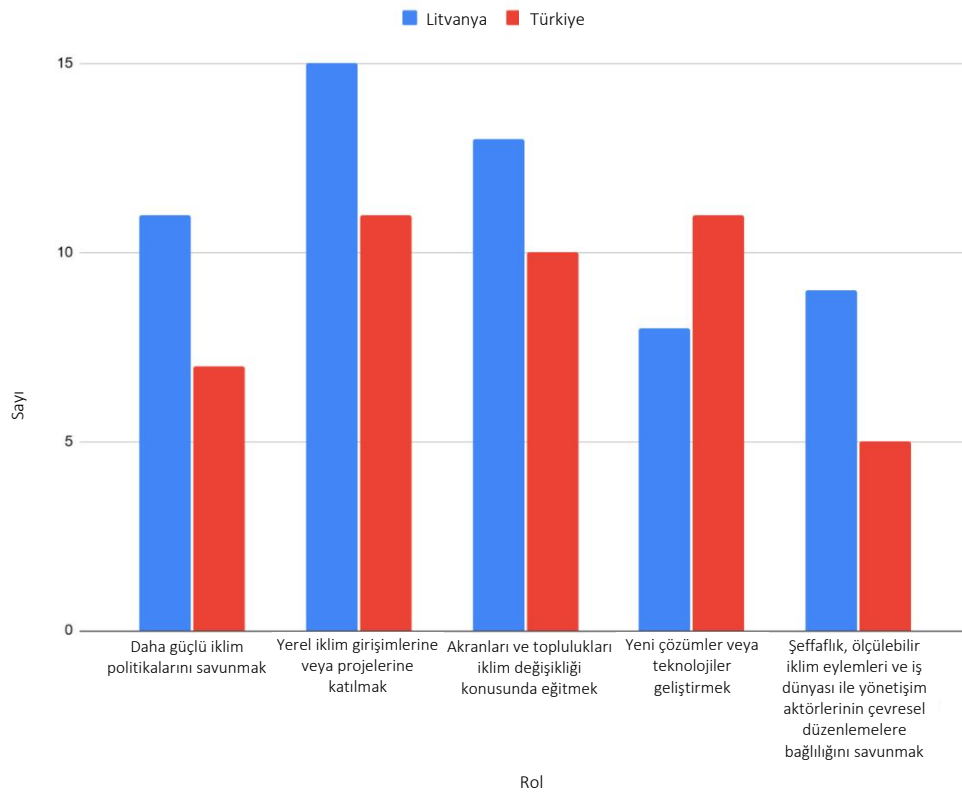
Sonuç olarak, anket sonuçları Litvanya ve Türkiye'deki EÜP'ler ve ikincil hedef gruplar arasında iklim politikalarına bilgililik ve iklim değişikliğinin etkileri konusunda farkındalık açısından farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Türk EÜP'ler, AB Yeşil Mutabakatı ve ulusal iklim politikaları hakkında Litvanyalı meslektaşlarından daha fazla bilgilidir; bu da Türkiye'nin AB çevre tartışmalarına ve yerel savunuculuk çabalarına aktif katılımından kaynaklanıyor olabilir. Gençler ve karar alıcılar arasında, Litvanyalı katılımcılar genellikle bilgi seviyelerinde daha az uç noktayla orta düzeyde bilgililik bildirirken, Türk katılımcılar

yüksek ve düşük bilgililik arasında daha geniş bir aralık göstermekte ve bu da politika eğitimine daha değişken bir şekilde maruz kaldıklarını göstermektedir. İklim değişikliğinin etkilerine ilişkin farkındalık açısından, Litvanyalı gençler ve karar vericiler yüksek düzeyde bir anlayış bildirirken, Türk katılımcılar daha orta düzeyde bir farkındalık sergilemekte, küçük ama kayda değer bir grup ise düşük düzeyde bilgililik bildirmektedir. Bu örüntüler, potansiyel olarak yerel girişimlerden, eğitim sistemlerinden ve AB politika çerçevelerine yakınlıktan etkilenen, her ülkede iklim eğitiminin ve politika maruziyetinin farklı entegrasyon düzeylerini yansıtmaktadır.

4. Gençlerin ve Karar Vericilerin Rolü:

Anket verileri, Litvanya ve Türkiye'de iklim değişikliğinin ele alınmasında **gençlerin** algılanan rollerinde bazı farklılıklar ve benzerlikler olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 79). Her iki grup da gençlerin yerel iklim girişimlerine veya projelerine katılmasının önemini kabul etmekte ve bu rol her iki ülkede de en çok öncelik verilen rol olmaktadır. Benzer şekilde, akranların ve toplulukların iklim değişikliği konusunda eğitilmesi, Litvanya'da biraz daha fazla olmakla birlikte, her iki bölgede de büyük önem taşımaktadır. Daha güçlü iklim politikalarının savunuculuğunu yapmak ortak bir öncelik olmakla birlikte, Litvanya'da Türkiye'den daha üst sıralarda yer almaktadır (11'e karşı 7). Ancak Türk katılımcılar, iklim inovasyonu konusunda proaktif bir duruş sergileyerek yeni çözümler veya teknolojiler geliştirmeye daha fazla önem vermektedir. Şeffaflık ve ölçülebilir iklim eylemlerinin savunuculuğunun rolü her iki ülkede de daha az vurgulanmaktadır, ancak özellikle Türkiye'de bu durum, iklim çabalarında şeffaflığın uygulanmasına yönelik algılanan sorumluluk veya kapasite düzeylerinin farklı olabileceğini düşündürmektedir.

İklim Eyleminde Gençlerin Rollerine Dair Algı

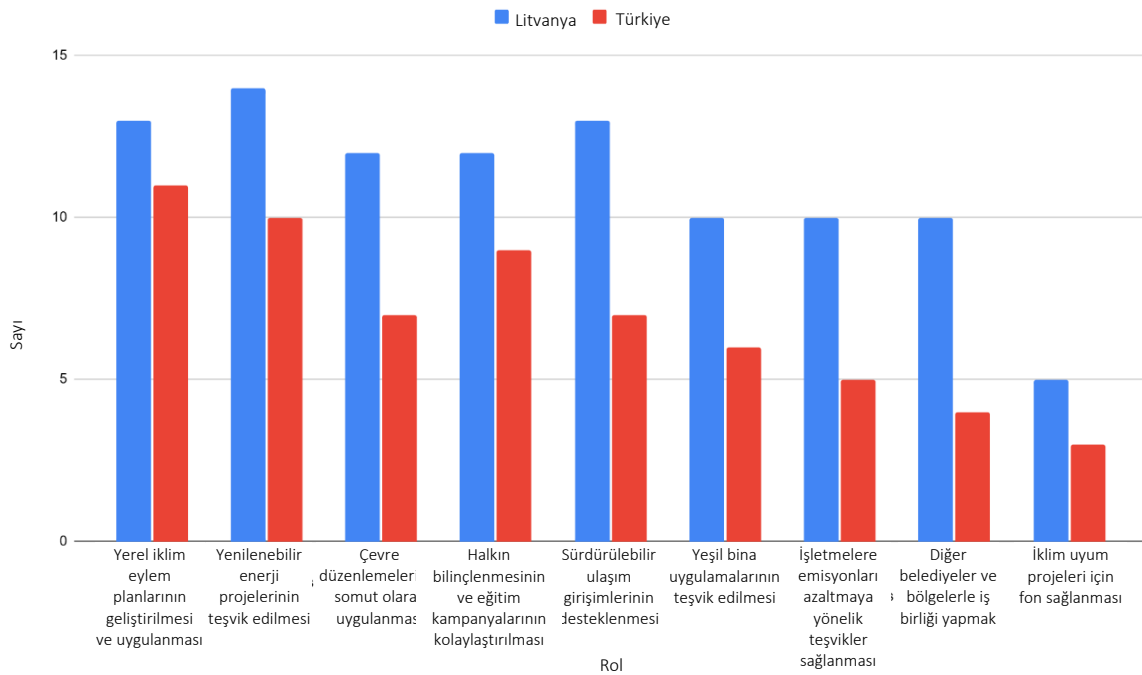

Şekil 79. İki Ülkede de Gençlerin İklim Eylemindeki Rollerini

Litvanya'nın iklim politikası savunuculuğuna daha güçlü odaklanması anket bulgularıyla uyumluken, Türkiye'nin inovasyona verdiği önem, ülkenin ekonomik öncelikleri ve teknoloji sektöründeki istekleriyle uyumlu olabilecek çevresel zorlukları ele almak için teknolojik ilerlemelere artan ilgiye bağlanabilir.

Anket sonuçları ayrıca Litvanya ve Türkiye'deki **yerel karar vericilerin** iklim eylemi konusunda üstlenmeleri beklenen rollerdeki farklı öncelikleri de ortaya koymaktadır (Şekil 80). Hem Litvanyalı hem de Türk katılımcılar yerel iklim eylem planlarının geliştirilmesi ve uygulanmasının ve yenilenebilir enerji projelerinin teşvik edilmesinin önemini vurgulamıştır. Ancak, Litvanyalı katılımcılar çevresel düzenlemelerin uygulanmasına, sürdürülebilir ulaşım girişimlerinin desteklenmesine ve diğer belediyelerle işbirliği yapılmasına biraz daha fazla öncelik vermiştir. Buna ek olarak, her iki ülke de iklim adaptasyonu için iş teşvikleri sağlamaya ve finansman temin etmeye nispeten daha az önem vermiştir; bu da muhtemelen bu alanların yerel eylemlerden ziyade ulusal veya uluslararası müdahaleler için daha uygun olabileceği veya bu alanların harekete geçme açısından öncelikli olarak görülmediği algısına işaret etmektedir.

İklim Eyleminde Yerel Karar Vericilerin Rollerine Dair Algı

Şekil 80. Her iki ülkede de iklim eyleminde yerel karar alıcıların rolleri

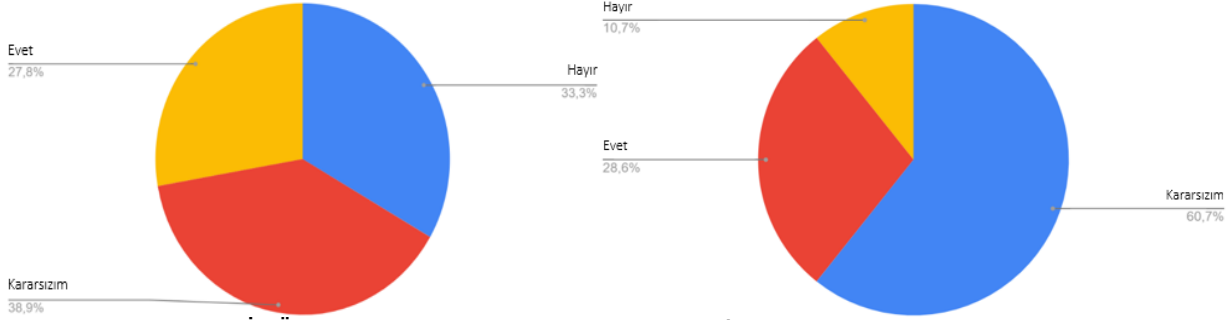
Sonuç olarak, anket bulguları iklim değişikliğiyle mücadelede hem gençlerin hem de yerel karar vericilerin tamamlayıcı rollerinin altını çizmektedir. Gençler, yerel girişimlere katılmaları, toplulukları eğitmeleri ve yenilikçi çözümler getirmeleri yönündeki güçlü beklentilerle birlikte, tabandan gelen çabaların temel itici güçleri olarak görülmektedir. Bu durum, gençlerin öncülük ettiği eylemlerin potansiyel etkisinin ve genç yaşlardan itibaren çevre bilinci ve sorumluluğunun geliştirilmesinin önemini kabul edildiğini yansıtmaktadır. Öte yandan, yerel karar vericiler, iklim eylem planlarının geliştirilmesi, yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi, düzenlemelerin uygulanması ve toplumlarında sürdürülebilir uygulamaların desteklenmesi gibi sorumluluklarla iklim eyleminin yapısal sağlayıcıları olarak görülmektedir. Bu roller bir arada iklim eylemine yönelik işbirlikçi bir yaklaşımı vurgulamaktadır: gençler enerji, yenilikçilik ve toplumsal katılım sağlarken, karar alıcılar sürdürülebilir etki için gerekli politika çerçevesini ve kaynakları oluşturur.

5. Mevcut Politikaların Etkililiği:

Ulusal ve AB iklim politikalarının algılanan etkinliğine ilişkin sonuçlar, Litvanyalı ve Türk katılımcılar arasında önemli farklılıklar ortaya koymaktadır (Şekil 81). Litvanya'da görüşler bölünmüş durumdadır; katılımcıların yaklaşık üçte biri politikaların etkili olduğuna inanmakta, diğer üçte biri şüphe duymakta ve geri kalan katılımcılar belirsizlik belirtmektedir. Diğer taraftan, Türk katılımcılar ağırlıklı olarak belirsizlik bildirmekte, %60'tan fazlası mevcut iklim politikalarının etkinliğinden emin değilken, daha küçük bir oran bunların etkinliğini onaylamakta veya reddetmektedir. Bu durum, Litvanya'daki daha eşit dağılımlı perspektiflere kıyasla Türk katılımcılar arasında daha güçlü bir belirsizlik hissi olduğunu göstermektedir.

Litvanyalı Katılımcılar Arasında Ulusal ve AB İklim Değişikliği Politikalarının Etkililiğine Dair Algı

Türk Katılımcılar Arasında Ulusal ve AB İklim Değişikliği Politikalarının Etkililiğine Dair Algı

Şekil 81. Her iki Ülkedeki Katılımcılar Arasında Ulusal ve AB İklim Politikalarının Algılanan Etkililiği

Bu farklılıklar, iklim politikası sonuçlarına ve bu politikaların etkilerinin iletilmesine farklı düzeylerde maruz kalmaktan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca, politikaların yürütülmesine duyulan güven ve şeffaf bilgiye erişim gibi kültürel ve siyasi faktörler de etkililik algılarını etkileyebilir. Litvanya'nın AB politika çerçeveleriyle daha yakın entegrasyonu, bu politikaların sonuçlarına daha doğrudan maruz kalmayı teşvik etmiş ve olumlu veya olumsuz görüşler için daha bilinçli bir temel oluşturmuş olabilir. Türkiye'de ise katılımcılar bu politikaların etkinliğini değerlendirmek için kendilerini daha az donanımlı hissediyor olabilir ve bu da daha yüksek düzeyde belirsizlikle sonuçlanabilir.

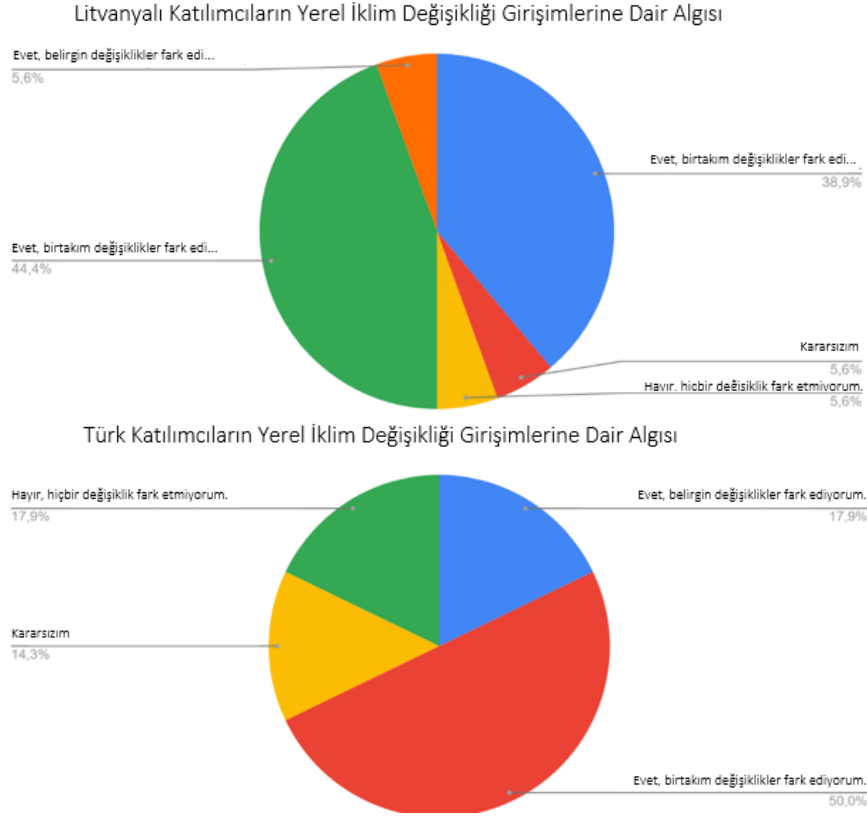
Sonuç olarak, bulgular her iki ülkede de iklim politikalarının etkililiğine ilişkin genel bir şüphe ve belirsizlik duygusu olsa da, bunun Türkiye'de önemli ölçüde daha belirgin olduğunu göstermektedir. Bu durum, paydaşların bu politikaların gerçek dünyadaki etkilerini değerlendirebilmeleri için, özellikle Türkiye'de, iklim politikaları konusunda şeffaflığın, iletişimin ve kamu katılımının artırılmasının önemini vurgulamaktadır.

6. Yerel Endüstriler (EÜP'ler) Tarafından Yapılan Değişiklikler veya İyileştirmeler Hakkındaki Algı:

Litvanyalı ve Türk katılımcılar arasında yerel iklim değişikliği girişimlerine ilişkin algılar karşılaştırıldığında, bazı önemli kalıplar ve farklılıklar gözlemlenmektedir (Şekil 82). Litvanya'da katılımcıların çoğunluğu (%44,4) yerel endüstriler veya hükümet politikaları tarafından uygulanan bazı değişiklikleri fark ettiklerini belirtirken, %5,6'sı da önemli değişiklikler gözlemlediklerini ifade etmiştir. Bu, Litvanya'da iklim girişimlerine yönelik algılanan eylemin orta düzeyde olduğunu göstermektedir, ancak kayda değer bir oran (%38) herhangi bir girişimden emin veya haberdar değildir. Türkiye'de de katılımcıların yarısı bazı değişiklikler fark ederken, sadece daha küçük bir kısmı (%17,9) bu değişiklikleri önemli olarak algılamıştır. Türk katılımcıların daha büyük bir kısmı (%17,9)

herhangi bir değişiklik gözlemediklerini açıkça belirtirken, %14,3'ü belirsizliklerini dile getirmiştir.

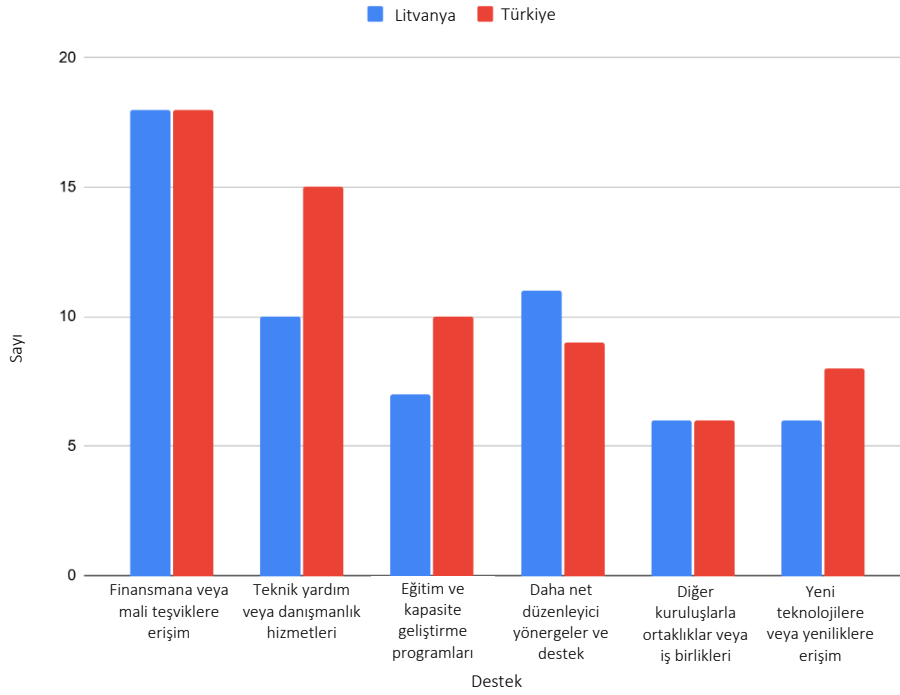

Sonuç olarak, hem Litvanyalı hem de Türk katılımcılar yerel endüstriler veya hükümetler tarafından gerçekleştirilen iklim eylemlerinin belli bir düzeyde farkına varmış olsalar da, her iki ülkede de nüfusun önemli bir kısmı bu çabaların kapsamından ya habersiz ya da şüphecidir. Bu durum, yerel yönetimlerin ve sektörlerin, kamu bilinci ve desteği oluşturmak için iklim girişimlerinin iletişimini ve görünürlüğünü iyileştirmeleri için bir fırsat olduğunu vurgulamaktadır.

7. Yerel ve Uluslararası Ağlardan beklenen destek:

EÜP anketinden elde edilen veriler, Litvanya ve Türkiye'deki katılımcılar arasında yerel ve uluslararası ağlardan farklı ancak karşılaştırılabilir destek beklentileri olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 83). Her iki ülkede de "Finansman veya mali teşviklere erişim", eşit sayıda katılımcı tarafından vurgulanan en kritik destek ihtiyacı olarak öne çıkmaktadır. Bunu, özellikle Türk katılımcılar tarafından önceliklendirilen "Teknik yardım veya danışmanlık hizmetleri" takip etmektedir; bu da iklimle ilgili zorlukların üstesinden gelmek için teknik rehberliğe yönelik güçlü bir talep olduğunu göstermektedir. "Daha açık düzenleyici kılavuzlar ve destek" Litvanyalı katılımcılar için önemli bir ihtiyaç iken, 'Eğitim ve kapasite geliştirme programları' Türkiye'de daha fazla vurgulanmıştır; bu da mevzuatta açıklığa ve beceri geliştirmeye olan ihtiyacın farklı düzeylerde olduğunu göstermektedir. Her iki grup da "Diğer kuruluşlarla ortaklıklar veya iş birlikleri" konusuna eşit derecede değer vermektedir, ancak Türk katılımcılar "Yeni teknolojilere veya inovasyonlara erişim" konusuna biraz daha fazla ilgi göstererek en yeni çözümleri dahil etme istekliliğine işaret etmektedir.

İklım Değişikliğine Uyum İçin Yerel ve Uluslararası Ağlardan Beklenen Destek

Şekil 83. Litvanyalı ve Türk EÜP'lerin destek ihtiyaçlarının karşılaştırılması

Bu farklılıklar, her bir ülkedeki iklim adaptasyonuna hazırlığın farklı aşamalarını ve spesifik sektörel talepleri yansıtıyor olabilir. Litvanya'nın daha net düzenleyici yönergeleri tercih etmesi, ilave bir netliğin AB standartlarına uyuma ve yakınlığa yardımcı olabileceği daha yerleşik bir iklim politikası ortamından kaynaklanıyor olabilir. Türkiye'de teknik yardım ve eğitime yönelik talebin daha yüksek olması, gelişmekte olan iklim girişimlerini desteklemek için temel uzmanlık ve altyapı ihtiyacına işaret ediyor olabilir. Her iki ülkede de finansmana yapılan vurgu, ülkeye özgü iklim politikası çerçevesi veya kaynak mevcudiyetine bakılmaksızın, mali kısıtlamaların evrensel olarak birincil engel olarak görüldüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak hem Litvanya hem de Türkiye, iklim uyum çabalarını desteklemek için mali ve teknik desteğe yönelik güçlü ve örtüşen ihtiyaçlar sergilemektedir. Ancak Litvanya'da düzenleyici rehberlik ve Türkiye'de kapasite geliştirme gibi beklentilerdeki nüanslı farklılıklar, her ülkenin kendine özgü gereksinimlerini karşılamak için özel yaklaşımların gerekli olduğunu göstermektedir. Sınır ötesi iş birliklerinin teşvik edilmesi, mali kaynaklara erişimin artırılması ve her bölgenin özel ihtiyaçlarına uygun teknik yardım sağlanması, daha etkili ve sürdürülebilir iklim eylemi sonuçlarını kolaylaştırabilir.

Tavsiyeler

Anket bulgularına ve analizine dayanarak hem Litvanya hem de Türkiye'de sektörler arasında iklim farkındalığı ve eyleminde ilerleme kaydedilmiş olsa da, iyileştirmelerin etkili iklim adaptasyonunu ve etki azaltmayı hızlandırabileceği kritik alanlar olduğu açıktır. Aşağıdaki öneriler, tespit edilen temel zorlukları ele almayı amaçlamakta ve politika yapımcılar, yerel endüstriler ve toplum kuruluşları da dahil olmak üzere paydaşlara iklim

direncini güçlendirmek ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmek için uygulanabilir adımlar sunmaktadır:

- **Mali Destek ve Teşviklerin Artırılması**

Mali engeller, özellikle EÜP'ler ve yerel paydaşlar arasında önemli bir zorluk olarak tanımlanmıştır. Hükümetlerin ve finansman kuruluşlarının iklim odaklı projeler için hibeleri, sübvansiyonları ve vergi teşviklerini genişletmeleri tavsiye edilmektedir. Mali destek, kuruluşların yenilenebilir enerjiyi benimsemelerini, enerji verimliliğini artırmalarını ve sürdürülebilir teknolojilere yatırım yapmalarını sağlayarak iklim eylemini daha erişilebilir ve uygun fiyatlı hale getirebilir.

- **Kapasite Geliştirme ve Teknik Eğitim Programlarının Güçlendirilmesi**

Teknik uzmanlık eksikliği, birçok katılımcı tarafından etkili iklim eyleminin uygulanmasının önündeki bir engel olarak gösterilmiştir. Sürdürülebilir uygulamalara, yenilenebilir enerji entegrasyonuna ve atık yönetimine odaklanan özel eğitim programları sunmak, paydaşları yenilikçi çözümleri benimsemeleri için güçlendirecektir. Eğitimler, iklim okuryazarı bir nüfus oluşturmak için gençlik gruplarını ve toplum örgütlerini de kapsamalıdır.

- **Sektörler Arası İşbirliğini ve Ağ Oluşturmanın Teşvik Edilmesi**

Yerel endüstriler, devlet kurumları ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliği, paylaşılan bilgi, kaynak ve en iyi uygulamalardan yararlanarak sinerjik bir etki yaratabilir. Hem AB ülkeleri içinde hem de AB ülkeleri arasında sektörler arası ağ oluşturma fırsatlarının ve ortaklıkların kolaylaştırılması, iklime dirençli çözümlerde kolektif iklim çabalarını ve yenilikçiliği güçlendirecektir.

- **Şeffaflığın ve Toplum Katılımının Artırılması**

Yerel endüstrileri çevresel performans ve iklim girişimleri hakkında şeffaf bir şekilde rapor vermeye teşvik etmek, toplumda güven ve hesap verebilirlik oluşturabilir. Düzenli güncellemeler ve kamuya açık raporlar, iklim eylemine yerel katkıların önemini vurgulayarak daha geniş bir topluluğun ilgisini çekmeye yardımcı olacaktır. Şeffaflığın artırılması, iklimle ilgili politikaların ve endüstriyel eylemlerin toplum tarafından anlaşılmasını ve onaylanmasını da destekleyecektir.

- **Yerel İklim Eylem Planlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması**

Yerel yönetimler, kendi toplumlarının özel ihtiyaç ve zorluklarını ele alan iyi tanımlanmış iklim eylem planları oluşturmaya teşvik edilmektedir. Bu planlar yenilenebilir enerji, enerji verimliliği iyileştirmeleri, sürdürülebilir ulaşım ve atık yönetimi uygulamalarına öncelik vermelidir. Bu girişimlerin yerel bağlamlara göre uyarlanması, ilgili ve etkili olmalarını sağlayacaktır.

- **Toplumsal Eğitim ve Farkındalık Girişimlerinin Genişletilmesi**

İklim eylemlerinin sürekliliğini sağlamak için, iklim konusunda bilinçli ve ilgili bir kamuoyu oluşturmak çok önemlidir. Özellikle gençler ve toplum liderleri arasında eğitim programlarının yaygınlaştırılması, iklim sorunlarının anlaşılmasını artırabilir ve bireysel ve kolektif eylemi motive edebilir. Programlar, proaktif çevre yönetimini teşvik eden atölye çalışmalarını, farkındalık kampanyalarını ve okul temelli projeleri içerebilir.

- **İklim Verilerine ve Araştırmalarına Erişimin Kolaylaştırılması**

Paydaşların güncel iklim verilerine ve araştırma bulgularına daha kolay erişimini sağlamak, bilinçli karar almayı destekleyecektir. İklim verilerini merkezileştirmek için kamuya açık veri tabanları ve bilgi paylaşım platformları geliştirilebilir ve böylece endüstrilerin, yerel yönetimlerin ve toplulukların en son araştırmalara dayalı etkili iklim adaptasyon stratejileri oluşturmaları sağlanabilir.

Sonuç olarak bu rapor, Litvanya ve Türkiye'deki paydaşların iklim değişikliğine uyum ve azaltım çabalarına katılırken karşılaştıkları farklı bakış açılarını, zorlukları ve fırsatları vurgulamaktadır. Hem EÜP'ler hem de gençler ve karar vericiler de dahil olmak üzere ikincil hedef gruplar, finansal kısıtlar, teknik eksiklikler ve sınırlı paydaş katılımı gibi engellerle karşılaşmalarına rağmen iklim sorunları konusunda farkındalık ve eylemi destekleme isteği göstermiştir. Bu anket aracılığıyla elde edilen bilgiler, hem şimdiki hem de gelecek nesillerin iklime dirençli bir dünyada gelişebilmelerini sağlamak için birleşik, sürekli ve bilinçli çabaların önemini vurgulamaktadır.

Yazarın Notu

Bu rapor, Litvanya ve Türkiye'de iklim değişikliğine uyum ve karbon ayak izinin azaltılmasına ilişkin uygulamaların, zorlukların ve ihtiyaçların kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Sunulan bulgular ve içgörüler, sektörler, politika yapıcılar ve diğer paydaşlar tarafından karar alma süreçlerini ve stratejik planlamayı bilgilendirmek üzere tasarlanmıştır.

Rapor sağlam bir kaynak olmakla birlikte, daha fazla geliştirilmesi için de zemin hazırlamaktadır. Birincil amacı mevcut eğilimlere ışık tutmak ve daha başka akademik çalışmaları veya hedefe yönelik araştırmaları teşvik etmektir. Gelecekteki çalışmalar, burada tam olarak ele alınmamış olabilecek nüansları ve ortaya çıkan temaları ele alarak, ülkeye özgü veya sektöre özgü analizleri daha derinlemesine inceleyebilir. Bu çalışmanın üzerine inşa edilecek müteakip araştırmalar, küresel ölçekte iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum çabaları için daha kapsamlı stratejilere ve eyleme geçirilebilir içgörülere katkıda bulunabilecektir.

